

60 DE CURAN. VULNER.
LIBER SECUNDUS

De profundis in pectore
vulneribus.

CAP. I.

Multos persæpe vidimus, qui penetrantia pectoris vulnera curantes, tamen aut numquam sanant, aut citissimè lethum adferunt, etiamsi lethalia sua natura non sint: quòd hujusmodi curationis opus, & rationem à peritis magistris minimè acceperint. quod si nonnullos ex iis qui hujusmodi patiuntur, vivere contingat; tamen perpetuis fistulis (quas vocant) laborare videmus. Hos ubi diu frustra medici curaverunt, cavam ex plumbo aut ex argento indentes fistulam relinquunt, atque hujusmodi oratione solantur: se noluisse illis locum omnino claudere, quoniam pus intus conclusum, cum non habeat qua parte expurgetur, cum non habeat qua parte expurgetur, mortem certam afferret: expedire autem illis eam fistulam semper conservari qua sordes, vulnerisque excrementa expurgentur, atque hoc modo vitam, quoad Deus concesserit, producent, atque ita incuratos dimittunt. Causa autem est, quòd recens adhuc vulnus curare nesciverint: neque aliud fieri posse in ea re putant, quàm quod ab eis fit.

Quam

US
 pene-
 ntes,
 itissi-
 thalia
 li cu-
 s ma-
 non-
 nantur,
 sistu-
 Hos
 ayam
 sistu-
 ora-
 cum
 intus
 parte
 rret.
 mper
 e ex-
 nodo
 odu-
 Causa
 ulnus
 i pos-
 is sit.
 quam

Quam quidem ob rem eam, quam nos in huiusmodi vulneribus rationem tenemus, describere placuit, quaque curamus omnia, quæ ad nos recentia deferuntur, modò necessariò lethalia non sint, qualia ab auctoribus produntur diaphragma & mediastinum penetrantia: hæc omnia manifesti omnibus periculi sunt; à doctoribus autem passim enumerantur: cætera verò omnia, quamvis corpus ipsum perforatum sit, tamen divina ope sanantur, cuiusmodi nobis innumera tam recentia, quam ab aliis etiam derelicta, intra quadragesimum diem, ejusdem auxilio sanare contigit. Idem autem cuilibet medico continget, qui rationem à nobis reddendam, modumque sequi voluerit: sive recentia, novaque vulnera, sive antiquiora, ab aliis derelicta fuerint; neque manuum opera ad eam rem indigebit.

Communis ferè omnium scriptorum nostrorum opinio est, vulnera profundo in pectore accepta, incurabilia ut plurimum esse, quorum periculum si quis fortè evaserit, tamen perpetua fistula, aut phthisi laboraturum eum affirmant. hujus autem sententiæ inprimis Vigo est, qui quanquam optimè ea quæ ad curationem pertinent, docuerit, tamen experimentorum, & practicæ defectu

C 7 (cujus

62 DE CURAN. VULNER.

(cujus præcipua in chirurgia laus est) desperatam promittit curationem. Nos autem, Deo opem ferente, certam promittimus, in difficillimis etiam eventibus, etiam pulmone perforato. Curationis autem ratio hæc est. Si vulnus recens fuerit, is qui accepit, nudus in lecto collocandus est: ubi autem vulnus profundum, penetransque esse perspicitur, probè compositus, cruribus distentis, plano que corpore cubare jubeatur, vulnere inferius constituto: ut omnis sanguis quem effundi è vulnere necesse est; extrà manet, neque quidquam cruoris intra pectus residat; fieri enim non potest, ut non ex interioribus venis, atque etiam exterioribus, plurimum sanguinis intra pectus confluerit. Hoc modo igitur constitutus ægrotans cubet, quoad chirurgus ea, quæ paranda ad curationem videbuntur, paraverit: ubi autem omnia præsto fuerint, perspiciat denuò an sanguis effluat: quod si adhuc effluit, sinat libenter, atque tussire interim: interim anhelitum continere jubeat, donec quidquid cruoris intra pectus est, defluxisse omnino intelligat. quod si vulnus magnum est, aut lancea, aut latiori gladio factum, committi acu oportebit, uno aut etiam altero puncto omisso, ut aperti sive orificiî tantum relinquatur, quan-

quantum digitus subire possit, per quam apertionem flammula albo ovi intincta subdatur; sic tamen ut tota non immitatur: erit enim longior, quàm pro vulneris ratione, & cuius pars aliqua exterius emineat. quod si flammula utimur, nullus metus est ut tota intra vulnus inducatur; contrà autem, si lichinus sit: facilè enim à vulnere exorbestur huiusmodi, quale periculum duobus, non diu est, nostratibus medicis, accidit; alter enim imprudenter lichnum crassum, quantus digitus est, intra pectus protrudit, quem nos decimum post diem, non sine negotio & diligentia extraximus, statimque sanatus homo ex vulnere est. Alteri autem malvæ caulis, filis involutus, intra pectoris decidit penetralia, diuque intus latuit, neque quicquam conari profuit, ut extraheretur. Sed fila tantùm, secundum post mensem, extracta vix fuerunt, caulis autem ipse nullo modo educi potuit: profundum enim vulnus nimium erat, orificiumquè secundum furculam habebat: ille ergo ægrotus, multa macie confectus, & omni destitutus virtute perierit. Igitur ubi flammulam subdideris, pecias ovi albo intinctas cum pulvisculis imponito, vittaque rectè ligato. Hoc modo autem curatus, super vulnus ipsum cubet, pulvinis utrinque appositis, ut vul-

64 DE CURAN, VULNER.

vulnus in vacuam, inferioremque partem incumbat, quo omnis sanguis, atque noxius omnis humor eò confluat: atque nullum omnino lichinum induci oportet; ea enim res dupliciter nocere solet, & quòd cruoris exitum impedit, & quòd dolorem ægrotanti affert, atque ejus indendæ frequentia fistulam efficere solet. Flammula autem indita, vulnus semper apertum, quantum satis est, habet, qua noxia humiditas emanet, & neque dolorem affert, neque aërem inde transmittit. Venam etiam secare oportebit, ex adversa primùm parte, deinde ex conjuncta, ut opus esse expedireque medicus intellexerit; ægrotantis etiam virtute perspecta. Exhibere autem & hanc potionem conveniet, quæ sanguinem reprimere, & purgare potest; ea autem manè quatri-duo est illi ebibenda.

℞. *Rhabarbari electi* ℥ ss.

rubie tinctorum mumie ana ℥ j.

terre sigillatæ ℥ ss.

aque scabiosæ buglossæ, & vini granatorum ana ℥ j.

Expedi etiam ejusmodi apozema parari, quo anhelitus, & respiratio corrigatur, faciliorque sit; eadem autem cibus simul medicamentum, & potus est, quo vulnus maximè recreatur.

℞. *Hordei mundi confusi, & passularum*
enu-

enucleatarum ana pug. iiij.

radicum buglossæ ℥ iiij.

liquiriciæ rase aliquantulum contrita

℥ i. ℞.

seminum communium ℥ ij.

Iujubarum numero xx. prunorum subtiliter incisorum numero xv. radicum petroselinii contusi manip. j. fiat decoctio secundum artem in lib. xiiij. aquæ pluvialis usque ad consummationem tertie partis; deinde coletur cum forti expressione, cui adde penidiorum ℥ iiij.

sirup. rosarum, & de duabus radicibus sine aceto ana ℥ iiij.

sachari libram ℞.

cinamomi pulverizati ℥ j. ℞.

Fiat apozema: ex hac autem quarta quaque hora libram bibet, tepidam quidem, si hyems fuerit; nihil autem aliud aut edere, aut bibere toto triduo licebit: triduum autem horis metiendum est; hoc enim & sufficienter alit, & difficultati respirandi medetur, cujusmodi pati solent omnes qui profundum in pectore vulnus habent; reumatum etiam fluxum reprimat, & sanguinem, qui intus remanet, corrigit, atque expurgat. Procurandum etiam quotidie est, ut vel sponte, vel clysterii adjutorio, ventrem exoneret; quarto autem die licebit prandere carnem, aut pulli gallinacei, aut pullæ

pullæ coctam cum petroselini radicibus, addito croco & cinamomo. Vesperi verò passas uvas, acinis remotis, comedet, aut amygdala. A prandio autem, & à cœna aquam bibat, cum petroselini radicibus, & liquiritia & cinamomo decoctam; interdiu autem nihil omnino bibat.

Secunda autem curatione ita perficitur: ex tenui lino stammula paretur, qualis illa prima fuerat, quæ prima curatione indita est. hæc autem illo à nobis sæpe repetito balsamo liquefacto intincta in vulnus indatur: id enim medicamentum concoquere, & carnem inducere compertum est. Inditur autem quoad carnis soliditas pertineat; porta quadam exteriori eminente. Super hoc autem emplastrum basilicon, ex descriptione Joannis de Vigo, aut Gratia Dei, circa vulnus aut ipsum defensivum in lino extensum adhibeatur: foramine tamen facto, qua vulnus est, ita ut defensivum à vulnere, undique tribus, aut quatuor digitis distet. Fiet autem ex rosaceo, & aceto, & bolo armeno, atque ita singulis diebus semel curetur, quoad satis puris confectum fuerit. Nam postera die pus erit, idque bonum: quinta autem, ac sexta plus etiam erit: tunc autem bis, aut ter, aut etiam sæpius in die curandum est. prospicere autem oportet, ut ægrotus, quoad fieri possit,

possit, commodissimè, & diutissimè in vulnus ipsum incumbat, quo pus extrà promanet. Nullo verò pacto *permittedum ut lichnus indatur*; namque hujusmodi *perpetuas, in his vulneribus, fistulas moliantur*. Ubi verò carnem vulnus induxerit (Id autem decima aut ad summum duodecima continget die) nihil omnino, neque flammula, neque aliud quippiam est indendum: sed in tantum emplastrum adhibere convenit quo fueris à principio usus, aut emplastrum minii, quale Joannes Vigo describit, id què sæpius in die est abstergendum, ne pus nimium redundans intus penetret. Demùm ubi nihil jam puris excreatum sit, caroque jam aucta fuerit, aluminis usti pulvis adhibendus est, cicatrixquè jam est procuranda. Signa quæ ab auctoribus observanda traduntur, quibus mortis, aut liberationis fieri judicium possit, in iis qui vulnera in pectore profunda acceperint, hujusmodi sunt: In primis post tertium diem, à medico observandum est, an difficulter etiam ut antè respiret. Nam si aut æquè difficilis, aut difficilior etiam respiratio sit, lethale id est: sin aliter, bonum, & bona prædictione dignum. Atqui affirmare possumus, nullum qui hoc modo curatus fuerit perituum, etiamsi pulmonem ipsum perforatum

tum

tum habeat, nisi vulnus cordi proximum, aut in ipso corde sit; ea enim res citissime mortem affert. Deinde si ii qui hoc modo habent, intra tertium diem convulsionem, aut tremorem cordis patiuntur, iis mors prædici potest.

Si in primis diebus ubi apozema jam ebiberit, eveniat, ut ex vulnere copiosior, quàm antea, puris portio defluat, signum est vulnus ad fistulam tendere, ægrotumque ipsum ad phthisim perducere. id etiam periculum est, cum intra pectus ex vulnere cruor defluerit. Namque is cruor ubi ex venis emanaverit, concrefcit: deinde in aquosum colorem, & substantiam corrumpitur, & qualis aqua, ex elutis carnibus, relinquitur; inde autem magna erumpit copia, cum gravitate, etiam fœtore, anhelitus etiam gravis, & teter ipsi ægro est: aqua verò ipsa purior in dies promanat: huiusmodi etiam ad fistulam tendit, atque ad certam mortem, nisi opportunè fuerit provisum. Quid autem in huiusmodi eventibus sit agendum, in eo loco in quo de penetrantibus in pectore fistulis, docebimus.

Si in primis diebus ad quartam usque ægrotus graviter, aut pectore aut tergo doleat: facilè huic malo occurreretur ad-moto emplastro, quale à Joanne Vigone certo capite describitur, cujus quamvis
in

in multis quæ curavimus in pectore vulneribus, rarus admodum nobis fuerit usus; certus tamen, & præsentissimus est cognitus. Semel enim contigit hoc uri, cum in oppido de *Fuente de cantos*, juvenem quendam curarem, qui duabus sagittis fuerat fauciatus, in dextrum latus per cavum à pectore ad oppositam tergoris partem trajectis, atque utrinque prominentibus; aded autem vehementer homo angebatur, ut jacere nullo modo posset: sed in lecto sedebat; cruribus tamen extrà ad terram usque pendentibus. hujus autem emplastris & descriptæ à nobis apozemæ auxilio, & venarum etiam sectionibus, ante tertium diem meliùs ex illis doloribus, & quietis carentia habuit, atque succedente, ex animi sententia, curatione vigesima die sanatus omnino est. Emplastrum autem ejusmodi est.

℞. *Camomillæ, Meliloti, anethi, absynthii*
ana manip. j.

fursuris triturati, pug. ij. ℞.

farinæ fabarum, farinæ hordei, farinæ
lentium ana ℥vj.

rosarum pug. j.

omnibus trituratis & cum sapa sufficienti

& parum vini albi, fiat ad ignem em-
plastrum solidum: addes autem olei ro-
sarum ℥. ij. ℞.

olei

olei camomelini anethini, singulorum ℥ ij.
cera ℥ ij. ℞. croci ℥ ij.

Locum in quo curandus est, calidum esse oportet, cubiculi ostio clauso, & velo ante ostium extenso, intra cubiculum incensi carbones. Malum est enim vulnera profunda, penetrantiaque frigido aëre tentari. Agendæ autem nobis Deo gratiæ sunt, quod plures hac ratione curaverimus, quàm enumerare facile sit, ex quibus unus fuit in oppido Calzadilla, qui ense à tergo trajectus est, sinistro latere secundum spinam; ensis autem tribus digitis infra sinistram mamillam plusquàm duobus palmis prominuerat: acceperat etiam homo duo in capite vulnera, quorum alterum ad duram usque matrem pertingebat. Alium etiam curavimus in oppido Cumbres baxas, atque is sagitta helleboro intincta fuerat sauciatus, sinistro latere quatuor super mamillam digitis; eminuit autem telum à tergo inter costas mendosas nuncupatas, secundum alterum lumbum, inter secundam & tertiam costam. namque ex altiori loco fuerat petitus. Hic autem hoc modo à nobis est curatus, ubi vulnera conspeximus, veneni averitendi causa hanc exhibuimus potionem.

℞. Cassiæ lignæ, aristolochiæ rotundæ ana
℥. ℞.
anisi piperis ana ℥ j.

℞.

Terantur cum modico vino, & exhibeatur poculum. statim verò utraq; parte, quæ telum subierat, quaq; prodierat, ignitum cauterium admovimus datilari dicto instrumento: deinde etiam duobus alteris gladiaribus cauteriis, quæ parata nobis ad ignemque admota fuerant, ab illis ad humeros usque, undique à tergo, à pectore ultra ducenta vulnera, scarificationum modo fecimus, invicem digiti spatio distantia. Namque tota hæc corporis pars, veneno tentata intumuerat jam, & pulmonis instar emollita erat: hæc ubi expedita sunt, parato jam nobis emplastro, totum pectus, & terga: qua viri vis pertingere videbatur; quaq; igni à nobis fuerat cautum.

Rx. Milii aliquantulum tostii ℞ j.

farine fabarum ℞ ss.

furfuris triturai ℞ viij.

camomille, meliloti, aneti aliquantulum triti ana m. iij.

coriandri, cumini ana ℞ ij.

ex omnibus cum sapa sufficienti fiat emplastrum solidum addendo olei camomelini, anethini ana ℞ iiij.

olei laurini & rutacei ana ℞ ij.

Hoc emplastro per triduum usi sumus: quod quoties amoveremus, exuctæ ex scarificationibus aquæ pallidi coloris latis largam copiam abstergebamus. toto autem

autem hoc triduo, ægotus gravissima symptomata, atque animi deliquia patiebatur: interdum etiam rabidorum more, vestes, culcitræque dentibus appetebat, & furiosus, irrequietusque, toto volubatur lecto; tanta illi ex veneni vi anxietas, tanta acerbitas erat. Principio autem apozema homini propinavimus, atque eo ad quartam usque diem fuimus usi, ut nihil præterea aut cibi, aut potus exhiberemus.

R. Hordei mundi contusi, passularum enucleatarum contusarum ana pug. iiij. radicum lingue bovine ℥ iiij.

liquiritiæ rasæ aliquantulum contritæ ℥ j.

℞.

seminum communium ℥ ij.

seminis citri ℥ j.

piperis, cassiæ lignæ, castorei ana ℥ j.

vini granatorum ℥ j. ℞.

jujubas num. xx. prunorum subtiliter incisorum numero xv. radicum petroselini contusi m. j. fiat decoctio secundum artem in lib. xv. aquæ pluvialis usque ad consumptionem tertiæ partis: deinde colentur cum forti expressione, & addantur penidiorum ℥ iiij.

sirup. rosarum; & de duabus radicibus absque aceto ana ℥ iiij.

cinamomi pulverizati ℥ j. ℞.

sachari rubei ℥ ℞.

Fiat

Fiat apozema. Post quartam ægrotus quievit. Nos autem virtutem magis ac magis firmabamus, jure avium exhibito, in quo anisum, cassia lignea, petroselinique radices, decocta erant. Vulneta etiam ipsa melius in dies habuere, ita ut ad vigesimam ferè diem, salutari Dei ope restitutus, omnino fuerit.

A N N O T A T I O.

Interna thoracis vulnera inter se differunt; prout magis, aut minus gravia fuerint. Quædam enim sunt cum internorum viscerum noxa: quædam illis illæsis insiguntur, atqui hæc aut in anteriori parte fiunt, aut in posteriori: unde etiam medicus sua præfagia capiat, necesse est. Quæ enim vulnera in posteriori parte sunt; magis sunt periculosa, & lethalia ob multitudinem à vertebri manantium nervorum, nec non spinæ, & diaphragmatis propinquitatem.

Communis omnium scriptorum] Quæ vulnera interna viscera lædunt, plerumque deplorata Græcis auctoribus, & Latinis recentioribus judicantur. Verùm tamen alia aliis magis minusve periculi in se habent; corde læso vivere nullo modo quis potest: pulmone vulnerato, potest quidem: at nisi triduo vulnus coalescat, credit Galenus, hos tabidos evadere, lib. quinto methodi medendi. si diaphragma

D

suis-

faucietur: jam febris adest continua, phrenesis (undo *opéras antiquis medicis dictum fuit*) convulso, & peripeumonia, quia suppurati intereunt.

Curationis autem ratio hæc est] Duplex est chirurgorum opinio: sunt qui vulneris oras statim conjungi, obturarique volunt, ne cor aëris frigiditati exponatur, & ne vulnere aperto vitalis spiritus exhauriatur: alii auctoris nostri sequuntur methodum.

Perpiciat denuò an sanguis effluat] Optimè vult auctor sanguinem in thoracis capacitatem receptum effluere; alioqui ibi collectus, peripeumoniam hominem redderet. Hæc est Hippocratis mens libro de *Hulceribus*, à Galeno exposita 4. methodi, quæ auctor tradit, ratione ad virtutem habita intelligenda sunt: nam si ea largiori hemorrhagia labefacta-
retur; tunc reprimenda certè est.

Petia ovi albo intinctæ cum pulvisculis] Pulvisculis non (ut ita dicam) restrictivis, alioqui sanguinem ad cordis regionem impelleres, atque ita suffocares, ut adnotavit Albucasis.

Sanguinem reprimere] Bene addidit (reprimere) nam si de acervato & concreto sanguine in thorace metus sit, plurimum aciei cum aqua ægro potui dandum, ut ait Galenus.

Signa, quæ ab auctoribus observanda traduntur] Multa sunt, quæ ab auctoribus scribuntur signa, ut quæ ex loci positione, aut
ab

ab ipsa excreta substantia sumuntur: Verbi gratia; num dextero lateri; num sinistro inflatum vulnus sit; si cruor qui è vulnere fluit niger sit, & copiosus; si albus & tenuis, spumofus: præterea anhelitus difficultatem advertunt, & num per vulnus spiret considerant, auctor *Albucasin* sequitur.

Si primis diebus] Si adhibitis ex arte præfidiis melius non habeat, saniesque copiosior sit; signum est ex pulmone saniem in thoracem fluere, & *empyema* efficere: vide *Æginetam* capite de *Tabc.*

DE CURATIONE
fistularum quæ in pectoris male curati vulneribus perpetuo relinquuntur, ex quo fit ut phthisi & hectica febre ægri laborent.

CAP. II.

HUJUSMODI fistulas, à multis ex nostratibus chirurgis ac exteris desperatas, atque illarum ea, quæ apud auctores leguntur remedia, imbecilla omnino esse, deprehendimus; nullas tamen ad nos abhinc quadraginta annis allatas fuisse invenimus, quas cum magna Dei salutaris laude facile non curaverimus. Nos enim hujusmodi affecti, multi etiam ex Italia, & Gallia, atque ex omnibus Hispaniæ provinciis, petiverunt, quibus

aque scabiosæ ℥ iij.
deinde huiusmodi exhibeantur pillule.

℞. massæ pillularum aggregatarum, & de
agarico ana ℥ ℥.

acuantur cum diagredii ℞. iij.
& formentur v.

Vbi jam verò purgatus fuerit, hoc apozema
paretur.

℞. Polipodii quercini probè contusi ℥ ij.
vel iij.

radicum helenii contusarum m. ij.

hysopi, capillorum veneris recentium, li-
quiritie secundo pulverizate ana m. ij.

folliculorum senæ p. j.

epithimi ℥ ℥.

passularum enucleatarum benè contusa-
rum p. iiij.

fiat decoctio secundum artem in lib. xij.

aque, quoad remaneant ℞ viij.

deinde colentur forti expressione; colaturæ
autem addatur sachari rubei ℞ ℥.

mellis communis ℞ j.

Bulliat parum & spumetur: ex hoc au-
tem tepido singulis diebus manè uncia
duodecim bibantur: vesperi etiam tan-
tundem. ubi autem totum decoctum
consumpserit, duabus illis, ejusdem ge-
neris, pilulis quod concoctum fuerit
purgabitur. postera verò die ac deinceps
ejusmodi decocto utetur, ex ligno san-
cto, quod vulgo guayacum vocatur, fa-

78 DE CURAN. VULNER.

brorum, asperiori lima probè derafo, & in pulverem velut redacto; uncias octo fumito ex ejusdem ligni cortice, non eo quidem qui ligno adhæret (namque hujus virtus à ligno ipso exsucta, atque exhausta est) sed ex eo qui seorsum à ligno secretus, ex Oceani novo orbe asportatur, ℥ x. probè contusi, & cribro decussariore, addito etiam anisi pugillo, alteroque seminis lactuæ & liquiritiæ contusæ ℥ ij. idquæ in ollam nitro interius obductam dimidiæ arrobae Hispanicæ capacem injiciatur, cum vini albi veteris, ac generosi poculis duobus, quæ veterum medicorum mensura lib. viij. sunt tantundem etiam aquæ usualis addatur, & per diem integrum, hoc est, horarum viginti quatuor, macerentur; deinde lento igne coquantur, quoad tertia pars fuerit absumpta; in ipso autem ultimi fervoris articulo rosarum recentium vel ex siccatarum pugillum conjicito, atque hermodactylorum in pulverem redactorum, atque in ipso mortario eadem decoctione solutorum ℥ j. in eandem ollam effundito, simulque ab igne removeantur; ubi parum una ebullitione ebullierint. operculo autem rectè obducta omnia, quoad frigerint, finito, ubi frigida fuerint, colentur: id verò quod primum effusum fuerit, purum atque defecatum,

Hoc
est lib.
12. cum
dimidio.

eatum, in puro etiam vase excipiatur ;
 ex quo quoties cibum sumpserit, pocula
 certa ebibet : reliquum verò in altero va-
 se satis expressum reponatur : ex hac aut
 posteriori, quæ paucior ac turbidior est,
 singulis diebus ægrotus duodenas uncias
 fenas mane, & totidem vesperi bibat id-
 que si hyems sit, calidum esto : si verò
 æstas, frigidum. Vesperi autem dicimus
 æstate secunda, aut tertia post meridiem
 hora: hyeme verò noctu tertia, aut quar-
 ta hora à cœna : vas autem semper agi-
 tandum est, ut id quod defecerit, turbe-
 tur ac misceatur, atque ebibatur prorsus.
 Nam præcipua horum medicamento-
 rum vis in hoc est : ex altera verò priore,
 ac puriore aqua, ad prandium, & cœnam
 quod satis sit, bibito ; nimium enim bi-
 bisse, etiam nocet. Victus autem ratio
 huiusmodi esto, si nimium debilitatus,
 bis per diem avium assas, vel elixas car-
 nes comedere, non nocebit, aut etiam
 arietinam, aut hædinam si par sumptui
 non fuerit: si verò meliori consistentia,
 minorique imbecillitate fuerit, semel
 tantum in die carne, nocte verò passulis,
 exiguoque pane utatur : proderit etiam
 validioribus interdum passulis, & amygdalis
 tota die uti, & à carnibus abstinere.
 Denique omnia hæc prudentis medici
 sunt consilium: tamen duodecim saltem
 D 4 dies

80 DE CURAN. VULNER.

dies temperantius, ac parcius agere omnino curandum est; facile namque perferri poterit triginta dierum abstinencia, neque ideo debilior evaserit: namque decoctum satis ipsum alere, & nutrire, imò & pinguedinem inducere valet, quanquam solis passulis utatur; quamvis etiam febre continua, aut hectica laboret; *omnino autem alio potu interdicendum fuerit*: neque verò si in primis diebus insuavius videatur, molestè id ferendum est: nam tertio, aut ad summum quarto die, id suavius jam experiri licet, & nulli àlii quantumvis generoso vino posthabendum. Igitur omnem victus rationem medici consilio permittimus: dummodo illud animadvertatur, magnam scilicet, in hac potione, ad alendum inesse vim: etsi maximo alias fastidio ægrotus teneatur, vehementer cibi excitari appetentiam. Peractis autem triginta diebus, bis per diem carne vesci, ad 40. usque licebit. Opus etiam erit, ut triginta primis diebus continuis in lecto cubet. quod si tandiu perferre non possit, serenis & calidis diebus, tertia ante meridiem hora, surgat; vesperti autem, ante cubet, quàm potionem biberit, & vestibus stragulis quàm commodissimis frigus prorsus arceat: cubile autem clausum semper esse oportet, lucernamque ardere, ut calidus locus

locus conservetur, & velo ante cubilis ostium extenso, frigidus aër subire prohibeatur. Nullo autem alio cibo uti permittatur, si modò sanari cupiat.

Ipius verò fistulæ curatio emplastro in lino, aut arietina pelle extenso, atque imposito, perficitur, quod tamen sæpius per diem oporteat abstergi; id enim antiquis ulceribus mirum in modum prodest: id verò hujusmodi est.

*Rx. Cerussa & Lithargyri ana ℥ ij.
olei communis antiqui & aceti fortissimi ana ℥ ss.*

Bulliant lento igne baculo interim agitata, quoad in punctum ceroti coalescat. Hujus ceroti, vel tantilla portione in lino extenta, ulcus sanabitur, quam ægrotus ipse sibi sæpius per diem abstergat. Hoc igitur modo curatus, qui hujusmodi passus fuerit, sanus optimeque affectus, & obesior etiam evadet; quamvis diuturna tabe, quamvis & hectica febre, aut phthisi consumptus fuerit, omnibus etiam membrorum omnium, organorumque nutritivorum, spiritualium, & animalium facultatibus, rectissimè si unquam alias habebit.

A N N O T A T I O.

Fistula, quam οβερρα Græci vocant, nomen ab arundineis fistulis capit, ut ait Ægineta:

gincta : est sinus qui callo obductus durusque temporis progressu factus, cum sibi subjectis conglutinari non potest: ut Galenus ait libello de tumoribus præter naturam. magna ex parte ex abscessu parum feliciter curato oritur: fitque in omni corporis parte, quarum qualibet sua propria habet symptomata: ut apud Celsum est videre, & Aëtium lib. 14. Auctor eas solum proponit curandas, quæ ex malè tractatis in pectore vulneribus oriuntur.

Quod si nullum os] Expedita curatio est in fistula simplici, recenti, intra carnem: contra si fistula, vel os, vel cartilaginem, vel musculos læsit, si articulum occupavit: si vel ad vesicam, vel ad pulmones, vulvam, vel ad grandes venas, aut intestina penetravit; semper enim periculosa est, sæpe lethalis, ut Paulus ait lib. 6. cap. 78.

Ex ligno sancto] Hæc curatio jam approbatata est, & à Tagautio tradita: & non injuria certè. Hoc enim ligni genus manifestam desiccandi vim habet, putredini particulari beneficio resistit, & roborandi insigni pollet facultate: qui omnes scopi queruntur in sordido, putri, diutinoque ulcere qualis fistula est.

Ipsius fistulæ curatio] Topica remedia plurima sunt, quæ ex Galeno, Paulo Aëtio Celso peti poterunt. adnotabo Hippocratem scribere libro de Fistulis, seseli radicem fistulis impostam earum callos eximere, quod Pau-

Paulus Spondilii radici tribuit.

Hectica febrī & phthiſi] quod ſit utriuſ-
que diſcrimen, norunt qui medicinam ſaluta-
runt: addam febrim ad phthiſim eſſe epigino-
menam, ſeu conſequentem atrophiam ad ma-
raſmum, ut Galenus lib. de Marasmo adno-
tavit. Quæ præterea auctor pollicetur, à ne-
mine promiſſa vidi, nec legi. Omnes enim à
corroſione natam talem inſanabilem ſtatuunt,
ut dixit Hippocrates libro de Glandulis, &
Galenus quinto methodi ita ait: niſi tertio die
hæc curetur affectio, deploratam reddi.

Apozema ad vulnera pectoris &
pulmonis, & ad tabidos.

℞. Hordei mundati contuſi, paſſularum mun-
datarum contuſarum ana ꝑ. iiij. radicum bru-
gloſſæ contuſæ m. iiij. glycyrrhizæ raſæ modicè
contuſæ ℥ j. ſſ.

cardui benedicti m. ij. ſeminum communi-
um ℥ ij.

jujubas numero xx. Pruna tenuiter incifa
numero xv. Radicum petroſelini contuſarum
m. j. decoquantur ſecundum artem in lib. xiiii
aque pluvie uſque ad conſumptionem tertie
partis; & fiat colatura cum forti expreſſione;
cui addantur penidiorum ℥ iij.

Syrupi roſati, Syrupi de duabus radicibus
ſine aceto ana ℥ iij.

ſacchari ℞. ſſ.

cinamomi ℥j. ℞.

Et fiat apozema. De quo capiat singulis diebus summo mane ℥xij.

Et totidem vespere, quousque totum absolvatur. illud animadvertendum est, quod quotiescunque ebibendum est, fiat apozematis in vase commotio & agitatio, ut quod in fundo resederit, misceatur. Apozemate ebibito illi noctu exhibeantur pilulæ duæ è massa aggregatarum, ut quod commotum est & concoctum, evacuetur. Pro sequenti die parata habeatur aqua altera, cum qua omnino sanabitur, & habitum corporis optimum recipiet. Illius præparatio talis est.

℞. Ligni sancti, id est, guajaci ℥ viij.

corticis ejusdem ligni ℥x.

feminum communium ℥j. ℞.

glycyrrhiza rasæ modicum contusæ ℥ij.
passularum mundatarum contusarum pug.
ij, decoquantur in 12. libris aquæ, & totidem vini optimi ad tertias: tunc adde hermodactylorum ℥ij.

optimè contusorum, & eodem decocto dissolutorum paulisper interim bulliant, & ab igne amoveantur; atque eo modo relinquuntur usque in diem proximum: tunc summo mane fiat colatura prior purioris aquæ, quæ in vase aliquo seponenda est; hæc enim pro potu in prandio, & cœna exhibenda est. Illius verò quod superest
cola-

colatura cum forti expressione fiat, & in vas aliud seponatur: de hac enim summo manè uncia 6. ægro bibendæ sunt, & totidem vespere duabus horis post meridiem. priori pro potu utetur in mensa. Ut autem ea quæ secundo paranda est aqua majorem vim habeat: fæcibus quæ ex priori decocto supersunt, aqua affundenda, & decoquenda ad ℥ ij. consumptionem colo transfundatur: huic enim colaturæ vinum addendum erit, pro secundi decocti præparatione. Dum æger decoctum hoc bibit, pane & passulis vescatur ad dies octo & plures, nisi debilis sit: aqua enim hæc multum nutrit; deinde singulis diebus in prandio carnibus vesci poterit; in cœna passis contentus sit usque ad diem trigesimum: deinde bis in die carnes comedere poterit ad diem usque quadragesimum. Si hyems sit, usque ad diem trigesimum cubiculum egredi non debet, quod optimè clausum sit; & igne calefactum. Hoc remedio tabidi sanantur, & qui fistulis in pectus penetrantibus laborant.

DE CANCRI IN

mamillis foeminarum contin-
gentis curatione.

CAP. III.

CAncri foeminis maximè accidunt ,
iis præsertim , quæ aut natura , aut
electione steriles sunt , cujusmodi sunt
moniales , aut alias continentes mulieres
quæ cœlibem vitam agunt : accidunt
etiam & viris , sed id rarius. Horum au-
tem curatio digna nobis visa est , quam
hoc in libro scriberemus , quando iis , qui
rectè noverint , facilior multo est , quàm
antiqui auctores credidere. Unde illud
omnibus ferè nostri temporis medicis
passim decantatur : cancrum occultum
non curari omnino. quod si curandus sit,
palliatiua quam vocant , curatione uten-
dum censent ; non autem abscindendum
esse. id quod si de cancro exulcerato præ-
ciperetur , rectè quidem dictum fuisset ;
namque huiusmodi cancris exulceratis ,
palliatiua tantum curatio confert. Nam-
que aliter si curentur , maturius , & cer-
tius omnino periculum timeri necesse
est ; adhibitis enim medicamentis , cele-
rior multo corrodi , absumique solent ,
maximè si corrosiua admoveantur reme-
dia , aut quouis modo sanguinem ex illis
effun-

effundi contingat: cæteros verò qui ul-
 cerati non sunt, curare non ita difficile
 est, atque isti opinantur, qui nullam
 cancrorum omnino curationem descri-
 bunt, aut præcipiunt; neque quomodo
 extrahi possint dicunt, cum tamen ex-
 trahi omnino integri, sine ullo periculo,
 possint, quantumvis magnos esse con-
 tingat. Quæ autem ab auctoribus cura-
 tio cancrorum omnium præcipitur, cu-
 jus omnis circa resolutionem intentio
 est, ea inefficax omnino est, quam nos
 sæpissimè vanam experti sumus, quan-
 tumvis diligentes in ea paranda, variis-
 que resolutivis exercenda, fuerimus;
 qualia remedia & à Vigone, & à Celso,
 Guidone, aliisque auctoribus præcipi-
 untur. Quam ob rem quemadmodum
 hujusmodi cancri, citra noxam, & ex-
 trahi, & curari omnino possint, commu-
 nis utilitatis causa scribere placuit. Ea
 autem brevissima agendi ratio est, quam
 docebimus: primùm de curatione inte-
 gra cancrorum, qui exulcerati non sunt:
 deinde etiam eorum, qui exulcerati fue-
 rint, optima palliativa cura differemus,
 qua nos plures viros, & foeminas diu
 produximus, atque ne ea causa perirent,
 cavimus diligenter, imprimisque homi-
 nem quendam sacerdotem ultra vigesi-
 mum etiam annum hoc curationis gene-
 re

re ita conservavimus, ut antequàm diem clauderet extremum, omnino sanus esset obiit autem annorum plusquàm 80. Principio hujus affectionis signa certissima ipsorum cancrorum incrementa sunt; ea enim primum producta, ciceris magnitudinem non superant: uno autem, atque altero, & pluribus etiam annis grandiora, & ad tactum duriora fiunt.

Sunt & alia signa ab auctoribus tradita quæ ex ipsis libris petere licebit.

Galeno
4. me-
tho. Cel-
so pró-
prio ca-
pite.

Igitur ubi cancrum excindere volumus, ipsum in primis affectum corpus purgatione præparasse oportuerit sirupis, per quatuor, aut quinque dies exhibitis, quorum ad atram, aut adustam bilem concoquendam probata natura sit (ex his enim humoribus malum hoc enascitur ac coalescit) deinde purgatio est adhibenda, quæ cum affectione. & hominis natura optimè convenire judicabitur. Tertia à purgatione die, secunda, aut tertia hora à prandio duorum ovorum vitelli unà cum albo probè agitata sunt: addito si placuerit rosaceo modico. Præsto etiam erit magna lichinorum copia ex tenuissima lini stupa comparatorum; præterea, & pulvisculi cum vitta, quinque digitos lata, & gausapis quoque bona pars paretur, atque etiam acus femoribus consuevis idonea, cum
fatis

fatis
verè
citrè
tem
chia
con
dun
hon
tine
flex
à ci
tem
Car
tur
lam
ipso
fue
iis r
dat
rit,
hen
cul
ape
dei
mo
me
gui
loc
cor
tin
tere

fatis tenaci filo, eodemque duplo: ipse verò homo, aut in pulvinis, aut in culcitra resupinus collocetur: utrinque autem duo alii homines sint, qui illius brachia firmiter contineant: ne ipse sibi, contra nitendo, impedimento esse possit, dum curatur. Chirurgus verò imminet hominisque crura suis ipse cruribus contineat, genibus supra culcitram ipsam flexis, & firmis: homo autem superiori, à cingulo, parte nudus esto: linteum autem utrinque sit, quo sanguis defluat. Cancer autem ipse manu apprehendatur, qui si contra ipsius mammae papillam erit, sapienter est divertendus, ne ipsa pereat excisa. quod si versus axillam fuerit, divertendus etiam est, ne quid ex iis musculis, qui ex axilla oriuntur, lædatur. ubi verò ita rectè constitutus fuerit, manúque sinistra firmiter comprehensus, tantum cutis acutissima novacula aperiatur, quantus cancer ipse est. apertio autem in longitudinem fiat, deinde ex altero canceri latere, caro commota abscindatur, & separetur: ita tamen ut cancer non feriat. quod si sanguis erumpat, globulo ex bombyce facto locus opplendus est: quem, si id fieri conveniat, alter eorum qui brachia continent, digito comprimat, atque ex altero etiam latere carnem à cancro separet.

ret. hæc autem operatio celerrimam Chirurghi postulat expeditionem, cum summa tamen diligentia, ac sedulitate, atque maturitate conjunctam, ne quid temere peccatum sit. Ubi autem utrinque cancer detectus, à carneque separatus sit, acu, filoque medius transfigitur, filumque ipsum alteri filo innodatum, alicui eorum qui adsunt committatur, à quo contentè sublata manu tenendum est, atque hinc & hinc contra eam partem, qua Chirurgus secat, divertendum. ubi verò ex utroque latere probè fuerit à cætera carne cancer separatus, inferiori ex parte penitus est abscindendum, idque quam fieri possit expeditissimè, digitis admotis, ut totus cancer abscindi sentiat, nihilque ex eo penitus relinquere: hoc verò commodissimè fieri solet gladiolo illo, quo Italici chirurghi ad tumores aperiendos utuntur, cujus figura scarificatorio gladiolo persimilis est: aciem autem utrinque acutam habet; utendum autem curva acie, cuspidemque acutissima; namque illa pars commodius ea quæ inferiora sunt resecat, idque nullo erumpentis sanguinis, aut alterius rei nocumento fit, adèd autem celerem operationem esse volumus, ut plus in trahendo cancro, filoque colligando, quàm in eodem penitus eruendo moræ sit: nam-

nam
pler
deb
quã
etur
intu
dun
dun
rint
dilig
ovo
miu
que
nim
pon
tinè
ben
gest
stro
mu
effie
fit,
nim
tim
ipsu
ca n
rit,
con
balt
vul
bit

namque hujusmodi abscissiones fœminis
 plerunque contingunt ; quibus natura
 debilior , animusque magis dejectus
 quàm viris est. Cùm abscissum extra-
 ctumque penitus fuerit , ne quid ex eo
 intus reliqui sit , diligenter est perviden-
 dum , adeò autem durum est , ut metuen-
 dum hoc rarò sit. Hæc ubi expedita fue-
 rint , sanguis omnis qui in vulnere fuit ,
 diligenter abstergatur , ac mox lichini
 ovo intincti indantur ; ita tamen ne ni-
 mium compressi dolorem augeant : ne-
 que enim totus locus opplendus densa
 nimis lichinorum inculcatione est. im-
 ponendæ autem stupæ eodem ovo in-
 tinctæ , pulvillique , & vittæ sunt adhi-
 bendæ. Postero verò die eadem hora di-
 gestivo curabitur , aut balsamo illo no-
 stro , cujus magna ad concoquendum ,
 mundandum , carnemque inducendam ,
 efficientia est ; id pluma leviter un-
 gendo fit , additis etiam filis siccis , non tamen
 nimium compressis , ut caro ipsa paula-
 tim coalescat , & sese committat : circa
 ipsum verò vulnus , superquæ , atque cir-
 ca mammam , defensivum addi oportue-
 rit , ex rosacco , cera , & bolo armenico
 confectum. ejus autem quod diximus
 balsami usu quam citissimè emundabitur
 vulnus , caroque inducetur , atque sana-
 bitur. Super balsamum autem empla-
 strum

92 DE CURAN. VULNER.

strum basilicon, lino extensum imponimus. tandem ubi satis jam inductæ carnis erit, cicatrix filis siccis impositoque basilico, aut leonato dicto emplastro procurabitur, aut ex gummi elemii emplastro composito: quodcunque autem sit, sæpius per diem abstergendum. exulceratis autem cancris nulla alia præter palliativam curatio est: nam quidquid adhibueris, vehementer nocueris. nostra autem in hoc genere huiusmodi curandi ratio est, ut qui hoc malo infestatur, certis quibus commodum videtur temporibus, in anno purgetur; deinde per singulos menses binis aut ternis pillulis atram bilem purgantibus utatur noctu sub ipsum cubandi tempus; eæ autem aut ex fumaria commodissimæ sunt, aut ex helleboro, aut lapide lazuli, aut epithimo, aut fætidæ, aut eæ quæ ex nitro ab Alexandro Traliano descriptæ sunt; his enim corpus purum conservatur, humorque ipse minuitur, potius quàm augetur. In vulnere autem ipso unguentum pompholigos ponimus, aut illud quod à Joanne Vigone in antidotario describitur. hoc in lino extenso sine filis utimur, namque fila etiam nocere deprehendimus: etenim si vulnere tenacius adhæreant; sanguinem eliciunt, isque sanguis nocumentum adfert. Porrò quod proba-

prob
semp
R. C
S
ungu
su

vi
ba

lin
ph
tu
ca
C

vide
in ce
duce
duas
plun
in he

Q
pari
est,
adno
quiro
borun

probatissimum in hoc unguentum nobis
semper fuit, illud in primis est.

R. Olei rosati, olei omphacini ana ℞ ℥.

Sepi hircini & vitulini, unguenti rosati,
unguenti populconis ana ℥ ij. ℞.

succi solatri & succi plantaginis, succi
acetosæ ana ℥ j. ℞.

vini granatorum ℥ ij. ℞.

bulliant omnia lento igne usque ad consum-
ptionem succorum & vini; & postea
colentur: addatur cerusæ ℥ ij. ℞.

libargyrii ℥ v.

plumbi usti, antimonie ana ℥ x.

tutie Alexandrinæ ℥ j. ℞.

camphoræ secundum artem trituratæ ℥ j.

Cere albæ q. s. & fiat unguentum molle,
videlicet liquefacta cera, cum oleis &
in colatura ponantur reliqua mineralia,
ducendo corpus ipsum unguenti per
duas horas cum pistello in mortario
plumbeo, atque hoc optimum omnium
in hoc genere medicamentorum est.

ANNOTATIO.

Quod universo corpori est elephantiasis, id
parti corporis seu particulari membro cancer
est, ut Galenus ait secundo ad Glauconem.
adnotandum est canceri nomen medicis esse æ-
quivocum, seu homonymon; atqui ad duo mor-
borum genera extendi, nempe ad cancrosum
tumo-

tumorem, tam in summa corporis parte hærentem, quàm in penitioribus, & latentibus corporis partibus, & ad cancrum ulceratum. de utroque agit hoc capite auctor; cùm uterque affectus ex atra bile, seu melancholico humore gignatur, tali videlicet succo, cujusmodi est fex in vino, & amurca in oleo, ut decimo quarto therapeutices Galenus ait.

Cancris foeminis] Ita Celsus libro quinto: verùm & viris accidunt cancri; quibus potissimum per mariscas assuetæ purgationes suppressæ sunt, ut annotavit Galenus secundo ad Glauconem.

Unde illud] Mirari subit, quo pacto curationes utriusq; cancri, ulcerati & non ulcerati, hic mulet auctor: etenim ulcerati cancri hanc chirurgiam, & excisionem postulant, alii non ita, ut nos docuit Hippoc. lib. 6. aphoris. aphoris. 38. Cancros, inquit, occultos omnes melius est non curare: curati enim sæpius pereunt; non curati verò longius perdurant. præter auctoritatem experientia est, nam, ut Galenus ait in Commentario; compertum est omnes, qui hujusmodi cancos sectione aut ustione curare tentarunt, illos magis irritasse, & brevi homines interemisse. An ne novos, & incipientes cancos in summaque corporis superficie hærentes curat sectione auctor? quod permittit Avicennas, & ante eum Galenus; abditos verò non curat.

Cura palliativa] Palliativam curationem

nem v
terdun
necessi
Adno
tertio,
in inte
theæ d
Na
occulti
tatem h
Qu
rum]
pelli, n
malign
media;
tur, ex
Igit
cri cura
lem cor
verbis p
inquit,
rare an
per purg
bit: ubi
ris, sic
sanguin
premen
his crass
similite
cuit, u
vetera i

nem vocat, qua dolori occurrimus: nam interdum neglecta causa ad accidens se convertit necessitate coactus medicus (ut ait Galenus.) Adnotare volui, quod Paulus tradit libro tertio, capite 67. utendum esse mitigatoriis in interno corporis cancro, ut malva, & altheæ decocto.

Namque huiusmodi cancris] Solùm de occultis cancris, in abditoque latentibus veritatem habet, ut infra docebitur.

Quæ ab auctoribus curatio cancerum] Nam propter succi crassitiem, nec repelli, nec discuti potest, tantaque est eius vitii malignitas, ut mitiora planè contemnat remedia; vehementioribus, veluti lardo, irritetur, excandescat, atque efferatur.

Igitur ubi cancrum] Docet auctor cancri curationem, quæ per chirurgiam fit; qualem concessit Galenus 14. methodi, ut suis verbis probabitur, quæ subjiciemus. Cæterùm, inquit, si quando Cancrum per chirurgiam curare audebis; cæpisse quidem ab evacuando per purgationem melancholico humore oportebit: ubi verò totum quod vitiatum est, excideris, sic ut nulla supersit radix, secus effluere sanguinem nec properè eum inhibebis: imò premendo potius vicinas partes, exprimes ex his crassiorem sanguinem: mox aliis ulceribus similiter curabis. hæc ex Galeno adducere placuit, ut cognoscat lector, quàm ad amissim vetera in usum revocet auctor.

Exul-

Exulceratis cancris] Diximus de cancris, qui sine ulcere molestant. non alienum fuerit, si notas hujus in memoriam revocemus in cancro ulcerato præter dolorem, duritiem, tumoremque ulcera erosa, ac inæqualia conspiciuntur; plurima ex parte sordida labris tumidis, aspectu horrenda, & concreta humorum colluvie ingrata: hæc medicamentis lenire studet. Nos omnes scopos ita perstringemus; In primis epithymo humorem melancholicum vacuato, id est, leniter purgato. Si ætas, viresque permittunt, sanguinem mittito: deinde medicamentis atram bilem purgantibus, lenibus, mox validioribus utitor: victus tenuis esto, quique à melancholico succo longissimè absit: loco affecto solani succum, aut medicamentum ex pompholyge adhibeto.

R. Olei rosacei] Medicamento hoc contra Achoras Apollonii auctoritate utitur Galenus, libro primo $\alpha\tau\tau\epsilon\upsilon\sigma$: à Theodorico verò, in cancris usurpatum, unde auctor in suum usum convertit.

DE VULNERIBUS

ventris & partium ejus, cum penetratione & citra.

CAP. IV.

Quæcunque in ventre vulnera fiunt, quæ tamen non penetrant, neque contenta in ipso membra non lædunt; ea

ea si rectè curantur, periculi omnis ex-
 pertia sunt, præter illa, quæ secundum
 umbilicum, duobus aut tribus digitis, in
 circuitu accipiuntur, quibus nonnihil
 adversi accidere potest, ob octo illos ner-
 vos qui in umbilicum pertingentes ea lo-
 ca percurrunt, atque etiam in posteriore
 parte ventris, hoc est à tergo, secundum
 dorsum accipiuntur, periculum adferunt;
 tamen non penetrant: fieri enim potest,
 ut nervi illi, qui ex nuca ortum habent,
 lædantur. Ab hujusmodi ergo vulneri-
 bus metuere consultum erit; quippe
 mortem afferre interdum solent: à cæ-
 teris verò quamvis penetrantibus; quam-
 vis zirbum atque. intestina, illæsa tamen
 prodentibus; nihil mali timendum est, si
 modò curata rectè sint. Ubi autem mem-
 bra in ventre contenta incommodum
 acceperint, periculum imminet; multos
 tamen liberari contingit. Igitur eorum,
 quæ nullam membris læsionem attule-
 rint, hujusmodi curatio est. Eminentia
 intestina cum Zirbo ipso lavanda imprimis
 sunt cum decoctione vini, & camo-
 millæ, & meliloti, absinthii, anethi,
 & rosarum: deinde in suum locum co-
 genda, atque reducenda sunt. Zirbi au-
 tem portio, quæ prominuerat, adhuc
 etiam amplius nonnihil producenda, at-
 que qua parte ventris cuti æquatur, fu-
 E nicu-

R.

can-
 ienum
 cemus
 itiem,
 con-
 is su-
 umo-
 tis le-
 ringe-
 incho-
 lo. Si
 itito:
 ganti-
 vi&u
 o lon-
 , aut
 o.

contra
 Gale-
 ico ve-
 e suum

U S
 pe-

funt,
 neque
 dunt;
 ea

niculo tenui, & tenaci est colliganda eo
 nodo qui ab Hispanis suillus dicitur:
 tenacissimus enim nodus est, & qui nihil
 unquam remittit. Super ipsum verò no-
 dum dimidii digiti spacio Zirbus resece-
 tur, & sectio candenti ferro quoad penè
 nodum tangat, cauterizetur, atque interi-
 us statim referatur; funiculi tamen par-
 te exterius relicta. Quod si apertio ipsa,
 qua intestina prodierant, grandior sit,
 acu & filo consuatur, parvo orificio re-
 licto, qua curatio compleri possit. Ex
 quatuor autem modis, quibus partes il-
 las mirhach, & siphach dictas, auctores
 consuendas præcipiunt, illa nobis maxi-
 mè probatur, & diuturno usu atque uti-
 litate commendatur, videlicet ut primùm
 ex altera parte mirhach, & siphach acu
 trajectis, ex altera mirhach tantum tra-
 jiciatur; atque hæc tria nodo commit-
 tantur; deinde filum secetur, ex eadem-
 que parte unde opus inceptum est mir-
 bach solum siphach relicto trajiciatur;
 ex altera verò mirhach, & siphach traje-
 ctis secundus nodus fiat. tertium autem
 punctum primo, quartum secundo simi-
 le sit, & sic deinceps, quoad opus per-
 fectum fuerit: atque hoc modo mirhach,
 & siphach optimè committi solent, ita
 ut nunquam amplius intestina erumpere
 ea parte possint: id quod (nisi ut diximus
 cura-

curatum erit.) non rarò accidere deprehensum est. hæc ubi rectè curata sint, ovorum album probè concussum addendum est: neque verò tentam adhibere est opus, cujus vice funiculus ille, quo Zirbus colligatus est, fungitur. Postera verò die, balsamo illo nostro vulnus est curandum, cujus ad concoquendum, mundandum, carnemque inducendam vis est, flammulaque hoc medicamento intincta indatur, vulnusque ipsum eodem etiam liniatur, addita insuper pecia ex ceroto minij, aut basilico magistrali; utrumque enim apprimè commodum est: hoc autem in vulneribus magnis, atque etiam minoribus, est intelligendum: nam quæ angustiora sunt, etiam concocta, digestaque esse tam interius, quam exterius oportebit. Nihil verò opus erit aut rosaceo, aut alio quovis oleo uti. Tertia demum, aut quarta post die, funis ultro remittit. quod si deinceps copiosum pus non sit, satis erit altero ex iis, quæ diximus, cerotis uti. Si quid autem puris erit, sæpius, in die detergendum est, atque hoc modo intra decimum quintum diem curatio perficitur. In ipso verò curationis initio, sanguinem mittere, secundum ægroti habitudinem, oportebit, atque sirupos exhibere rosatos, ex infusione cum aqua plantaginis.

Victus autem ratio tenuis cum exiguo
 pane sit; aqua verò non copiosa exhi-
 benda est, eaque candenti ferro deco-
 cta. si verò præter vulnus ipsum ventris,
 ex intestinis ipsis aliquid ruptum esse
 contigerit, atque id ex gracilioribus sit,
 quæ ad dexteram supra ipsum umbili-
 cum sunt, hujusmodi omnia quæcum-
 que fuerint, lethalia ab auctoribus ju-
 dicantur, atque ira plerunque est creden-
 dum: ex quo genere unum tantum mihi
 hæctenus curare contigit; cui gracilia in-
 testina yiciata fuerant; periit autem
 quarta die. Ex aliis autem quibus cras-
 siora intestina læsa esse contigit, tres cu-
 ravimus intestino colon dicto, fauciatos:
 quartum verò longone intestino rupto,
 ex illis uni tribus in locis colon ruptum
 erat; omnes tamen, divina ope, ante
 vigesimum diem sunt restituti. omnia
 hæc intestina acu, & filo consuimus eo
 consuendi genere quo chirothecarum
 artifices utuntur. erga omnes etiam eo
 curationis genere usus sum, quod à Jo-
 anne Vigone traditum est, quod omni-
 um optimum esse judicamus, si quis re-
 ctè, atque facili manu utatur: omnia
 igitur illius præcepta secuti sumus; illa
 re excepta, quòd cibum nullum exhi-
 buimus, tantumquæ descripta ab eodem
 potione usi sumus, quòd ij quos curaba-
 mus,

mus
 esse
 lera
 spat
 mus
 & co
 mul
 dur
 ius
 R.

co

er

&

in

fi

& fi

bo p

med

folie

nibu

duu

post

mus, robustiores, & vegetioris naturæ esse intelligeremus, atque ad inediam tolerandam fortiores. Non enim extra Hispaniam adeò tenui diætâ uti auderemus, ubi & cibi tenuiores multo sunt, & corpora ipsa magis delicata, atque ad multum cibum, aut ad nullum sumentum minus idonea sunt. Est autem huiusmodi apozema.

R. Pomorum citoniorum mundatorum, & subtiliter incisorum numero quatuor, caudæ equinæ, sumach, myrtilorum, ana manipulos iij. rosarum pug. ij. balausliarum ℥ ss.

coquantur in libris xvj. aquæ pluvialis usque ad consummationem tertie partis: deinde addantur iburis, massicis, sarcocolle, ana ℥ iij.

crocī ℥ ij.

& colentur, cum forti expressione; & addatur mellis rosati colati, & sirupi rosati ana ℥ vj.

tragacanthij pulverisati ℥ ss.

sirupi myrtilorum ℥ iiij.

& fiat apozema. hac potione nos pro cibo potuque utebamur, atque etiam pro medicamento, ad interiora membra consolidanda. Quidam autem ex illis hominibus, cum nihil aliud per totum quatri-duum sumpsisset; facillè tamen ferebat: post hæc verò coctæ in huiusmodi aqua

avis jus tantum exhibebamus, nonnunquam & juri exiguam panis micam (panatellam Itali vocant) cum id fieri oportere intelligerimus, addebamus, Hoc etiam modo sacerdotem quendam curavimus, qui dum in templo esset, vulnus lancea acceperat, obvius factus quibusdam, qui alium inimicum in templo latitantem quærebant, eundemque esse putabant. Vulnus verò in ventre superiori lateris dextri parte fuerat factum. duos etiam quoque, alterum jecore, splene alterum rupto curavimus. Item alium vesica rupta, qui tertia die periit, cæteri omnes Dei ope liberati sunt, qui & ipse medicinæ auctor auxiliatorque est. Quædam verò res digna nobis visa est, quam silentio minimè præteriremus; namque ad divinam sapientiam, & misericordiam laudandam argumentum, & materiam suppeditare, etiam, ut omnia alia, potest, qui tantam naturæ vim, tantam rebus efficientiam esse vult. Res Guadalupæ me præsentè accidit, anno à Christo nato millesimo quingentesimo decimo sexto: ea hujusmodi est. Homini cuidam, ex illius cœnobii famulis, cui pascendarum caprarum cura erat, dum in agro esset, stulta quædam libido incescit calamum spicæ cum spica ipsa per propriæ virgæ meatum intrudendi;

spica

spic
bus
hil)
ubi
què
me
esse
qua
tral
can
aut
ma
à se
vei
lab
eju
rib
in l
jan
acc
abl
ule
ear
siff
der
her
mi
qu
na
no
&

spica autem arida jam granisque omnibus decussis erat. Narrabat autem ille nihil se doloris percepisse dum intruderet. ubi verò educere vellet, non potuisse, quòd spicæ aristis in carnem fixis, vehementi dolore teneretur: tandem se fatius esse duxisse totam penitus protrudere, quam eam partem quæ intrusa erat extrahere, atque intra paucos dies ad vesicam usque sibi esse transmissam. Cùm autem per totum annum & dimidium mali nihil sensisset, in urinam conversam à se mixtam fuisse putaverat. Post hoc verò tempus, in sinistro crure apostemate laborare cœpit, cujus curandi causa ad ejus monasterii hospitium, quod pauperibus curandis dedicatum est, venit: quo in loco dum curaretur, dumque tumore jam maturus, apertusque à nobis esset, accidit ut quodam die manè cum ulcus absterissemus, parvam paleam in ipso ulcere fortè videremus. ego verò ratus eam cum filis pridie mixtam carni inhæsisse, forpiculis tollendam curabam, & demum calamus cum spica facillimè trahentem secuta sunt. Attoniti autem rei miraculo nos omnes medici, atque alii qui adstant, quid illud rei esset, divinare non poteramus, donec senex ille nostro rùmore excitatus, caput attollens, & spicam mihi in forpiculis hærentem

E 4 videns,

videns, ait, Egomet mihi abhinc anno
& dimidio per virgæ meatum intrusi;
atque ita rem omnem, quomodo facta
fuerat, & dies quibus penitus a se fuerat
protrusa, narravit. Quo in loco summa
nobis admiratio, summa divinæ provi-
dentia laudandæ occasio orta est: nam-
que ita Deus homini consuluit, ut vesi-
cæ pellis paulatim rumperetur, atque ex-
ruptæ spicam ad proximam carnem ex-
pelleret; deinde rursus vesicæ pellis coi-
ret, atque caro tumescens maturesceret,
& maturò tumore atque curatò spica
prodiret, & tandem senex ille intra pau-
cissimos dies liberaretur, nam penitus
sanatus est.

A N N O T A T I O.

*Tractatis iis vulneribus, quæ in superiorem
ventrem instiguntur, ad ea quæ in inferiori
ventre accipiuntur, transit. Hippocrates libro
secundo de Ratione victus, in morbis acutis,
ventres divisit, ut diaphragmata superiorem
contineri velit; alterum omento. Chirugi
docti triplicem faciunt, superiorem, medium
inferiorem; qua divisione capitis ventriculos
complectuntur. vide Alphonsum Ferrium li-
bro tertio de Scolopetorum vulneribus.*

Ab hujusmodi ergo] Dividenda sunt
hæc vulnera ut pectoris divisimus: aut enim
interna

interna ledunt; videlicet ventriculū, hepar, lienem, intestina, aut non. Si interna ledant, funesta sunt per aphorismum Hippocratis sextilibri. Si vesica, &c. Si non ledunt; minus sunt periculosa: præterea, majus periculum imminet læsa posteriori parte; ob vertebrarum, spine, nervorumque ex ea manantium vicinitatem; anteriori parte non tantum.

Igitur eorum quæ] Hæc curandi ratio ab Albucasi traditur. adnotatu dignum est; omni in vulnere sanguinis fluxionem prodisse: ventris verò vulnera ab Hippocrate (lib. de Ulceribus) excipi. quem locum ita explicamus; ne nobis contradicere, quæ de thoracis vulnere, videamur. Veretur Hippocrates ne dum ex vulnere oris sanguis erumpit, aliqua ex parte ad interiorem regionem feratur. quod ubi accidat, mala affert complurima. Si quidem, ut alio loco idem demonstrat, ubicumque sanguis in ventrem præter naturam fluxerit; necesse est supperet: nam extra venas suam naturam retinere non potest, (ut Galenus ait) Quam ob rem vulnera ventris eo loco tantum accipienda sunt qua usque ad spatium interius peneirent: quo periculum est, ne sanguis se conferat: cætera quæ summam tantum partem attingunt, nihil proprium exigunt: sed ab imminente inflammatione, non secus, quàm quæ sunt aliarum partium, fluxu sanguinis, sine ullo periculo vindicantur.

Victus autem ratio tenuis] Non solum

106 DE CURAN. VULNER.

*victus est observandus, verum medicamento-
rum etiam ratio, quæ à Galeno est petenda
quarto methodi medendi.*

DE VULNERIBUS
Simplicibus & Compositis.

CAP. V.

OMnia in universum recentia vulne-
ra, quocunque in membro facta
sint, præterquam ea, quæ in capite fiunt,
à nostratibus chirurgis imperitis, & em-
piricis eodem modo atque iisdem reme-
diis, curari solent, sive simplicia illa,
sive composita sint: tamen non inficias
eo, multos in Hispania doctos esse chi-
rurgos, quos artis peritia, sedulitas, &
fidelitas omni laude dignos reddidit;
præter hos autem, cæteri plerique om-
nes, eodem ordine, iisdemque omni-
no medicamentis utuntur; eandem insi-
stunt viam, quam prætergredi nullo mo-
do, aut posse; aut debere quenquam,
putant. Id aded ex eo evenit, quod ea
quæ legerint, neque intelligunt ipsi, ne-
que eos qui intelligunt, interrogandos
ducunt, neque doctiores consulere, ne-
que expertos magis adire, & duces sequi,
commodum sibi, aut honestum arbitran-
tur. Plerumque autem usu venit, ut hu-
jusmodi hominibus minus ex animi sen-
tentia

tenti
com
frust
nibu
liato
quet
perit
utin:
nis, p
super
res v
nes,
etiar
sistut
strati
hujus
ri sol
dum
factu
ctis
aded
am c
rat,
acub
fatis
figur
cont
relin
carni
quod
nem

tentia curatio succedat: qua in re, ubi communia illis remedia tentata omnia frustra fuerint, unum illud tandem omnibus commune refugium est, ut expositos pecuniis homines, diaquilone, quem illi socrociū vocant, dimittant; perinde ac si sani omnino essent: atque utinam merces ipsa imperfectæ curationis, perfectissimæ etiam æstimationē non superasset. huiusmodi homines cum plures vidimus, qui suas huiusmodi curationes, vel corruptiones potius, nominibus etiam appellatis, nunquam prædicare desistunt. Sed huius mali culpa in magistratibus publicis est. Quodomo autem huiusmodi vulnera omnia ab istis curari soleant, in primis fuerit nobis notandum. Igitur siue gladio, siue hasta vulnus factum fuerit, primam curationem punctis expediunt. Quidam autem in hoc adeo dari, crudelesque sunt, ut plus etiam consuendo, quàm qui vulnus fecerat, feriendo noceant: crassioribus enim acubus usi, plus etiam ex carne, quàm satis fuerat, apprehendunt, altiusque infigunt: labra etiam vulneris non raro contorta, convoluta ubi nodos fecerint, relinquunt: cutis enim cuti, & non caro carni hoc modo committitur, propterea quòd cutem ipsam, mediam inter carnem constituent: nonnunquam etiam

adeo leviter, & summo ex margine cutem comprehendunt, ut vulneris labra non cohaereant; nam extremis partibus commissis, caetera cava, inaniaque manent, his, atque aliis huius generis modis, prima omnino curatio conficitur, si forte verò accidit, ut ossa aliqua scissa sint; tamen si non omnino soluta fuerint; ea tamen non levi hominis dolore, maximo autem detrimento penitus extrahunt, illa vulgata apud se malè tamen cognita sententia abusi, extirpare superfluum: atque etiam si quid è carne recipientum neque penitus abscissum fuerit; tamen ipsi praescindunt, asserentes id à natura non esse recipiendū: maximè verò si vulnus in manu sit, atque digitorum pars, carni & ossibus concisis, tamen aliqua ex parte hæreat, isti omnino praescindunt: fieri enim nullo modo posse putant, ut discissa ossa iterum cohaerent, atque hoc modo etiam sæviunt: si manus qua brachio annectitur, feriat; neque tamen omnino separetur, aut pes, aut quodcunque aliud, ex totius corporis membris sit.

Secundam autem curationem in omni vulnere genere, digestivo ex rosaceo, & ovo faciunt: puncta præterea & futurae, quæ ab ipsis factæ in simplicibus vulneribus sunt, ita neglecta sinunt, quo

quo ad ipsæ carnem ultrò dirumpant, atque ita tam digestivis, quàm satis copioso rosaceo, aut lumbriceo oleo, adhibitis: idquæ ex eorum more, plurimis diebus, tum punctis, & futuris, ex simplici vulnere, compositum reddunt; atque etiam, cum magno substantiæ detrimento & jactura, ulcera efficiunt, & ob eam etiam causam, in vulneribus quæ ab istis in facie curantur, deformius cicatricum ex futura, quàm ex ipso vulnere vitium relinquitur.

Postquam autem tot dies digestivo usi fuerint, ut non concoqui, digerique solum, sed putrescere etiam locus ipse possit, plurimum, imò nimium melle rosatum ad emundandum adhibent, satisque largè infundunt: fila etiam & linteum cum basilico addunt. Quod si vulnera (propterea quòd ab ipsis corrupta putruerint) rosato melle, neque satis, nec citò adèd mundantur, solenne est apostolorum unguentum admovere: ultimum videlicet istorum inscitæ perfugium; hoc autem longo utuntur tempore. Hujus verò unguenti cùm calida, atque exulcerans, & ad corrodendum nimis idonea vis, & natura sit, efficitur ut humore copiosius ad locum attracto, vulnera ipsa putrida potius & sordida quàm recentia dici possint; maximè autem

tem si victus ratio talis adhibetur, qualem nos à multis, qui in pretio vulgo habebantur, adhibitam esse intelleximus, quibus cum nulla utilium, atque nocentium rerum certa, ac constans aut ars, aut ratio, aut cognitio sit, proprium tantum arbitrium secutis, committi per se solet, ut membra ipsa ubi vulnera sint, inflammentur, & aliis, atque aliis locis, sponte sua hient, & aperiantur, atque ex exiguo malo maximum reddatur. Quemadmodum autem recentia vulnera vulgo curari soleant, hæcenus notavimus; nunc verò deinceps ut à nobis curentur, exponemus.

Omnia igitur recentia vulnera, quocunque in membro facta fuerint, sive ea majora, sive minora sint, sive in juncturis, sive in quacunque totius corporis parte fuerint, eò, qui à nobis describitur, modo parva, aut nulla ægrotantis molestia, exiguoque medici ipsius labore curari possunt, nullo etiam malorum symptomatum metu; spero autem gratam omnibus fore cognitionem rei à nobis ad hominum utilitatem inventæ, atque frequentissimis experimentis probatæ, Deo omnium bonorum auctore docente, in qua re inveniendâ, atque constituendâ naturæ rationem ducem sumus sequuti: ea autem sic habet. Si vulnus
exi-

exiguum sit, opusque esse videatur, ut acus officio committatur, puncta locis carnosis, non nervosis infigantur, statimque ovorum album in lini tela addatur: prius autem sanguis profluere sinendus est; id enim si non nimium fuerit, conferre deprehenditur: nullis autem huiusmodi parvis vulneribus, nisi in juncturis sita sint, flammula ulla indenda est, sed consuta, atque ovo curata commodè ligari oportuerit. Postera verò die hoc modo curari conveniet (dummodo in facie facta non sit, nam de his suo jam loco dictum à nobis est) linimento illo liquefacto, sæpe à nobis ob utilitatem appellato balsamo, vulnus ex pluma leniter inungatur: deinde nullis additis filis, emplastrum basilicum, magistrale dictum, cujus descriptio apud Joannem de Vigo est, in linea tela extensum, imponatur: sequenti die pus idoneum optimeque confectum reperietur; atque hoc modo curatio procedet, quoad caro jam induci conspiciatur; tunc autem puncta abscissa detrahantur, atque eodem basilico emplastro sæpius per diem absterfo, omnino sanabitur: quod si commodum visum id fuerit, nigro vocato emplastro uti licebit, sic enim quamcitissimè sanabitur.

Si fortè magnum vulnus fuerit, consuen-

fuendum in primis est, eo modo qui à nobis est præscriptus; ex inferiori autem parte flammula ex lino albo ovi intincta forpicula subtiliter indatur, addanturque ovi etiam albo intinctæ flammulæ: & deinde colligetur. Postera autem die, hoc modo curabitur: venam ex adverso latere secato, ac per sex, aut septem sequentes dies, sirupum rosatum, cum plantaginis aqua, exhibeto; & si id res postulare visa fuerit, purgato. Victu autem tenui per dies illos utitor, ut passulis, amygdalis, pane exiguo, pomis assis, aut camusis, quæ & cruda permittere possis, atque huius generis aliis cibariis: aquam verò ex hordeo decoctam præbeto, addito etiam in dedoctione aniso; bibat autem à prandio, & à cœna tantum. quod si infirmioris naturæ homo fuerit, semel in die pullo, aut pulla vesci poterit. Vulneris autem curatio hæc est; cataplasmata primò admoveenda sunt, quæ postera die ubi jam tenacius hæserint, consuuntur, atque hac secunda curatione, flammula balsamo nostro liquefacto intincta ex inferiori vulneris orificio, indenda est; namque id medicamentum mirum in modum concoquit, expurgat, carnemque inducit: deinde vulnus ipsum eodem balsamo pluma leniter inungatur, deinde commemoratum sæpius basilicum emplastrum,

Mala
sunt in
Hispania
nobiliora:

strum
in li
ita:
dier
tem
que
duci
coh
quo
stro
loris
mur
& le
que
atqu
opo
sti r
alun
duce
cicat
bora
vo d
desc
hac
quo
facit
vuln
maje
ipsu
verò
no o
ma

strum, aut id, quod Gratia Dei dicitur, in lini tela extensum imponatur, atque ita ad septimum, aut ad octavum usque diem, curatio procedat; namque hoc tempore concoctio, expurgatio, carnisque inductio perfici solet. Ubi autem inducta caro sit, & vulneris labra utrinque cohaerint, cataplasmata amovemus, & quod reliquum in curatione est, emplastro ex minio, aut nigro, aut leonini coloris dicto, perficimus; vel quod optimum in hoc genere est, æquis ex nigro & leonino portionibus commixtis, atque vulnus ipsum, & emplastrum decies, atque duodecies etiam singulis diebus oportuerit abstergere, juxta puris confecti rationem: cicatrix verò, ut fieri solet, aluminis usti pulvere, & filis siccis obducenda est. atque ubi jam cutis facta, cicatrixque fuerit deducta, locum corroborare conveniet, emplastro confortativo dicto, quod à Vigone in Antidotario descriptum est, namque id vehementer hac in re confert. id quod oxicrocion, quod vulgo in usu omnibus est, minimè facit. Igitur eo quem docuimus modo, vulnera omnia, cum minora, tum etiam majora, facillimè citra nimiam membri ipsius inflammationem, curantur. neque verò opus est aut rosaceo, aut alio omnino ovo membrum inungere; namque,

ut

mol

114 DE CURAN. VULNER.

ut diximus, nullam nimiam inflammationem metuere est. Initio autem curationis, defensivum ex bolo armenio adhibere retulerit, aut linteum aceto intinctum, addita aquæ portione dupla: id ubi exsiccatum sit, rursus erit intingendum.

Si in locis nervosis vulnus factum fuerit, cujus generis manus, pedes, juncturae, atque musculorum capita sunt, hoc modo curandum est. Cum primum recens vulnus oblatum medico fuerit, atque is nimium sanguinis effluxisse deprehenderit, linteum super venas extendat, manūque compressa fluxionem tandiu cohibeat, quoad sistatur. Quod si parum adhuc defluxisse comperit, ut non nihil amplius defluere sinat, confert: id tum experimento, tum etiam Avicennæ auctoritate, didicimus: Fortassis, inquit, sanguinis cursus, quantitate moderata, convenit in ulceribus; namque hoc modo membrum non inflammat. Vulnera autem deinde acu, & filo committantur; ita tamen ut neque ultra quàm satis sit profundè acus infigatur, nec nimium etiam ex cute comprehendatur: sed quatenus, ut labra aptè cohæreant, convenite videantur. Nervi verò, si ulli secti fuerint, simul conjungantur, coaptenturque, acu tamen non tangantur; periculum

Supr. ex
Hippoc.

lun
ris,
nih
imè
pot
que
ori
dur
éta
line
ræ
tur
apt
ten
feri
sidi
me
&
ho
par
nan
que
poi
bur
ipfi
est
feri
siv
R.

lum enim est certissimi in ea parte doloris, & spasmus metuendus imprimis est: nihilo autem minus propterea curabitur; imò minus tamen membrum evadet, aut potius mancum, si nervi consuantur. atque consuto vulneri parvum quodquam orificiū, ex inferiori parte, est relinquendum, quo flammula ovorum albo intincta subdi possit: super puncta autem ipsa, lineæ telæ portiones ovorum albo saturæ imponantur, deinde ligatio procuretur, si manus, aut digitus fuerit, tabella aptanda sic est, ut membrum ipsum extensum relinquatur. Veruntamen in inferiore parte vulnus factum, nullam desiderat tabellam: sed ita constituendum membrum est, ut modicè contractum, & manus ipsa semicompressa sinatur: hoc enim modo, nervi, qui ex inferiori parte sunt, facilius sibi cohærebunt, namque extensa manu, neque jungi, neque invicem possunt aptari. Sanguinis porrò missiones, quæ necessariae videbuntur, procurandæ sunt: & membrum ipsum propterea quòd nervosus locus est, atque attritionibus, doloribusque ferendis opportunus; hujusmodi defensivo est muniendus.

R̄. Olei rosati, myrthini ana ℥ ij.

olei camomillini ℥ i,
boli armeni ℥ ij. ℞.

℞ cum

116 DE CURAN. VULNER.

Et cum sufficienti cera fiat unguentum. Hoc admovendum est, ut quatuor digitis à vulnere ex superiori parte distet; ex inferiori autem nullum est admovendum: nam qui ex inferiori admoveant, non leviter errabunt; deinde juxta eam quam diximus rationem, membrum ligabitur.

Secundam curationem linimentum illud ex balsamo parabit, flammula in eo intincta, atque ex orificio subdita, vulnereque ipso toto, ex pluma eodem balsamo liquefacto, inuncto, atque super hæc cerotum imponendum est latiori aliquanto lineæ telæ portione extensum; quo in genere atque in aliis, etiam hoc omnium præsentissimum esse comperimus.

R ξ . Olei rosati violati & camomillini ana

ζ ij.

axungie gallinacæ, & medullæ crurium vituli, ana ζ j.

vermium terrestrium vino nigro lotorum,

ζ ij.

butyri recentis ζ j. \mathcal{S} .

mucilaginis albæ libram unam: bulliant omnia simul usque ad consumptionem mucilaginis, deinde colentur: cui colaturæ addantur lithargyri subtiliter trituri ζ v.

minii ζ vj.

¶

Et iterum cum cera alba sufficienti, fiat
cerotum, addendo

terebinthinæ ℥ ij. S. mastichis ℥ j.

Et fiat cerotum. Omnibus recentibus vul-
neribus utile in primis est: atque hoc
modo pus optime concoquitur, & ex-
purgatur, & caro demum inducitur, citra
ullum periculum, aut symptomatis in-
commodum, citra omnem etiam mem-
brorum, in quibus vulnera facta fuerint,
tumorem. Ubi jam satis emundatum
vulnus, atque caro commodè inducta
fuerit, nigrum aut leonini coloris adhi-
beatur emplastrum, aut ex utroque
commixtum genere: id autem sæpius
singulis diebus abstergendum est, atque
hoc modo cutis facillimè, citissimeque
aptatur: libet autem horum quæ tanto-
pere nobis laudatæ, atque probatæ sunt,
emplastrorū compositiones subjungere.

Leoninum emplastrum.

R. Ceruse ℥ iij.

Olei rosati ℥ ss.

unguenti basiliconis ℥ j.

bulliant omnia simul lento igne semper ba-
culo agitando usque ad punctum ceroti,
deinde addatur viridis æris pulveri-
zati ℥ iij.

ac etiam bulliant quoad colorem flavum,
aut subrubeum accipiat, fiat cerotum.

Em-

Emplastrum nigrum.

℞. Lithargyrii ℥ j.
olei antiqui, & aceti fortissimi ana ℥ 3.
miscanter in caccola quoad inspissentur; deinde ad ignem fiat empastrum.

Postquam autem vulnus sanatum sit, confortativo emplaistro membrum ipsum corroborandum est, sive manus ea, sive alius nervosus locus sit, sive pars alia quæ firmitudine restitutioneque indigeat: hoc autem quo nos quadraginta annos, & eo amplius usi sumus, tum ad hoc genus, tum ad fracturas etiam luxationes semotiones ac dislocationes curandas, atque ad dolorem omnium membrorum levandum omnino utile esse prædicare possumus, cui confortativi nomen meritò indidimus, Ejus autem medicamenti descriptio in hujus operis fine à nobis addita est.

A N N O T A T I O.

Vulnus, & ulcus apud auctorem nostrum differre videntur: quæ ad modum apud Arabes (quos sequitur) quoque distinguuntur. Vulnus esse volunt continui solutionum recentem, cruentam, sine pure: ulcus vero cum pure esse volunt conjunctum, ut Averrois ait 2. & 3. colliget. Græci verò, & qui eorum libros Latini nos fecerunt; utrumq; idem signi ficare volunt.

ut legenti manifestum erit. Vulneris itaque differentiae, à vario solutionis continui modo sumendae sunt, quas quidem tractat Avicennas in secunda Fen. primi canonis. Illa ego adnotabo, quae ad hujus capituli absolutam tractationem pertinent. Vulnerum discrimina sumuntur vel subjecti ratione (ut tertio artis parva Galenus ait) ut alia in homogenea parte fiunt; in heterogenea alia: ita auctor sigillatim horum meminit. vel capiuntur ab essentia (ut tertio methodi Galenus) qua ratione vulnus simplex dicitur, cui nec morbus, nec symptoma ullum complicatur; contra compositum vocat, cui tale aliquid adjungitur, ut quarto methodi videre est. Vel sumuntur à quantitate ejus quod solutum est, seu divisum: & etiam haec vulnera tractat auctor. verum fucius de his nostris ad capituli vulnera adnotationibus.

Secundam curationem] Non egent iis simplicia vulnera, quae cum agglutinationem tantam postulent, siccis egent, ut Hippocrates ait libro de Ulceribus.

Prius sanguis profluere] In curatione vulneris siccare consilium est, & contendere quantum fieri potest, ne inflammatio subsequatur: quae ubi sit, sanescere plagam non patitur. quò respectans auctor in ea sententia est, ut sanguis vel ab vulnerato loco, vel à proximo effundatur: sic enim futurum existimavit: ut detracto impedimento; facil-

3.
dein-
n sit,
ipsum
, sive
rs alia
ndige-
ta an-
am ad
luxa-
es cu-
nnum
utile
sforta-
us au-
hujus

tostrum
Arabet
Vulnus
m, cru-
ure esse
. & 31
os lati-
volunt,
ut

facillimè ad sanitatem perveniat. quæ sententia non solum est Hippocrætis; verùm ab ipso ingeniorum fonte adnotata Iliad. δ. ἄμ' ἐμυζήσας, ἐπὶ ἢ μα φάρμακα ἰδδὸς πόσσε, τὰ δὲ ποτὲ πατεὲς εἴλα φρονέων πόπε χελεγον.

Si fortè magnum vulnus] Trifuriam vulnera magna, graviâque Galeno 4. methodi redduntur, nempe vel propter affectus magnitudinem, vel propter laborantis partis præstantiam, vel propterea quod sunt cacoëthe: cuiusmodi sunt in articulis accepta vulnera: Vulneris igitur magnitudo, inquit cum Galeno auctor, cum virium robore mittendi sanguinem indicat: etiam si qui vulneratus est, proflus redundantiæ sanguinis sit expers: idque non solum ne pars læsa, aut circumscripta loca phlegmone tententur, sed ut impetum ruentis sanguinis compescamus, & largius profluvium compescatur.

Postera autem die] Neque tamen in omni vulnere venæ sectio necessaria est, quia capitū vulnera, ut Hippocrates ait, ea non egent: ratio est in nostris adnotati ex Hippocrate declarata. videtur que auctor ad composita transisse vulnera; illa enim, quia plerumque aut sunt cum dolore, aut inflammatione conjuncta, utriusque horum, aut alterius solum respectu, venæ sectione egent.

Purgato] Medicamento, leni, & facili, quodque humori in corpore redundanti, & membro sauciato analogia respondeat.

Si

Si in locis nervosis vulnus] *Accuratior horum vulnerum curatio petenda est ex Galeni sexto Therapeutices, & Avicennæ libro sue medicinae quarto. Certè ista vulnera majorem diligentiam postulant: etenim his sauciatis, aut punctis ex sentiendi, quod obtinent, acumine, inflammatio, & dolor consequitur; unde convulsiones, febresque his oboriuntur, & delirium, ob nervorem cum cerebro communicationem & commercium, ut apud Galenum est libro tertio artis medicinalis. Curatio est communis cum ea quæ aliis vulneribus adhibetur; hoc excepto, quod dolor ad se, aliis neglectis, medicum revocet. Scopii sunt, extranea, quæ interciderunt, remove, vulneris labra dissidentia committere: præterea commissa atque in unum conjuncta servare: quartò particulae lesæ substantiam conservare. cætera apud auctorem.*

DE ULCERIBUS

atque eorum curatione.

CAP. VI.

Rari admodum chirurgi sunt, quibus antiqua ulcera curanda suscipiantur, multi verò quos eorum curandorum ratio omnino fugit; inter Hos autè nonnulli sunt, quibus ubi aliquod fortè hujusmodi ulcus occurrit, eum qui patitur omnino non curari suadent, atque il-

F

lam

Si

lam ad persuadendum causam afferunt; fore, ut si ulcus illud sanatum, conclusumque sit, eum tam sit antiquum, humor ea parte effluere, atque expurgari consuetus, in aliam corporis partem influens, vehementius multo noceat, atque mortem etiam afferat. quæ quidem istorum opinio, atque sententia, nulla alia re, quam curationis ignoratione nititur: etenim quamvis verum omnino esset humorem, qui ad eam partem confluit, aliò derivatum incommodum maximè fore; tamen in eo vehementer errant, quòd fieri posse putent, ut humore ipso non purgato, & correcto, ulcus omnino consolidetur. Nam nisi purgetur humor, eam quam tot annis tenuit dedoceatur, nisi aliis etiam beneficiis, & remediis corrigatur: ulcus ipsum obduci, committique minimè potest: quod si obducatur, statim deintegro aperitur. quidquid enim superflui noxijque humoris in corpore est, ab omnibus aliis fortioribus membris; ad illud omnium infirmissimum, & debilissimum expellitur: atque hæc ratio ad eos qui hujus sententiæ sunt redarguendos satis idonea. Est & aliud chirurgorum genus, qui vulgo empirici dicuntur. hi cum more suo ex aliis in alia loca vagentur, aliam sequuntur viam, suis ipsorum
com-

con
util
gen
sive
que
sibi
ceri
per
tue
tibu
diu
opp
coa
mig
ign
di
eant
rem
cura
etur
nob
mus
sim
tur
nibu
imp
pars
fed
ctus
buse
tion

commodis, magis quàm agrotantium
 utilitati idoneam: nullum enim ulcerum
 genus, siue cancrofa, siue sordida sint,
 siue omnino incurabilia, istis offertur,
 quod non facillimum, & brevissimum
 sibi curatu fore jactent, & promittant:
 certum autem tempus ad curationem
 perficiendam, idque non longum sta-
 tuentes, de mercede prius cum agrotan-
 tibus decidunt, & constituti precii dimi-
 dium ad paranda unguenta, aut ad alias
 opportunas res initio exigunt. quod ubi
 coactum sit, nullo remedio adhibito aliò
 migrant, atque omnia mala hæc una
 ignoratio efficit. siquid autem hujusmo-
 di chirurgi omnes efficere conantur,
 eandem omnes insistunt viam, iisdem
 remediis omnia in universum vulnera
 curant: quam ob rem operæpretium fa-
 cturi visi sumus, si eum modum quo à
 nobis hujusmodi curari solent, docere-
 mus: qui modo diuturno jam, & certif-
 simo usu, nobis constat. Universam igitur
 ulcerum rationem quatuor intentio-
 nibus compleri statuimus (purgationis
 imprimis observato usu, namque hæc
 pars omnino necessaria est, & non semel,
 sed sæpe etiam repetenda.) Deinde & vi-
 ctus rationem temperatam, cibus poti-
 busque idoneis, haberi oportet. Inten-
 tiones autem illæ sunt, imprimis ulcus
 ipsum,

ipsum, si res postulare videtur, est concoquendum, hoc est, idoneis digestivis utendum, ut in nervoso loco ex ovo, & terebinthina, in carnosio verò, ex rosaceo, & ovo: cavendum autem ne hæc quam digestionem vocamus, ad multum usque tempus producat. Satis fuerit tamdiu concoxisse, quoad optimum pus album, atque æquale confectum sit. Secunda verò intentio mundificationem completur: hanc autem mundificationem varia, pro variis ulcerum constitutionibus, abstergentia remedia efficiunt: nec enim omnia omnibus apta sunt. Tertia autem intentio, opportune carnis inductione præstatur. Quarta porro consolidando fit, ad eamque rem, aliis atque aliis rebus opus est. juxta aliam atque aliam ulcerum, affectionumque rationem: illud tamen omnibus ulceribus commune est, ex Galeni sententia, quòd quocunque in tempore exsiccantia postulant medicamenta, atque abstergentia, namque omnia in universum ulcera, duplici humiditatis vitio abundant: altera humiditas crassior, subtilior altera est. hæc vitia nisi corrigantur, sanari ulcera non possunt: operæpretium est etiam cavere, ne hujusmodi exsiccantia medicamenta, quibus ad curanda ulcera opus fuerit, nimis calida sint, ne membrum ipsum

Exsiccantia ulceribus postulant medicamenta.

Nota.

ipsum
dica
cum
atque
neque
nimis
men
opo
gene
cor
aute
circ
que
rum
enin
put
nulli
sunt
min
cess
ferre
Avis
caus
re o
que
grot
rem
nulli
sum
adh
dole

ipsum plus æquo calefiat, cujus immodicæ affectionis signum erit, locum cum quo ulcus ambitur, inflammatum, atque rubicundum, aut lividum esse: neque verò minus fugiendum est, ne nimium etiam frigidis utamur medicamentis, si quæ hujusmodi adhiberi oportuerit; namque nativus calor hoc genere debilitatus, membri atque ulceris corruptioni occasio esse potest. hujus autem rei illud signum est, quòd ipse circum ulcus membri color nigrior, atque obscurior existat. Multæ porrò horum omnium ulcerum species sunt; alia enim corrosiva, virulenta alia; quædam putrida, quædam etiam sordida, nonnulla cavernosa: dolorifera verò alia sunt, & quæ præterea multa alia discrimina horum legimus, & experimur. Necessè etiam chirurgo est, ut dolorem afferro quàm maximè fugiat. Cave (inquit Avicenna) à dolore, quia nihil est æquè causa apostematis ut dolor. itaque cavere oportet, quemadmodum nullus neque medicamentis, neque manibus ægroto dolor afferatur. quam quidem ob rem, nos ex quo hanc artem exercemus, nullo unquam causticorum genere usi sumus, quòd ejusmodi cuicumque loco adhibeantur, non levem afferre soleant dolorem: ex dolore verò attractio, ex

attractione membri ipsius debilitatio, atque malæ qualitatis affectio consequitur, ob confluentem eum in locum humorum nimiam atque etiam noxiam copiam.

Igitur in huiusmodi corrodentibus, & virulentis ulceribus, qui modus à nobis servari solet, hic est: Principio ægrotus commodè purgandus est. deinde ulcera, si antiqua non sint, sed ab anno aut minori etiam tempore inceperint, cura nobis est ut pulvere illo Joannis de Vigo emundentur, quo pulvere pluribus etiam diebus; semel in unoquoque die, utimur, additis filis, & unguento basilico imposito: sin verò calida viscera sunt, super pulverem & fila lithargyrium unguentum imponimus, atque hoc pulvere tandiu utimur quoad vlcus expurgatum, mundatumque sit; quam rem ipsa carnis facies, ipse etiam color facilè indicat: est enim rubicundus, atque splendens in carne color, & in qua granosum quid ad mali punici granorum instar apparet: visitur etiam pus, idque & purum, & commodum. Præterea & illo etiam argumento dignoscitur, cùm emplastrum ab ulcere removetur, si pulvis ipse unà cum filis ulceri inhæreat, & quod inde emanat pus, exiguum, aut ferè nullum sit, & defluentis salivæ instar habeat: ea res mun-

mundationis, & puritatis in ulcere indicio est. Hoc autem modo constitutis ulceribus, emplastrum à nobis leonatum dictum, lino extensum imponimus, cuius vis est, ut si quid reliquum fuerit, expurget, neque carnem ultrà quàm par est, excrescere sinat, atque etiam cicatricem mirè inducat. hoc sæpius in die est abstergendum; maximè autem si humorem ab ulcere exuxerit. In universum autem, hoc cerotum frigidis ulceribus, aut in frigidiori membro constitutis prodest. Quòd si calida ulcera sint, in huius quod diximus ceroti vicem, nigrum emplastrum adhibemus, quod optimum profectò in hoc genere: id autem sæpe etiam abstersisse retulerit. Si carnem excrescere contingat, aluminis usti pulvis inspergatur, additis etiam ex lino filis: sed quo die pulvere utimur, semel tantum eodem die curamus. Atque hoc modo ulcera, quæ neque antiqua, neque callosa sunt, curari commodissimè solent. Si verò huiusmodi ulcera nimis antiqua, aut callosa, & mali habitus sint, atque intemperantibus insunt hominibus, ægrè jis quos diximus modis curatata sanabuntur; aut si accidat id, longiori etiam tempore fiet, maximè si ex morbo gallico nata fuerint, ut ex his pleraque esse solent. Certissimus

Cerotum in locis frigidis

Nigrum Emp. In locis calidiss.

igitur ad huiusmodi curanda ulcera modus est igni, cauterioque uti, rescissa, prius omni mala carne, quæ in illis est, at latentibus cavernis, si quæ sunt, apertis & manifestatis, atque labris ipsis etiam circumcisis. Neque verò ad hanc expediendam rem ægrotum alligari, aut à pluribus teneri opus est: sed hac ratione agere conveniet, sive in crure, sive quacunque alia in parte ulcus fuerit, corpore imprimis commodo medicamento purgato, in sedili quopiam oblongo eques constituatur ægrotus, crure, in quo ulcus fuerit, super ipsum sedile extento, pone ipsum verò ægrotum, homo alter eques etiam sedeat, ejus cruribus ægrotus capite & cervicibus atque etiam humeris incumbat, brachiâque eidem tenenda committat; tertius autem homo quispiam femori ægroti eques etiam insideat, & tibiam ipsam manibus teneat, neque ullo alio homine opus erit: cauteria verò crassa sunt, quantus est pollex ad ossis olivæ instar conformata, quæ olivaria dicuntur, quibus ulcus quantum opus esse videbitur. inurendum est: sed tertio alio cauterio in fine est utendum tesserae instar quadrato cæteris etiam majore, quo ulceris labra, atque partes in ipso omnes coæquandæ, complanandæque sunt, hoc ubi expeditum sit, complures

plur
rofa
verò
dein
aute
defe
& ce
plun
facti
sicca
Post
ovot
con
tion
impe
dixit
ment
dein
lino
scara
subla
tendi
facec
nerv
addi
bus v
pulv
nam
ores
idqu
vis a

plures lineæ telæ partes ovi albo atque
 rosaceo intinctæ adhibeantur, super eas
 verò pulvilli, exicrato saturati, & pugnii
 deinde expressi addantur: in membro
 autem ipso, ex superiori ulceris parte
 defensivum ex rosaceo, bolo armenico
 & cera apponatur, aut pro eo linum tri-
 plum, aut quadruplum oxicrato made-
 factum, atque expressum. quod ubi ex-
 siccatum sit, rursus est intingendum.
 Post die autem quam hæc acta sint,
 ovorum albo & vitellis cum rosaceo
 concnctis & commixtis lineæ telæ por-
 tiones complures intingantur, & ulcери
 imponantur, addito etiam, ut superius
 diximus, defensivo: hoc verò medica-
 mento duobus tantum diebus utimur:
 deinde autem butyrum satis abundè in
 lino extensum, bis singulis diebus quoad
 scara aufertur, adhibeatur. Scara demum
 sublata, digestivis ad concoctionem u-
 tendum est: si locus carnosus est, ex ro-
 saceo & ovi vitellis digestivum fit: si
 nervosus fuerit locus, terebinthinam
 addi retulerit, quatuor ad summum die-
 bus vulnus probè digeritur: quod deinde
 pulvere Joannis de Vigo expurgatur,
 namque is pulvis & crassiores, & tenui-
 ores etiam materias commodè emundat,
 idque aded sine dolore fit; si tamen pul-
 vis arte sit confectus: pulveri autem ipsi
 F 5 fila.

Melius
 & citissi-
 me sca-
 ra aufertur, si lo-
 co buty-
 ri vitello
 & oleo
 rosaceo
 utaris.

fila sicca superindimus, & lineam ex
 minii ceroto quadratam peciam addi-
 mus; id enim, aut ejus vice basilicum,
 optimum hoc in genere, atque opportu-
 nissimum est: postquam verò satis mun-
 dificatum ulcus fuerit, illud nostrum
 leonatum dictum, ad carnem inducen-
 dam, atque cicatricem obducendam,
 apprime utile fuerit, addito aluminis
 usti pulvere, cum caro jam excreverit,
 filis puris impositis, & ipso ceroto leo-
 nato superinducto: ad eam etiam rem
 nigrum emplastrum confert, utrumque
 enim mirum in modum mundificat,
 commodamque inducit carnem: utrum-
 vis autem adhibueris, sæpius per diem
 abstergendum est. Porro putrida aut sor-
 dida ulcera cauteriis etiam optimè &
 brevissimè curantur, omni putrida & su-
 pervacanea carne, quæ in eis invenitur,
 prius abscissa; quemadmodum in supe-
 riori curatione dictum nobis est. nam-
 que naturalis ignis vis multa in hujus-
 modi curationibus utilia efficit (poten-
 tialem enim ignem ut longè naturali
 minoris, deteriorisque efficientiæ & ma-
 joris interim detrimenti, gravioris affe-
 ctionis causam minus probamus) etenim
 qui à potenciali igne dolor affertur, gra-
 vior multo, & diuturnior est: qui verò
 ex naturali igne accipitur, vehemens
 qui-

De
 cauteriis
 sicce.
 Actual.
 & po-
 tential.

quidem ipse est : sed tandiu tamē solummodo durat, quandiu actu membrum adurit ; quæ verè à nobis naturalis ignis utilitates observatæ sunt, nam & membrum ipsum, cui adhibetur, vehementer cum primis confortat, atque natam, & residentem in eodem membro affectionem malam corrigit, complexionemque rectificat ; corruptionem etiam, ne ulterius procedat, prohibet, & coërcet, materias insuper, & fluxiones malignas, atque corruptas exugit, & siccat. denique venenum extinguit, venenosasque fluxiones exhalari cogit, quemadmodum & in furenti anthrace fit. Atque in carcinomēnis & estiomēnis, si id quod malum, mortificatumque est, præcidatur, & cauterio actuali locus inuratur, id quod malignæ, & corruptæ affectionis in membrum est, ab eo quod bene habet, secernitur, & membrum ipsum magis vigen, meliorisq; affectionis redditur : id ipsum autem & in ulceribus ubi corrupta ossa fuerint, efficitur : quæ si comburas, corrupti ossis partem omnem, ab ea quæ sana est, natura secernit, Septimus autem ignis effectus est, quòd ea, quam efficit scara, sanguinis fluxionem cohibet. Octavus verò usus in frigidis apostematibus aperiendis est, namque actualis cauterii ignis, nativum membrorum,

in quibus apostemata sunt, calorem corroborat, & adauget. Nonus ignis usus à Mesue, & Arnolde traditus; à nobis verò frequenti admodum experimento observatus est, eas fluxiones quæ à capite in oculos, atque in pectus aliquando descendunt, divertere; id enim præsentissimè efficitur, cauterio in coronali commissura inulto, aut ardenti acu seta cervices super nucam trajecta. Decimus ejus ignis usus ad fistulam quampiam amplificandam, callositatemque auferendum est. Undecimo autem valet ad rotunda, & callosa ulcera in aliam figuram curationi commodiorem conformanda. Duodecimo etiam si quid superflua, & malè exuberantis carnis in est, commodè igni exuritur, defluxiones præterea, quæ oculos infestare solent, temporibus cauterio ustis sistuntur: ac denique si quid mali, & nocentis humoris ex alio in alium locum vitiosè fluit, commodissimè derivatur igni: quæ autem à nobis de ignis usu, partim ex auctorum lectione, partim ex longo experimento, cognita observataque sint, in unum congesta, hoc in loco scribere libuit, quòd & quorundam in legendo aegligentiæ consulere, & hujus curationis rationibus abunde satisfacere cupiebamus.

ANNO-

ANNOTATIO.

Quum de vulnere diceremus, explicata est
ulceris natura; nunc illud indicasse sufficiat,
habere ulcera, ut alia affectionum genera,
duplicem causam, antecedentem (ut vocant)
& conjunctam: ut si ex vulnere male tracta-
to ulcus remaneat; aut si victus intemperatio-
re ratione in aliquo membro illud erumpat, ut
multis locis Galenus. conjuncta est causa, in-
temperies illa, quam malitiam complexionum
vocant Arabes.

Universam igitur ulcerum curatio-
nem] Multa hic dici possunt de ulceribus,
eorumque curatione, quæ abundè à Galeno
sunt explicata libro 3. & 4. methodi medendi,
eodque lectorem remitto; nam ulcerum varie
differentiæ, diversæ causæ, & varia curandi
ratio hoc compendio tradi non possunt, nedum
perfectè doceri.

Purgationes omnino] Plerumque egrè
sanabilium, & rebellium ulcerum causæ sunt
hæ: aut subjectæ carnis intemperies; aut con-
fluentis succi vitium; aut ejus quod ad partem
affluit, copia: ut Galenus adnotavit quarto
methodi, quæ omnes causæ, purgatione si non
zolluntur, certè minuuntur.

Quarta porro consolidando fit] Et
quia duplex excrementum in ulceribus redun-
dat (alterum tenuius, quod sanies, Græcis
ἰσχυρὸν dicitur, alterum crassius quod sordes
F 7 vocant.)

vocant) fit ut duplici curatione opus sit : etenim ex tenui ulcus fit humidum , quod siccantibus opus habet : alterum ex crasso sordidum , quod detergentibus indiget.

Multæ præterea] Omnia talia dysepulotica Galenus nominat : quæ nunc tractat auctor, cacoëthe dicuntur : sunt enim ægrè sanabilia , dolosa , malefica , contumacia. atque hæc cum inveterata sunt , chironia , & telephia nominantur. Quorum omnium ulcerum tractatio & diffinitio à Galeno est petenda 3. & 4. methodi , ex Celso , & Ægineta. addo his ulceribus quæ Avicennas ægrè sanabilia , occultam quandam nobis proprietatem habere dicit. Hæc enim , inquit , neque putrida sunt , neque corrosiva , neque ambulativa ; sed sunt neutrius dispositionis plana , claudentia se , & recidivantia sæpe , & rursus se aperientia , & renovantia.

DE VULNERIBUS CAVERNOSIS.

CAP. VII.

CAvernosâ dicta ulcera , plerumque ex tumoribus præter naturam , & magno aliquo apostemate fiunt , quæ plus justo maturari permessa , vel acuto , vel cæuterio aperiuntur , atque lichinus ovorum albo intinctus inditur , deinde digestivum ex vitello ovi , & rosaceo quo-

quotidie adhibetur; præterea ad mundificandum rosato melle lichini saturi intruduntur, basilico unguento aut alio, ex ijs quæ in usu sunt, superposito; curantur autem, singulis diebus semel, aut ad summum bis: cùm verò curatur, lichinis extractis, & pure quod interius fuerit expurgato, rursus obturantur. atque hic curationis modus tamdiu prolatur, quoad à tædio jam affectis, ægrotus insanatus relinquitur, quem ut honestius dimittant, ceratum linteum diaquilone majori, aut ab aliis armoniacato diaquilone extenso, imponitur; (cum tamen an hoc an illud noceat, an conferat, planè ignoretur) atque hac re integra sanitas ægrotantibus promittitur, iussis id ceratum bis uno quoque die repurgare, & abstergere. Hoc autem modo curata quædam sanari non possunt, quædam & ultra annum protrahuntur. Fiunt etiam & ejusmodi cavernosa ulcera ex vulneribus recentibus, & nervorum puncturis, atque in carnosis quoque locis, non bene curatis vulneribus, sæpe facta fuisse vidimus: atque ex simplici vulnere, eoque parvo, non solum magnum, & carnosum ulcus aliquando evasisse conspeximus, ex quo nimium puris deflueret, sed qui hujusmodi paterentur, ethica tandem feбри correptos periisse.

perisse. atque eò nostræ res redactæ sunt, ut cùm hæc omnia committantur quotidie; minus tamen curæ iis sint, quibus maximè esse debuerunt; id adeò ob nostra hominum scelera, evenire arbitror. Quemadmodum autem hujus generis cavernosa ulcera curanda sint, cum ab aliis antiquis, & novis auctoribus, tum à Joanne Vigone rectè, & dilucidè præceptum est, atque omnia eo modo quem ille docuit, optimè curantur. In primis enim duo mundificantia medicamenta proponit, quorum alterutro ulcus, per parvulum clysterem lavari possit: deinde & absterivo, ordei decocto, & rosato melle composito; hinc aliquo eorum quæ carnem inducere possunt; ac tandem ligatione, eo modo quo à nobis dicitur, additis omnia sanantur citissimè, & cavitates, & cavernæ coherent, & caro carni committitur. Atque nos quidem hac Joannis Vigonis curatione usi innumera ferè hujusce generis ulcera sanavimus. Verum enimvero cùm hoc modo, atque his lotionibus à Vigone descriptis, hæc antiqua ulcera quamvis callosa, quamvis puri faciendo, atque emittendo longo habitu assueta, sanari facilè posse videremus, neque quicquam in ea re excessus esse; alium curandi modum faciliorem multo,

mu
que
ape
diji
ex
qui
exp
lupt
pro
qua
vita
ratu
ape
deff
null
re, a
tum
ea a
moi
fuer
ita u
fit:
cont
loce
latu
præ
festu
pus
evae
tura
cuti

multo, atque breviorē excogitavimus,
 quo in apostematibus, cū primum
 aperiuntur, uteremur; qui modus ex
 divino beneficio optimè, atque omnino
 ex animi sententia successit: id quod,
 quicumque in curandis apostematibus
 experiri voluerint, non sine magna vo-
 luptate certum, atque facillimum esse
 probabunt: nam tertio, aut ad summum
 quarto die omnis illa apostematum ca-
 vitas commissa, atque conglutinata cu-
 ratur, nihilque hians relinquitur, præter
 apertionem, quæ arte facta est, quo pus
 deflueret, atque exprimeretur. idque
 nullo aut agrotantis periculo, aut labo-
 re, aut alia difficultate; etiam si magnus
 tumor sit, multisque cavernis excavatus.
 ea autem curatio huiusmodi est. Si tu-
 mor, vel exitura, sive apostema magnum
 fuerit, imprimis optimè aperiendum est,
 ita ut minimus digitus orificio indi pos-
 sit: omne verò opus, quidquid intus
 contineatur, defluere permittatur, atque
 loco ipso leniter comprimendo, expel-
 latur; quanquam communi scribentium
 præcepto hoc repugnare videatur. mani-
 festum enim rectè rem cogitantibus est,
 pus retentum magis quam si omnino
 evacuetur, nocere posse: namque na-
 tura pure interius interjecto, carnem
 cuti committere, & conglutinare nequit.
 Igitur.

Igitur pure expulso, lichinus ex stupa confectus, & crassus quantum est orificium, quo pus defluserat, indatur. Super hoc autem pulvillus imponatur, ac deinde ligetur, atque ad posterum usque diem sinatur. Postera die ligatura solvitur, ulcusque omni si quod subest, pure expurgetur, deinde fistula ex plumbo orificio indatur, quantum ipsum orificium est, qui ad cavitatem usque pertingat, neque ulterius adigatur. Super hæc cerotum linteo extensum, ex basilico admoveri potest, foramine ad ipsum osculum facto, quo & plumbum contineatur, ne excidat: deinde ex utroque cavitatis latere, singuli pulvilli triangulares ponantur, ita ut totum cavitatis spacium utroque pulvillo impleatur: ulceris verò orificium, qua plumbea facta fistula est, liberum relinquatur, neque pulvillis obturetur, neque ligatione occupetur, quo omne, quod intus fuerit, pus expurgetur, tum vitta (quæ biceps dicitur) locus, pulvillis contentus, colligetur mediocriter comprimendo, ita ut ægrotus non doleat. Ligatio autem à remotiori ulceris parte inchoanda est, leniter premendo, atque pus quod intus est, orificium versus adigendo: vitta autem utraque manu in utramque partem involvenda est: atque hoc modo pus omne

ex-

exp
pos
luta
fuei
qui
nar
ribu
& c
veni
& l
ceba
post
dem
conj
si ne
loco
vitta
utan
hian
omr
do c
villi
ulce
aliqu
cetui
dieb
dum
ulce
est,
ta fu
lore

exprimitur. sic verò ligatum ulcus, in
 posterum diem relinquatur, quo die so-
 luta ligatura, quantum cavi relictum
 fuerit metimur, ut pervideamus, nun-
 quid loci sit quò pulvilli non pertigerint:
 namque omnia quæ pulvillis triangula-
 ribus subiecta fuerant, conjuncta jam,
 & conglutinata inveniuntur. hæc ubi in-
 venta sint, rursus pulvilli eodem modo,
 & loco non permutati, sed ut antea ja-
 cebant, repositi ligabuntur, atque ad
 posterum usque diem relinquuntur; eo-
 dem enim die omnia optimè cohære-
 re, conjunctaque esse deprehendentur. quòd
 si nonnihil humoris, aut puris aliquo in
 loco relictum esse videatur, eo pulvilli
 vitta referandi sunt, quorum usu eodem
 utantur, & pus exprimetur, & locus ipse
 hians coalescet, & committantur partes
 omnes optimè. Hæc autem ubi hoc mo-
 do curata, atque observata fuerint, pul-
 villi triangulares illi amoventur, atque
 ulceri ipsi linum, leonato ceroto, aut
 aliquo alio quod commodissimum judi-
 cetur, imponatur: hoc autem singulis
 diebus septies, aut etiam octies abstergen-
 dum est, atque hæc optima, & certissima
 ulcerum hujusmodi curandorum ratio
 est, quæ nunquam, si rectè administra-
 ta fuerit, medicum fallat: neque aut do-
 lore, aut difficultate aliqua ægrotus af-
 ficietur.

ficietur. qua in re, nos longo atque assiduo experimento testari verè possumus, innumera ferè ejusmodi ex tumoribus præter naturam effecta ulcera cùm primum apostema adapertum est, curare cæpisse, & exitum ipsum semper è sententia evenisse, etiamsi ob nimium puris defluxum nobis foret contendendum. Aliorum verò antiquorum ulcerum, ille quem præscripsimus, curandi modus optimus, præstantissimusque est: nam cùm ob diuturni mali causam, callosa interius illa & fistularum instar sit, & locus ipse totus pessimè habeat, ejusmodi curationem maximè requirunt. Postquam autem ulcus sanatum fuerit, ceratum ex confortativo, quo membrum ipsum reficiatur, addendum est; atque hoc tertio quoque die amotum, & sudore absterfo, denuo est reponendum, quoad membrum in pristina sanitate & vigore confirmatum sit.

Quæ verò minorà apostemata, sive exituræ fuerint, hoc modo quambrevissimè curantur. Cum primum ferro incisa, aperta que fuerint, lichinus stupeus ovi albo intinctus indatur; qui postero die auferitur: deinde leonatum, sive medium cerotum in lino extensum, imponatur, atque ulcus decies, aut etiam pluries singulis diebus abstergatur: hoc enim

enim modo brevissimè ex divino beneficio sanatur.

ANNOTATIO.

Cavernosum ulcus, quod sinuosum Latini vocant, est cujus orificium strictum est; profunditas verò latior: multosque anfractus habet, & cuniculos, citra tamen callositatem, & duritiem, qua ratione à fistula differt: semper enim est cum duritie & callo conjunctum.

Plerumque ex tumoribus præter naturam] *Causas tradit auctor ejusmodi ulcerum, quæ aut sunt abcessus, sive suppurantis affectus tardius dissecti, & vulnera perperam curata: vulnera inquam quæ tereti, plano, rotundo potissimum telo fiunt, ut sensit Hipp. lib. πει τετρατον. Pus namque longo nimis spatio in suppurato abcessu, aut in profundo vulnere, quod non ritè expurgatur, retentum ac de litescens, malignitatem, ac veluti acrem ac erodentem naturam acquirit, & cuniculos tandem molitur, qui difficile admodum carne impleri, & glutinari queunt: ad affectam namque partem, quæ jam imbecillitatem contraxit, undique ex circumfluentibus ac vicinis partibus, imò ab universo corpore supervacanei humores confluunt: atque ita agrè sanabile redditur ulcus.*

Quam

Quamquam communi scribentium præcepto] Docet auctor hujus vulneris chirurgiam, quæ ratio est Galeni, Aëtij, Pauli, Guidonis. Etenim sinus qui deorsum vergit; aut ad latus declinat, vel intro fertur: si inquam illi situm dare non possis, quo liberè sanies effluat, nihil promovebis unquam, si ve carnem generare, si ve glutinare velis, nisi prius collectioni purulentæ effluxum mollius fueris, nempe facto, ut auctor docet, in imo sinus vulnere, vel tota cavitate dissecta. Verùm adnotandum est, non semper hanc chirurgiam locum habere: quando videlicet plaga in sinuoso ulcere fieri non possit, nec commodè dissectari: atqui tunc recurrendum est ad detergentia, ut Galeni exemplo docemur secundo ad Clauconem, quo loco melicrato utitur Galenus, nunc vino cum eo.

DE ULCERIBUS

capitis quæ aut ex tumore scirrhuso nascuntur, aut ex morbo gallico cum ossis corruptione.

CAP. VIII.

VLcera capitis, quæ maxima ex parte fiunt ex tumoribus scirrhusis morbi gallici causâ subortis, super ipsum pericranium consistunt: cui quoniam est nervosum, & minij sensus, & cum dura me-

menynge copulatum, dolores inferunt permagnos. præterea ejusmodi tumores, seu apostemata cum circa cranium versentur, humorque ex quo pendent, crassus sit, frigidusque, ac gravis naturæ, extemplo corrumpit ipsum ante maturationem, & ubi pus est generatum, factòque deinde pure, aut sponte rumpi solet apostema, aut opera chirurgi est aperiendum. Curationis methodus si os corruptum fuerit, quod peritus artifex facile cognoscet, contactu solo, absque aspectu, ac per hoc quod pateat, sine pericranei detectione. Consentaneum enim est rationi, humore putri super os ipsum incumbenti, præsertim longo tempore, ut in ejusmodi fit malis, ejus fieri corruptionem. quod si ita habeat, oportet cranium manifestare, aperto apostemate crucis in modum, secundum ejus totam longitudinem: deinde formandum est ulcus suis linimentis, seu lichinis in albumine ovi & oleo rosaceo subactis, madentibus, ita ut fortis fiat compressio, ad hoc ut cranium, quod supponimus esse corruptum, maneat detectum. Altero die adhibeatur medicamentum maturans, ex vitello ovi & oleo rosaceo, cum modico croci: maturatòque ulcere, quod quatuor dierum spatium fiet, intendere oportet statim ad cor-

R.
ium
schi.
Pau-
ver-
r: st
ibevè
, si-
, nisi
litus
imo
Ve-
chi-
blaga
modè
d de-
r se-
crato

J S
cir-
rbo

par-
iosis
sum
n est
dura
me-

144 DE CURAN. VULNER.

corrupti ossis extractionem: quod ad
 hunc modum efficiatur. Ponatur vitrioli
 Romani usti pulvis super cranium cor-
 ruptum omni ex parte: verum caveas
 ne ulceris labra nimium attingat qua
 parte caro est; desuperque apponantur
 linimenta sicca quæ totum ulcus re-
 pleant, ne labra coire valeant, quæ vo-
 lumus manere aperta, diductaque. pul-
 veris hujus appositio fieri debet quoti-
 die, quousque denigrari videatur cra-
 nium: quo denigrato, procuranda est
 ejus emollitio, ut promptè decidere
 possit; quod fiet optimè, si singulis
 diebus linimenta ex oleo rosaceo cranio
 admoveantur ipsi; reliquum verò ulcus
 linimentis aridis repleatur: ac super
 omnia hæc unguentem basilicum in co-
 rio extensum cooperiatur. Fient ista
 quidem, donec os undique separari vi-
 deatur, quod quidem deprehendes, si for-
 piculis contrectatum, circum labra un-
 dique sectum apparuerit. Hoc tempore
 curari debet balsamo illo, quo tracta-
 tione de vulneribus capitis usi sumus;
 inuncto osse pluma, seu calamo, in eo
 ad ignem liquefcenti intincto; hoc
 namque linimentum carnem producit
 inter os corruptum, & sanum: qua in
 medio crescenti paulatim os sublevari
 solet. quocirca necessarium est, in eo
 interim

interim temporis spatio, & suis intervallis, os illud ferramento aliquo prehensare, fortiter quidem, nam levis apprehensio non satis est, ob ejus difficilem separationem, donec foras egrediatur. Osse deinde egresso, ac perseveranti curatione, cum prædicto balsamo, & ulcere cum aridis linimentis pleno, ac de super appposito emplastro, ex gummi elemij, aut de minio, perfecta succedet sanatio. Verùm si præfatum ulcus inveteratum fuerit, & inscitia chirurgorum, ut sæpe usu venit, totum cranium corruptum sit, adeò, ut dura meninx, tum crassa materia, tum carne superflua, valde sordida sit; oportet ejusmodi ulcus pulvere Joannis Vigonis curare ad eum modum quo reliqua ulcera. Cæterùm ne hujusmodi pulvis dolorem inducat, ob id quod caput princeps sit, & multum sensus; expediet eum, sequenti ratione, præparare prius.

R. Joannis Vigonis pulveris ℥ ij.

*in mortario stanneo in quo aquæ rosacæ
℥ j.*

conjecta quoque sit: pistillo agitentur paulum, ac deinde effusa aqua statuat in mortarium ad ignem, donec pulvis desiccetur, iterumque æquabili aquæ quantitate injecta, ac cum pulvere in mortario agitata, effundatur aqua, & desiccetur

G

tur

tur pulvis ad ignem, ut antea. Pulvis dictus admoveri potest menyngi duræ, tutò admodum; atque hoc mundificabitur ad unguem. quod si fortè acciderit, quemadmodum sæpe contingit, ut intra cranium, & duram menyngem, multum pus sit collectum, ob communionem mutuatam, inter pus cranio insidens, & id quod per cranium corruptum, ad membranam accedit, quemadmodum ego vidi in quatuor agrotantibus hominibus, oportet tunc eorum compressis naribus jubere ut cohibeant respirationem ter, quaterque singulis diebus, ut pus, illud foras egrediatur è duramenyngæ. atque ita fieri expertus sum cum sælichi successu, exhibito interim decocto ligni Indici secundum eam methodum quam mox dicemus capite de Morbo gallico.

A N N O T A T I O.

Si ulcera à vulneribus differunt, quòd hæc cruenta, recentiaque sint; illa diuturniora, magisq; purulenta; methodus curandi tantum differet, quanto ulcera vulneribus sunt magis humida: unde majori etiam desiccatione egent. verùm cum non nuda ulcera proponat auctor, sed composita; composita sunt tractanda methodo: si morbi gallici vitio oriuntur, in hepate

pate et
section
humor
dum;
illud,
tanden
ut Gal
Cu
ptum
spici po
8. cap
occafio
multi
nunqua
docuit
princip
petat l
ex puri
aliquot
tenuius
magnit
Fractus
Opc
venæ,
alioqui
dolorosa
si ea pa
ulcus,
gatur,
demissis
mento c

pate est hujus mali prima labe: ergo venæ sectione & purgatione vacuandus maleficus humor est; atque ad partem affectam veniendum: à qua est profligandum symptoma illud, sive inflammatio aut tumor, aut dolor: tandem siccantibus est perficienda curatio, ut Galenus vult libro secundo 27. τόπος.

Curationis methodus, si os corruptum fuerit] Ossis corruptio si oculis perspicui potest, est certissima, ut ait Celsus lib. 8. cap. 2. Verùm si oculis hæc non detur occasio, conjecturis est deprehendenda. ut si multi dies abierint, & non coalescat ulcus: nunquam enim osse vitiato coalescet, ut docuit Galenus libro de Vsu parium, & in principio libri de Ossibus: ex quo loco causam petat lector. aut si tecum expenderis, num ex puris generatione, vel retentione os vitium aliquot contraxerit: præterea num ex ulcere tenuius copiosiusque pus manet, quàm ulceris magnitudo postulet. vide Galenum 3. de Fracturis, de osse quod abcessurum erat.

Oportet cranium manifestare] Nisi venæ, aut arteriæ, aut nervi id prohibeant: aliqui facilis est hujusmodi curatio, & minus dolorosa, ut ait Celsus lib. 8. cap. 2. Verùm si ea parte os alteretur, quo dilatarî non possit ulcus, sic ut vitiatum & corruptum os detegatur, tunc vel penicillis in fundum usque demissis, aut spongia vino lota, vel medicamento carnem exedente ulcus ampliabimus.

Ponatur vitrioli Romani] Advertendum est, ante horum medicamentorum appositionem, corpus esse vacuandum, illudque semper agendum, ne ulcus inflammatione corripiatur.

Quo denigrato procuranda est] Non in omni ossis alteratione hæc procuranda nigrities est: nam hoc esset malum malo addere; omne enim os, quod absque carie sit alteratum, scalpello abraderi satis est, ut Paulus ait lib. 6. cap. 77. Quod quidem tamdiu abradis, donec aliquid sanguinis appareat; quia quod vitiatum est, aridum sit necesse est, ut Celsus ait. advertat itaque diligens lector, auctorem nostrum de eorum ossium alteratione mentionem facere, quæ corruptionem adjungam habent: quod totum profecto excidendum est, (artificio hoc capite wadito, aut alio simili) ut auctor est Paulus libro sexto capite de Fistula.

Ex vitello ovi & oleo rosaceo] Mirabitur fortassis aliquis, cur hæc miscellam capite de Vulneribus capitis damnarit; hic verò illam doceat. Tolleitur hic scrupus, si utriusque diffinitiones perpendas: vulnus enim cum solum divisio sit continui, ad glutinari postulat; ulcus cum præterea saniem habeat, quæ concoqui debet & abstergi, merito tale medicamentum flagitat quod utriusque est particeps facultatis.

Nota .

DE CURANDO MORBO

GALLICO.

CAP. IX.

Lues ista gallica non unico modo infestare coepit inter initia miseros homines, sed varijs atque varijs; ac proinde non ita facilis fuit ejus curationis inventio: novitate ergo mali, tum medici, tum chirurgi commoti, videntesque passim hanc luem cum nullo non morbo conjunctam, grassari per populum, maximè insudarunt ad inquirendam methodum, qua posset tam pertinax morbus propulsari integrè. Itaque cum expendissent diligenter admodum morbum hunc gallicum, speciem afferre scabiei omnis generis, nonnunquam cum impetigine, aut vitiligine, alopecia, achoribus, verracis utrislibet: nonnunquam verò cum tumoribus pituitosis, aut melancholicis, aut ulceribus corrodentibus, atque sordidis, crancrosisque, pariter atque serpentibus, unà cum ossium corruptione: nonnunquam item cum doloris omni specie, cum febribus ethicis, & pluribus aliis morborum differentiis esse comitatum invenerunt tandem varias curandi rationes, adeò ut nemo sit hoc morbo affectus, qui non facillimè ac tuto ab eo

liberari queat, si suffumigia, unguentaque excipere volueris, quæ non sine multo sudore admoventur. Verum quia pauperes nequeunt præ inopia maximis sumptibus sufficere, visum est mihi operæpretium, ex duabus curandi methodis, quas semper sum expertus, optimas, quibusque curatu difficillimos ægros, vel in marasmo constitutos, ad salutis portum perduxi plurimos, eam quæ per unguenta fit, primùm scribere. Præparato igitur corpore per tres aut quatuor dies, syrupo sequenti qui ad hunc modum scribit.

Rx. Syrup sumiterræ & mellis rosati ana ℥ i.
aque sumiterræ ℥ iij.

deinde purgabuntur his pillulis quæ de hermodactylis dicuntur, & arthretice, aut si mavis, purgentur cum catapotijs aggregativis, aut aureis, aut de nitro secundum Alexandrum, aut de fumo terræ, aut de agarico, pro laborantis, & morbi conditione. quod si illis magis placuerit potio cathartica, propinet catholicon, aut electuarium Indum, aut hamec confectio, aut dia sena, unà cum agarici trochiscato, aut similibus. Interea temporis comedat laborans semel singulis diebus vervecinas carnes, aut gallinam assam; vesperi uvas passas.
Pur-

Purgato semel corpore, accipiat sequentis decocti summo mane ℥ ij. & totidem hora secunda post meridiem: hycme verò, quarta hora post cœnam. fit autem decoctum hoc modo.

℞. Polipodii quercini ℥ b.
folliculorum senæ ℥ j.
rhyni & epibimi ana pug.

fiat decoctio secundum artem in librâ aque novem usque ad consumptionem tertiæ partis: in cuius colatura misce sacchari rubri ℥ viij.

mellis communis ℥ j.
& fiat apozema. Hujus medicamenti portione expurgabitur æger citra ullum laborem, ac cum proba humorum coctione: qua peracta decoctione, capiet catapotia duo pro arbitrio medici nocte intempesta. Tertio deinceps die ungendum est corpus, noctu post cœnam unguento sequenti, quod inter alia primas mihi habere videtur:

℞. Axungie porcine ℥ viij.
butyri ℥ j.
olei laurini chamemeli, anelbi, dialtheæ ana ℥ ss.
argenti vivi extincti ℥ iij.

fiat unguentum; ungantur juncturæ propria si fieri potest manu ipsius laborantis, nam hoc est egregium, ac primum pedes, malleoli & plantæ, genua, popli-

tes, inguina, lumbi; deinde verò axillæ, humeri, cubitus & manus ipsæ, apostematæque omnia, dummodo non teneant caput. Infricandum est autem unguentum, adeo ut penitus imbibatur, maneatque laborans in lecto quietus, ac mediocriter coopertus, ita ut inter edendum unquam manum exercere permittatur. Altera autem die, ac deinceps sequentibus repetatur inunctio, qua dictum est ratione, donec os, gingivæque intumescant; quod interdum duobus diebus interdum verò tribus, aut quatuor usavenire solet. quamprimum igitur apparuerit oris nocumentum, & gingivarum tumefactio, cessandum est ab inunctione, & non antea.

Cæterum quo tempore ungitur corpus, edat æger vervecis carnem, aut gallinam, aut hædum elixum, aut assum, meridie, ac vesperi: bibatque vinum dilutum, ac album: absoluta verò inunctione, abstineat à carnibus, ac aliis: prandeat solum jus cicerum cum mica una, aut altera panis; cœnet amygdalatum, bibens decoctum anisi, ac glycyrrhizæ: nec liceat illi vinum accipere per mensem proximum, donec sanitati sit restitutus, quantum ad os attinet: postea verò quàm sanatum fuerit os, poterit comedere semel in die castrati arietis car-

carne
tuor
robor
victu
per c
niam
justo
quam
retur.

N
hæc ca
tum n
non su
tum e
compe
liqueri
langu
Quia
seorsu
thodo
in pub
hunc n
adveri
essenti
tracta
an in
cens;
memb
sa cor

carnem aut gallinam, præstolatus quatuor plus aut minus dies ampliorem corroborationem: debet enim ægrotus hac victus ratione perseverare, interea dum per os expuitur paulatim pituita, quoniam contraria ratione servata, ac plus justo comedenti ægrotato; vacuatio illa, quam exoptamus, vehementer, præpediretur.

ANNOTATIO.

Non decreveram quicquam adnotare in hæc capita: tum quia nemo est qui medici tantum nomen gerat, cui tota hæc curandi ratio non sit explorata; frequentique usu periclitata: tum etiam quia ita multos singula adnotasse comperio, ut sequentibus nihil dicendum reliquerint, præsertim indies, magis ac magis languescente morbo, & fere jam senescente. Quia tamen unctiones, suffitus & guajacum seorsum proponit auctor, brevibus, qua methodo quæque sint admovenda, exhibendare, in publicam causam scribam. Qui igitur rectè hunc morbum curare velit, ad hæc in primis advertat necesse est, (nam causas, effecta, essentiam ab alijs, qui ex professo hanc rem tractarunt, petere licet,) primum quidem an inveterata sit ægritudo, num verò recens; & quomodo processerit, & ad quæ membra: si nervosa jam occupavit, si ossa corrupta; tum si benignior sit, an sera.

& si multæ sit materię, an pauce, & an tenacis, ac tractabilis magis; tota ne introrsum sit, an extrorsum; & si ulcera multa sint, an plus dolorum, quàm pustularum, vel contra, similiter & gummositarum: & ut uno verbo dicam, omnes differentiæ hujus morbi ante oculos habendæ sunt. his ergo perspectis, scito eam labem, quæ jam ossibus insedit, extra spem esse, nisi fortè ea ossa uri possint, quare aut curationem repudiant, aut malum rediturum pronunciant.

Præparato igitur corpore] Quia permixta sunt omnia, tum seminaria, tum materia, propter lentorem: an amplius simul sunt pustulæ, & gummositates videndum est. Si quod unum ingenium & remedium est, quod omnia exequatur & omnibus valeat: & an plura requirantur; & quæ ea sint: nam sunt qui tentarunt per purgationes solas omnia absolvere: alij per inunctiones, alij per suffitus, alij per ea quæ in sudorem convertant materiam, alij per ea quæ in sudorem convertant materiam, alij per ea, quæ obsistunt contagioni: alij verò modo uno, modo alio auxilio, ad diversa utuntur: noster auctor rectè proponit digerendam, præparandamque materiam esse, quæ mox educenda est: oportet autem calida esse & attenuativa, & ut dicunt, incisoria.

Purgato semel corpore] Facta prima evacuatione rectè facere mihi videntur, quæ
rursus

versus concoquant & purgent; vidimus enim qui factis exactè purgationibus, probè fuerint sanati: sunt qui secundos syropos etiam solutivos faciant; addendo illis aut senam aut agaricum, aut hermodactylum, eum scilicet, quem nobis exhibent officinæ.

Tertio deinceps die] Suaderem ego omnia tentare prius quam ad hæc acerba venire; etenim fastidio plena est curatio hæc & periculo; quis enim non formidet argenti vivi vim, penetrationem, & repercutiendæ facultatem? nam dum crura, brachia unguis, materiam intrò pellis; & contra Galeni methodum, ex ignobili ad princeps viscus detrudis experimento tamen comprobatum est, extremo hoc beneficio multos deploratos convaluisse: atqui ne præter rationem esse videatur tale experimentum, ita iudico, medicamenta hæc iis constare, quæ seminaria excurrunt, & totam materiam exsiccant, & abstergunt, & liquant, & in sudorem vertunt; ut hanc compositionem ponderanti manifestum fiet.

Quàm primum igitur apparuerit] Non est compescenda hæc saliva, verum permittenda est, & os vino abluendum est; aut aluminis decocta. tanta subinde oris est exulceratio, ut nec mandere, imò nec bibere primis diebus possint ægri: dentes labefactantur, sætet anhelitus, ac multos tremulos obiisse compertum; aliis post inunctiones rediisse.

diisse. dicam quod Parisiis vidi: *Adolescens quidam fuste percussus ad tempora, convulsus periit tertio die; aperto capite inventum est os cariosum; cui hydroargyri portio inventa est. observandum itaque est, ne caput inungas, neve magna huius sit medicamenti pars: verum aliis magis, minusve addatur.*

DE RATIO CURANDI per suffitus.

CAP. X.

IN primis paretur cathedra in medio perforata, instar pelvis, in qua exonerari solet alvus; paretur etiam papilio ex linteaminibus distentis, arcu rotundo, ex vimine, aut alia materia structo; ita ut totum receptaculum, in quo collocandus est æger, trium palmorum sit capax: cooperiatur de super papilio aliis lodicibus ita aptè, ut fumus exire neuriquam permittatur ulla ex parte: in quo loco ubi sederit ægrotus, statuatur in vase aliquo prunæ ardentes subter cathedram, in quas injici debet trochiscus unus ex novem quos paravimus, singulis vicibus. ac postquam per horam exuderit, cavendum est strenuè quo minus frigeat: quinimò involutus linteaminibus & lodicibus, quibus in papilione regebatur, transferatur in lectum, in quo totam

tot
ide
pro
hib
que
ma
om
cap
len
rati
R.

gra
cur
rin
egi
est
sun
pa
sun
ul
m
su
est
la

totam diem atque noctem jaceat. Hoc idem repetetur per duos alios dies, ac pro singulis suffumigiis tres trochisci adhibeantur suo ordine, donec novem quos dicemus, absolvantur, ac consumantur. victus autem ratio eadem est omnino servanda, quæ in proximè dicto capite descripta est. Siquidem consimilem patietur ægrotus in ore noxam. Patetur suffumigium hoc modo.

℞. Cinabri ℥ ij. ℞.

in partes crassiores triti thuris, styracis liquidi ana ℥ i. ℞.

misce: & formentur novem pastilli rotundi.

A N N O T A T I O.

Invenere item empirici & suffitum: ægrotum collocant in matella, pannis optimè circumtegunt, ut ne etiam os extet, tum cynabarium cum thure mistum, quo suffitum incalcescit æger mirum in modum, ac sudat. acerbissimum est medicamentum: quo ego nunquam ausus sum uti ad corpus totum: ad certas autem partes, ut crura & brachia, quum sphaelceli sunt, vel ferè gummositates vel dolores, vel ulcera malè morigerata, etiam præstantissimum arbitror. Ceterùm ab eo abstinendum suadeo: nec empiricis credendum, quibus nihil est temerarium magis, quando ausi sunt pilulas ex argento vivo propinare: in quo errore

*quondam fuisse legimus Brasavolam doctis-
simum medicum. utuntur cynnabari, quo-
niam in ipso est potentia argentum vivum.*

DE RATIONE CURANDI

Morbum Gallicum cum deco-
ctione guajaci.

CAP. XI.

HUJUS medicamenti potio maximam
habet prærogativam in curando
morbo Gallico, sive cum ulceribus fati-
gaverit, sive cum doloribus, aut tumo-
ribus, scabie, febre ethica, aut quibus-
que aliis affectibus, imò verò egomet
hoc medicamento curavi podraga labo-
rantes, ac quamplurimos præ morbo
Gallico tabefactos, & motu omni orba-
tos, pedibus, ac manibus qui in horas
vehementia dolorum marcescebant. Er-
go præparato corpore cum serapiis, hu-
moribus peccantibus accommodatis, ut
cum syrupo fumiterræ, melle rosaceo,
syrupo borraginis, epithimi, & aliis;
purgandum est corpus cum catapotijs,
aggregativis, aut de hermodactylis, aut
aureis, aut arthreticis, aut fumiterræ,
prout expedierit: factâque semel pur-
gatione, præparetur iterum ad secun-
dam purgationem sequenti decocto.

R. P.

Rx. Polipodii quercini multum contusi
 ℥ iij.

folliculorum senæ ℥ j.
 thymi epithimi ana pug. j.
 fiat decoctio in aquæ ℥ vi.

ad tertiæ partis consumptionem, cui
 adde hermodactylorum pulveris in
 modum triorum ℥ j.

ac deinde in expressione, & colatura for-
 titier effecta, misce mellis communis ℥ j.
 sacchari rubri ℥ semis; ac bulliant
 simul donec desumentur.

Singulis itaque diebus summo mane, &
 vespere duabus aut tribus horis post me-
 ridiem accipiat hujus syrupi libræ semis-
 sem, donec universus exhaustus sit: ita
 tamen ut qualibet vice tota decoctio a-
 gitetur prius: qua absoluta præparatio-
 ne, purgetur secundo corpus semidrach-
 ma catapotioem dictorum.

Altero autem à purgatione die, inci-
 piet assumere decoctum ligni guajaci ad
 hunc modum parati antea.

Rx. Ligni sancti molliti valde ℥ viij.
 corticis ejusdem ligni apud Indos separa-
 ti ℥ xij.

vini albi odorati ℥ xij, aquæ tantun-
 dem, macerentur per diem naturalem
 in vase vitreo, ac deinde lento igne,
 ac cooperta olla coquantur paula-
 tim ad tertiæ partis consumptionem,
 cu

160 DE CURAN. VULNER.

cui adde hermodactylorum valde tritorum \bar{z} ij.

quos cum decocto in vase simul valde agitabis, quo melior fieri possit commistio, ac deinde in ollam conjicies, reliqua decoctione plenam, ac tegas, ac mox ab igne separes.

Quæ ubi refrixit, ac subsederit, fiat gemina colatura in duplici vase; altera quidem majori quantitate, ac clarior per se servetur in vase mundo pro communi potu in prandio, & cœna; altera verò expressione multa fiat, ac reponatur item in alio vase mundo, de qua summo mane ac vesperi duabus aut tribus horis post meridiem; hyeme verò quatuor horis post cœnam, libræ semissem sumet, ut dictum est, calidam quidem hyeme, reliquo tempore non est opus calefacere. quòd si decoctionem prædictam volueris efficaciorē facere, pro aqua capias decoctum fæculentæ materiæ, quæ ex priori superfluit, ad tertie partis consumptionem; & addas vinum, & reliqua quæ diximus in descripta jam decoctione fiant; donec tota jam bibita sit: victus ratio servanda est, quo tempore purgatur corpus, & præparatur syrupis, tunc carnes vervecinas seu castrati arietis elixas meridie concedimus; passas verò uvas vesperi: quo verò

tem-

tempore bibit decoctum guajaci, ac sudorem sustinet, debet jacere in lecto debite velatus, comedetque, ac coenabit passulas solas, cum modico pane, si vires ferre potuerint, Si verò æger debilior fuerit, aut delicatior, quàm qui rigidam ad eò pati valeat abstinentiam, prandeat pullum elixum absque jure: coenet verò solas passulas. Hac demùm ratione regendus est æger, ad trigessimum usque diem: quo transacto, poterit bis, hoc est ad prandium & coenam, edere carnes, usque ad quadragesimum diem, plus aut minus pro morbi conditione: caveat tamen ne interea temporis, aut vinum, aut aquam aliam bibat ægrotus ac si placuerit tempore calido surgere è lecto, surgat quidem transactis viginti diebus, & duabus à sudore horis: sic enim fiet, ut dicta methodo servata sanitati restituatur æger cum optima membrorum temperatura, & totius corporis specioso habitu. eademque profus ratione licebit podagra laborantes, & paralyfi, pariter ac convulsione, ad sanitatem reducere, modo illud memoriæ mandaverimus, corticem scilicet ligni sancti detrahendum esse apud Indos; quoniam qui apud nos decorticatur, est debilioris virtutis. Similiter lignum sine cortice asportatum ad nos non probatur, eo quòd vires

R.
 rito-
 agi-
 ssio,
 liqua
 mox
 fiat
 lera
 rior
 om-
 lera
 ona-
 qua
 t tri-
 verò
 mis-
 qui-
 n est
 nem
 ere,
 ntæ
 ad
 ddas
 de-
 tota
 est,
 pa-
 i seu
 cedi
 verò
 em-

vires gerat exhaustas, & cito nudum
corrupatur; non probatur etiam li-
gnum absque corde, ob eandem ratio-
nem.

ANNOTATIO.

Nascente hoc morbo, statim se Empirici
ad inunctiones transferebant, quæ (ut dixi-
mus, è causticis fiunt; edocti, quod ab Ara-
bibus acceperant, ulcera cacoëthe, & quæ
ipsi vocant, hujuscemodi curari præsidii. sed
certè ego satius existimo, talia admove-
re, quæ posteriores medici tanquam acerba minus ap-
probavere, & nullius esse periculi cognovere
qualis est ligni guajaca usus, eventu, expe-
rimentoque quotidiano, & ratione approba-
tus. de quo ligno varii auctores ita singula ad-
notarunt, ut quare proste (è natura ipsius de-
promptis causis) nobis dicendum reliquerint.
Sciendum itaque est hanc arborem exactissime
omnia præstare, quæ in hoc expetuntur morbo
nam quoniam è subtilissimis constat partibus,
iisque calidis circa tertium gradum, & siccis,
& resinosa est; potest plurimum exsiccare
modis omnibus, hoc est per caliditatem, per
siccitatem, per se (ut ajunt Philosophi) &
per imbibitionem; potest & sudorem provo-
care, tum & subiliare, & materiam liquare
& abstergere, ac demùm eò quòd resinosa sit,
putrefactioni resistere. Videtur autem & vim
quan-

quandam medicatam habere; propter quod
& album movere solet. Ceterum illud no-
tandum est (quod à perpaucis est animadver-
sum) antiquum lignum magis acutum esse,
magis dissolvere, eliquare, magis subtiliare,
quam recens. Quare ubi crassior est materia,
& gummositatis multæ, id est magis eligen-
dum. Recens verò exsiccat quidem magis ea
siccitate, quæ per qualitatem exsiccare potest;
minus per eam, quæ fit à caliditate: quare
ἀπλωε, vel simpliciter exsiccat minus (ratio
petatur ex quarto Meteor. Aristotelis:)
confortat autem magis. itaque in delicatiori
temperatura, materia magis subtili hoc eli-
gendum est. Verùm quia corticis mentionem
facit noster auctor, approbatque summo ap-
plausu recens medicorum turba; hæc addam
de eo, multos indiscretè hoc uti, putantes
magis exsiccare, quoniam siccior videtur: sed
certè ignorant sicciozem esse ea siccitate, quæ
à qualitate fit sicca, & ab imbibitione; non
autem ea, quæ à caliditate: quare & minus
colliquat, & subtiliat minus, & dissolvit,
& sudorem minus movet.

Vini albi odorati] Non in omni tem-
peratura, hac est utendum miscella: quis enim
non formidet tale decoctum biliose tempera-
turæ exhibere; quare indiscretè magno (meo
iudicio) detrimento ægrorum usurpavetur:
annotatum enim est multos à potu vini illius
malè affectos in insanabilem ægriudinem de-
cidisse.

cidisse. Quare qui complexionibus calidas, & siccas habent, habitudines extenuatas, materiam morbi adustiore; ij cavere ab eo potu debent: securius accipient, qui crassi sunt, & humidi, & quibus materia morbi segnior est, & multi lentoris, & in locis remotis; in iis enim non inutile erit addere, quod exportet virtutem ligni, & quod subtiliet etiam.

DE CURANDO MORBO

Gallico cum decocto rubi
parillæ.

CAP. XII.

Medicamentum hoc confect maxime ad morbum gallicum, & hydropem, quartanas fluxiones, atque stranguriam, podagram, & alios morbos, dummodo debite applicare quis illud sciat, & ut convenit, decoquere. Vulgo siquidem errant graviter, qui huius medicamenti ℥ iij. in aquæ tribus libris decoquunt, ad duarum partium consumptionem, alij ℥ ij. rubi decoquere jubent in aquæ libris duabus, ad medietatis consumptionem, alij ℥ iiij. in aquæ tribus libris elixant ad duarum absorptionem, de qua decoctione manent & sero propinant: deinde vero faculentam illam materiam iterum coquunt in aqua pro potu communi, dum prandent

dent ac cœnant. in quibus omnibus etiam, meo iudicio, aut non satis advertunt, quid fieri debeat, medici sola traditione contenti: qui si considerassent, secus multo facerent, nolentes temperamento harum radicum & decoctione prudenter agris officere. Offendi equidem aliquando $\frac{3}{4}$ vj. hujus rubi in tribus aquæ libris decoqui, ad duarum consumptionem, & proportione communi superstitem materiam iterum coqui in libris quinque aquæ, ad duarum itidem consumptionem. qua ratione, atque alijs, de quibus dudum diximus, quamquam ægri à morbo gallico liberarentur, acquirunt tamen hepatis & renum distemperantiam præcalidam, facileque in morbum revertuntur. ea causa; est enim rubus calidi & sicci temperamenti, prope tertium gradum; quæ cum coquatur in tam parva aquæ quantitate, & tanto tempore cooperta olla, ac tanto pondere, multo magis calfacit; ac perinde non conducit ad ejus morbi melancholici jam facti medicationem. quòd si (ut dicemus) decoquatur in minori, scilicet dosi, & aquæ majori quantitate, ac minori tempore. poterunt decocto uti tam manè, quàm vesperi; tum jacentes, tum ambulantes, sine sudore, & sudantes, tempore frigido, & calido,

dummodo à reliquis potibus abſtineant, & eo ſolo inter prandendum, & cœnandum ſint contenti. adde etiam, hac decoquendi rubi ratione futurum facilè, ut unica ſola libra curentur ægri, quantumvis cunctis membris ſint reſoluti, ſcilicet minori ſumptu, abſque biſcocti panis uſu, & abſque tam tenui victu, quàm tenuis eſt is quo alij utuntur. In primis itaque præparato corpore, ſyrupo ex fumo terræ, & melle roſaceo, cum aqua fumiterræ, aut cum alijs ſyrupis pro morbi conditione: deinde purgabitur cum pilulis de nitro Alexandri, de hermodactylis, aut arthreticis, aut fœtidis, aut aggregativis, aut fumiterræ, aut aureis, ſi ſcabie quoque laboraverint. Secundo ſumet apozema deſcriptum cap. ſuperiori, & purgabitur ſecundo etiam his abſolutis, incipiet bibere decoctum rubi vitigineæ, aliàs ſalfæ parillæ præparatum.

℞. Rubi parillæ ℥ iij.

ſectæ ad hunc modum minutim, ac deinde contuſæ ſenæ ℥ ſſ.

agua ℥ xij. in vaſe mundo, in quo macerentur per viginti quatuor horas: poſt ea verò lento igne coquantur, uſque ad trium librarum aquæ conſumptionem, aut eo amplius. quo tempore hermodactylorum tritorum ac ſubactorum in eodem decocto ℥ j. ad-

addas
coop
mota
netur
ſi ſiti
pore
volue
efficet
plena
nis,
duaru
adde
hunc
ctam
aſſequ
come
gallin
dictat

Sal
ſmilac
lingua
reſera
laces
didit e
mat, n
ebuli
nec un
conſp

addas, ac simul cum alijs permisceas, cooperta olla; sinanturque ab igne semota refrigerare, & hujus colatura propinetur in prandio & cæna ad libitum, ac si sitis infestaverit, reliquo etiam tempore, modica tamen quantitate. ubi volueris potionem paulo efficaciorē efficere, coque iterum in olla aqua plena facem illam primæ decoctionis, quæ mansit post colaturam, ad duarum librarum consumptionem, & adde reliqua ut dictum est. sientque ad hunc modum reliqua decocta ad perfectam usque curationem; quam utique assequetur æger viginti dierum spatio, comedens vervecis carnem elixam aut gallinam, cœnas passulas, & bibens prædictam decoctionem.

A N N O T A T I O.

Salsa parilla à similitudine, quam cum smilace aspera habet, ab Hispanis propria lingua vocata est; & cum iisdem sit viribus, reseruatque smilacis naturam, faciliè inter smilaces illam posuerim. Matthioli crederet esse radices: tamen non constanter affirmat, nec est affirmandum, cum longè sit crassior ebuli radix, ut apud Dioscoridem videre est, nec unquam ad nos tantæ crassitudinis delata conspicitur. Hujus radicis tam frequens est usus,

usus, tam recepta medicina, ut aquam hac radice decoctam non secus apud Hispanos invenias, quàm quæ glycyrrhiza coquitur. Et jam persuasum est, non in lue hac gallica valere tantum, sed etiam egregiè omnem, qui à materia pendet frigida, affectum sanare. Advehitur ex nova vocata Hispania: quamquam hæc jam repudietur, alia meliori inventa, in eodem regionis tractu (Honduras vocant;) nam & crassior est hæc minusque pallet, sed flavescens magis, magis etiam intus candidat. Probatum quæ recens est, non caviosa; quæque manu fracta, friabilis non sit. Auctor noster circa tertium gradum hanc radicem calidam statuit; Monardus, qui copiosè de hac scripsit, ad secundum gradum tantam: quæ quidem sententia apud me est potior; etenim gustata nulla sentitur acrimonia, nec decocta ullum talem saporem reddit. Coquendi modus ab auctore traditur, quo loco merito tantos in radice fervores damnat, cum radix igne torreatur, & extraneo calore caleseat magis; sic ut hepatis, & renibus officiat. sunt & aliæ rationes, cur fervere tantopere non solum hæc; verum aliæ etiam non debeant: petendæ ab iis qui de compositione medicamentorum scripsere, Montano, Rondelletio, Morzuo, Busdorpio. Nos enim satis fecisse videbimur, si loca monstraverimus, unde copiosior sit petenda cognitio.

DE CURATIONE

distorti pedis pueri à nativitate
claudi.

SAepe accidit, ut infans nascatur aut altero, aut utroque pede distorto, aut incurvo, aut repando, ita ut ægrè admodum possit incedere. Eaque de causa hoc loco volui methodum tradere, qua plurimos valde claudos liberavi, inter quos existit unus curatu difficillimus, Llerenæ incola: sed tamen dicenda industria tandem sanitati fuit restitutus. Imprimis ergo utatur puer debita victus institutione, laventurque pedes per triginta dies blanda manu cum subjuncta decoctione.

R. Radicum althææ ℞ j.

seminis fenigræci, seminis lini ana ℥ iiij.

florum chamæmeli, & meliloti ana m. j.

capit & pedes vervecis unâ cum lana & cute aliquantulum contusa. deinde bulliant in aqua sufficiente ad separationem ossium; & postea colatura facta, fiat balneum ad solem meridianum, & verno tempore; quoniam hyeme non conducit, ne frigore lædantur nervosæ partes atque articuli: ubi verò peracta fuerit lotio, quæ tamdiu durabit, quamdiu in calore persisterit, detergendus est ma-

H

dor

DE

dor linteo, unganturque pedes sequenti unguento.

R. Olei vulpini, olei de lilio amygdalarum dulcium ana ℥ j.

unguenti agrippæ & dialtheæ ana ℥ j. S. medullæ crurum vituli & vaccarum ana ℥ ss.

pinguedinis gallinæ, anatis, anseris, ardeæ ana ℥ vi.

pinguedinis ursinæ & taxi ana ℥ j.

pinguedinis porcine ℥ ss.

bulliant omnia simul in libra una decoctionis prædictæ usque ad ejus consumptionem, & post colaturam, cum pauca cera fiat linimentum, donec imbibi videatur blandè infricandum: his verò per triginta dies confectis, sedeat minister, ac recipiat puerum super genua; manibus ac cruribus revinctis, aut manibus prehensis: deinde accedens chirurgus, pedem claudum primum luxet magna vi, nitaturque reponere in debitum locum, & figuram optatam: quod fiet promptissimè, tum ob prægressam præparationem, tum præterea ob ipsius pueri tenerriam ætatem. Facta repositione, mox apponatur linteum tenue, oleo myrthino madens, calenti super totum articulum, absque rugis, ne dolore fatiget deligatio; deinde verò desuper ponantur splenia in sequenti linimento intincta, & debitè expressa.

R.

R.
p
b
s
p
m
R
E
th
m
ir
fa
fi
in d
rum
pres
dioc
beno
ac p
posi
rum
riar
ab in
dum
splen
dæ
cilè
quin
verè

℞. Trium ovorum albumina, olei ompaci-
ni, myrthini ana ℥j. ℞.

pollinis triticeæ farinae, & hordeaceæ ana
℥ij.

boli armenii triti ℥℞.

sanguinis draconis ℥iiij.

pulveris statim describendi, quem decet esse
preparatum pro tota curatione, ℥℞.

misc. Ex his autem constat pulvis.

℞ Boli armenii ℥j. ℞.

thuris mastichis, sarcocolle ana ℥ij. ℞.

myrrhæ, aleos ana ℥j. ℞.

tragacanthi, sanguinis draconis ana ℥.iiij.

farinæ hordei fabarum ana ℥℞.

fiat pulvis subtilis, hæc itaque splenia
in dicto linteo madentia madeant ite-
rum in aqua rosacea, & aceto, atque ex-
pressa super particulam extendantur me-
diocri calore: mox plantæ pedis adhi-
benda est solea lignea, compar quidem,
ac paulo major quàm culcitra desuper
posita; deliganda est fascia trium digito-
rum latitudine, quamquam in contra-
riam partem trahere contendat pedem,
ab interiori parte exorsa, paucis admo-
dum circumvolutionibus. Rursum super
splenia, dicto modo deligata, adhiben-
dæ sunt tres ferulæ, quæ neutiquam fa-
cile flectantur, ex salice concinnatæ,
quinque digitorum longitudine; unius
verò pollicis latitudine extentæ: quæ

172 DE CURAN. VULNER.

ubi stupis fuerint testæ affabrè, aqua & aceto quemadmodum splenia madere debent: ac deinde prima statui debet postica parte, ita ut lignæ soleæ immitti videatur; aliæ verò duæ à lateribus, super quas omnis deligatio facienda est, nec laxa, nec nimis compressa, ad eum modum qui dudum dictus est. altero autem die medeberis pedi alteri eadem methodo, usque ad septimum diem, subinde præstolatus, ne quidquam aliud molitus. quo transacto, sequenti ratione aut alter pes, aut ambo, si utroque claudicaverit, sunt curandi.

Rx. Terebinthine ℥ ij. ℞.

olei myrrhini ℥ ij.

rosati ℥ i.

sturis, mastichis ℥ i. ℞.

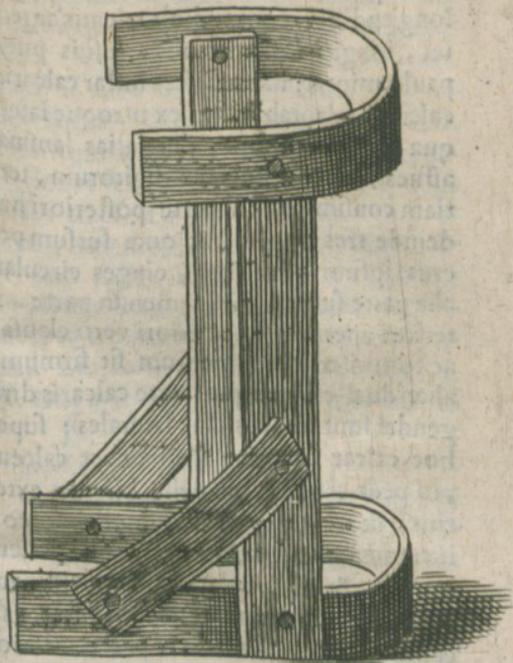
myrrhe, aloës ana ℥ ij.

sanguinis draconis, boli armeni ana ℥. ℞.

pollinis & pulveris rubei antea descripti ana ℥ j.

miscè, & applicetur tepidum in spleniis, cum ferulis & ligaturis, ut dictum est. Deinceps verò repetenda est ista medicatio septenis quibusque diebus, usque ad vigesimum primum diem, à prima septimana; curandumque est summo opere, quemadmodum pedes recti prorsus maneant, sequenti machinamento cum calceis constructo.

Capè

ER.
 na &
 idere
 t po-
 mitti
 , su-
 est,
 eum
 o au-
 idem
 , su-
 aliud
 tione
 clau-

S.
 ripti

niis,
 n est.
 nedi-
 s que
 rima
 ope-
 r fus
 cum
 Cape

Cape laminam ferream unius digiti longitudinis, crassitudinis trientis argentei, longitudinis pedalis, ipsius pueri paulo minus: hanc flectes instar calcaris, calcique adaptabis, cui ex utroque latere qua malleoli insunt, duas alias laminas affues, longitudinis sex digitorum, tertiam consimilem in parte posteriori has deinde tres longas, & quæ sursum per crus ipsum ascendunt, cinges circulari alia parte summa; ita tamen ut parte anteriori aperta sit: posteriori verò clausa, ac totum machinamentum sit firmum: aliæ duæ ex utroque latere calcaris dirigendæ sunt in duas illas laterales: super hoc calcar ferreum strui debet calceus pro pede claudo, ex pelle hircina exteriorius, & ovina interiorius, duplici soleo; ita tamen ut calcar inter utranque pellem intersit, & ad circularem illam laminam calcei collum attingat. unde constat, calceum apertum esse debere parte anteriori, & qua pedis pectini insidet, ligandumque esse ligamento ad eam rem conveniente. Ergo antequàm calceentur pedes, substituatur emplastrum Joannis de Vigo, confortativum super univsum articulum, quo tumores atque humores, intra articulum hærentes, dissolvantur; & ipse articulus firmior reddatur. Facta deinde calceatione super emplastrum,

neu-

neu
qua
debi
quò
tum
pote
re, c
etia
mo
cei
mer
exce
ceat
R.

fi
r.

d

t

n

b

neutiquam discalceabitur æger, nisi quarto quoque die; in quo mundari debet emplastrum, atque mollificari. quòd si illud interea temporis dissolutum fuerit, denuò admoveatur aliud. poteritque æger ea rarione jam incedere, donec sex menses transierint, quibus etiam transactis, emplastroque tum amoto, non proinde relinquendi sunt calcei jam dicti; imò verò per alios sex menses noctu atque diu calceatus degat, excepto tempore illo in quo lavari placeat. Emplastri confortativi descriptio.

℞. Olei myrbini rosati omphacini ana ℥

℥.

succi radicum alibæ ℥ ij.

radicis fraxini, & foliorum, radicis symphyti minoris, & foliorum, myrthi & foliorum ejus, foliorum salicis ana m. ij. bulliant omnia prius aliquantulum contusa in vini nigri & aque pari mensura ad medietatis consumptionem, cum myrrhæ & thuris ana ℥ ℥.

deinde in colatura addas sevi hircini liquefacti ℥ ℥.

terebinthine ℥ ij.

masticis ℥ i.

bulliant iterum simul ad consumptionem decoctionis. postremoque in colatura adde lithargyrij aurei & argentei ana ℥ iij.

H 4

bolli

176 DE CURAN. VULNER.

*bolii armenij triti subtiliter terra sigillata
ana ℥ ij.
minij ℥ x.*

*coquanturque simul lento igne & agita-
tione perpetuacum spatula, fiatque cerotum
addita cera.*

FRAN-

FRANCISCUS
ARCÆUS
MEDICUS BENEDICTO

Ariæ Montano Theologo S.

HIRURGICAM curandi rationem, nobis assidua lectione, & longo usu comparatam, cujus editionem tu à me diu non postulaveras modò, sed religione etiam objecta flagitaveras; quanquam ipsa medicinæ exercitatione vehementer occupatus, tandem tamen ad publicam utilitatem conscripsi: quam cum longiorem & copiosiorrem esse illa ipsa curandi negotia non sinerent, certam tamen, & diligenti experimentorum fide comprobatam esse, effecerunt. Cujus rei testimonia, illustrissimaque exempla, cum nobis abundè occurrerent, quædam solum addere placuit ad difficiliores rationes spectantia, quorum tu, dum Llerenæ euangelicam pietatem publicè docens à me chirurgiam disceres, testis affuisti; nam ferè eodem tempore hæc omnia exempla simul edita sunt.

H S

D E

DE VULNERIBUS

in capite Exemplum.

Quantum simplicibus capitis vulneribus, in quibus cranium læsum non sit, loci ad aperiendum consuetudo vulgata contra id quod initio præcepimus, tum nocumenti tum moræ ad sanandum afferre possit, præter alia multa exempla, unum illud satis confirmat, quod in Joanne Gometio de columbis Cazzallensi editum est, qui Philippi Regis nostri stipendiis terras montesque mineralium investigandi causa rimatur: is dum altè defosso specu unà cum operario inquisitione suæ operam daret, ad inspectam repente glebam, quæ metalli specimen habere videbatur, manu tollendam sese festinus demittit, quem socius imprudens librato jam atque improvise ictu ligonis altero dente obliquè, ac non graviter percussit in dextera capitis parte, super os quod laterale dicitur: nec verò vulnus ad cranium pertigit, neque ullam rupti ossis significationem dedit, quoniam revera os minimè fuerat læsum. Huic imperitus chirurgus, vulnus adaperiens, vehementer auxit, crucemque tribus digitis quadratam incidit, & cranium satis pro arbitrio detexit:

deinde

deinde
usus
decit
hiber
even
pars,
porti
terur
cisco
meta
ræqu
nem
stipe
addu
offis
tame
proc
dem
gent
mag
men
quo
dies
ita b
stro
cura
stru
ipsu
dur
con
mag

deinde multos dies digestivis, & oleo
 usus est, adeò profuse, ut ultra quin-
 decim regios nummos oleò, & ovis ad-
 hibendis impendisse dictus sit: ex quo
 evenit, ut non modò detecta cranij
 pars, sed multo etiam major undique
 portio corrupta fuerit. tandem post al-
 terum jam mensem cum ego à D. Fran-
 cisco Mendocio, qui Regis mandato
 metallorum rationibus & operibus, cu-
 ræque omni præerat, accessitus homi-
 nem visissem, Llerenam, ubi publico
 stipendio medicam artem exercebam,
 adduci iusti. Huic cum satis magnam
 ossis partem extrahere opus esset, quæ
 tamen angustiori vulneris apertione
 produci non posset, cumque ego tantun-
 dem aperire recusarem, orificium ad ar-
 gentei nummi, quem regium vocant,
 magnitudinem trepanis feci, ita ut
 membranæ extarent, atque ea parte pus
 quod intus corruptum erat, quodque in
 dies conficiebatur, purgari posset; atque
 ita balsamo illo à me descripto & empla-
 stro, de gummi elemij, & filis tam diu
 curationem profecutus sum, quo ad in-
 strumentis leviter quotidie expertus, os
 ipsum circumquaque abscissum esse, &
 duram matrem superinducta jam carne
 constare intellexi. Igitur ut os ipsum
 magnum minori multo foramine extra-
 herem,

180 DE CURAN. VULNER.

herem, instrumentum mihi ad trepani instar comparavi, quo foramen facerem, quantum ferreus fusus foeminarum nostratum facere possit: quo ferro contiguus ferri pertusionibus in crucis modum os totum corruptum perforavi; opus autem ipsum à medio loco inceperam, qua superius vulneris ipsius osculum patebat, quod ad argentei nummi magnitudinem paraveram. Foraminum verò intercapedinem, levatore dicto instrumento interrupti: facillè enim os ipsum rumpenti cedebat. Hæc ubi jam expedieram, unam primum ex his quatuor portionibus instrumento attollens, extraxi, & alteram deinde, & tertiam: quartam, quæ maxima erat, in posteram diem reliqui; quam tandem extraxi. Totum autem os laterale appellatum, & petrosi etiam ejusdem lateris bona pars, & coronalis quoque non exigua portio, quæ in anteriorem partem vergit, extracta est; ex petroso prodit quantum ferè ad auriculæ originem extenditur. His autem ossibus extractis, dura mater quæ jam interim inducere carnem coeperat, ultra modum etiam induxit, adeò ut exuperantem carnem ex orificio illo, quod jam pridem feceram, bis fuissim coactus rescindere: adeò autem duram experiebar, ut forcipibus vix possem rescin-

refe
hab
cessi
sum
suis
plen
ossa
dict
tum
post
extr
mul
est t
por
ris c
& c
li ta
qua
divi

B
dug
pit
run
diit
me
tud
ter

rescindere. Post hæc autem cùm melius habere statim cœpisset, Cazzallam discessit à quo post mensem ferè accersitus sum, quòd in capite super occipitis ipsius os, magnum tumorem ac pure etiam plenum haberet. quem cùm aperuisssem, ossa multo etiam magis, quàm quæ prædicta sunt, corrupta esse deprehendit: tum vero Llerenam ad me venire iusso, postera die satis ex arte subtiliter ossa extraxi tria etiam prædictis æqualia, sed multo magis corrupta. Relictus autem est toto ferè occipitis osse carens, atque portione etiam non exigua alterius lateris ossis sinistri. vulnera autem ipsa carne & cute undiquaque obducta sunt: molli tamen & tactui cedente constitutione, quæ paulatim durefcit homo autem ipse divino beneficio liberatus bene habet.

De Barriga exemplum.

Barriga satis apud Llerenenses notus homo, vulnus longiori (quem verdugum, nostri vocant) in pectore accepit, secundum sinistram mamillam duorum digitorum spatium ferè distans, prodiit autem gladius recta via iuxta spinam medullarem, quanta digiti unius crassitudo est, à spina devians, paulum sub tergi osse prominens, & pulmonis pinna
five

182 DE CURAN. VULNER.

siue ala sinistra, non longè à corde, ut
 situs ipse indicat, trajecta est. Curatus
 autem est ea ratione, quæ à nobis primo
 posterioris libri capite descripta est:
 dumque curatio procederet, decima,
 postquam vulneratus est die, sanguis ex
 pulmonis vulnere satis copiosus erupit,
 ob continuum pulmonis motum, qui in-
 tra pectus ipsum confluens concretus
 est. proxima autem curatione, magnæ
 concreti sanguinis portiones, unà cum
 pure confecto ex vulnere prodierunt,
 non sine adstantium admiratione, quòd
 majores etiam viderentur partes, quàm
 ut exitura capi & emitti posse crederen-
 tur. His animadversis accidentibus, cum
 nimiam quotidie puris copiam bis sin-
 gulis diebus curatum effundere viderem,
 intentionem mutare decrevi: atque eo
 modo quo fistulas curari docuimus, ex-
 perire constitui, statimque incepti. Cum
 autem per duos dies eam quæ illic de-
 scripta est, aquam bibendam exhibuis-
 sem, omnis sanguis concretus unà cum
 pure tandem prodijt, duobus alteris die-
 bus pus etiam defecit, statimque febrì
 liberatus est: ac brevissimè sanus, adedò
 atque adedò pinguis evasit, ut magna iis
 qui hominem viderint, divinarum lau-
 dum materia oblata sit, vivit ille & opti-
 mè habet.

D E

DE

QUODAM LUDOVICI

Zapatae familiari exemplum.

Homo hic D. Ludovici Zapatae familiaris pugione lato quater petitus à tergo & percussus est sinistro latere: sed ex illis vulneribus unum sex digitorum spatio sub humero acceptum est. quod scapulare os cum tentasset, resiliente ferro, inter os ipsum, & carnem, quantum septem transversis digitis mensus saepe sum, descendit, quo ad scapulae regione transmissa inter costarum spatia mucro obtrusus ad cavitatem ipsam corporis penetravit. Ante autem quam ego accersitus accederem, copiosum sanguinem ex omnibus vulneris partibus diffusum, in cavitatem ipsam promanasse, ex ijs quae postea acciderunt, conjecturam facio: ille verò sanguis foris promanare non potuit, quod cute & carne obductum vulnus deorsum penetrabat, quo influxus commodius tendere verosimile est: nam prima mucronis apertio altior erat quam ut sanguis commodè erumperet. Ita ego cum primam curationem incepissem, nequi negrescens directum invenirem, non magis quam caetera penetrasse existimassem, nisi

nisi

184 DE CURAN. VULNER.

nisi diligentius etiam tacto loco, & digito immisso, vulnus illud deorsum ulterius, quam ipse digito persequi possem, descendere cognovissem. Cum igitur ad cavitatem penetrare vulnus deprehendissem, locum eregione costarum, quâ penetrare intellexi, aperui, incisa ex directo cute & carne, ita ut immissus digitus ad interiora facile admitteretur, & pulmonem etiam qui secundum spinam est, attingeret.

Curatus autem est eo quem descripsimus, modo in vulneribus pectoris penetrantibus. Ac primis quidem curationibus nullum pus confectum est, sed quædam tantum humiditas exigua admodum effluebat. Quarta vero die aqua sanguineo colore effluit, qualis ea est in qua carnes lavantur, in dies autem consequentibus curationibus, copiosius effluebat, adeo ut singulis curationibus vas, quod scutellam vocamus, impleret. utque commodè, & citò efflueret, ægrum tussire, aut respirationem continere jubebam: quater autem per singulos dies à me curabatur. præter id autem quod inter curandum effluerat, noctu ac diu fluxus ipse non sistebatur, adeo ut lectus lacunæ instar haberet. Igitur quarta die, cum huiusmodi aquæ effluxum sine ulla puris specie perseverare adhuc

adhu
bis p
exhib
biber
aqua
nis n
sed it
liqui
to et
prod
naci
deflu
bat,
dem
tò ab
quan
quan
aut
que
batur
to ac
ob re
dei i
rum
rum
mod
post
bri h
que
copi
est;

adhuc conspexissem, aquam illam no-
 bis proximo exemplo indicatam ægroto
 exhibere institui: statim autem ex quo
 bibere cœpit, per duodecim dies major
 aquæ sive saniei copia, sine ulla homi-
 nis noxa, aut gravi aliquo sensu prodijt;
 sed ita aded ut secundo die subalbida &
 liquida prodierit; tertio autem die mul-
 to etiam albior, quoad ita alba & densa
 prodijt, vase, in quo excipiebatur, te-
 nacius hærens, ut vix etiam inclinata
 deflueret. parcius autem in dies prodi-
 bat, usque ad duodecimam, qua tan-
 dem defecit, atque vulneris ostium subi-
 to ab interiori parte occlusum est: quod
 quanquam ego ferramentis nonnun-
 quam adaperirem; nihil tamen aut puris,
 aut eiusmodi humoris remittebat; ne-
 que spiritus ea ex parte, ut antea, redde-
 batur: atque ita curatio processit, ægro-
 to adhuc continua febre correpto. quam
 ob rem tribus diebus aquæ illi binos hor-
 dei integri pugillos, & passularum tusa-
 rum cum suis acinis ternos; tamarindo-
 rum verò uncias binas addidi. atque hoc
 modo febris evanuit. Decima autem die
 post hæc gravi pectoris difficultate & fe-
 bri laborantem hominem offendi; eúm-
 que ex vulnere illius aquæ, sive saniei
 copiam prodixisse sine pure deprehensum
 est; tenta indita plus adhuc saniei deflu-
 xit.

xit. atque hoc modo per sequentes sex dies habuit, minus in dies aquæ ex vulnere emittens. Post hæc & fluxus constitit, & vulnus sanatum omnino est: atque homo ipse egregiè adhuc Dei salutaris ope valet.

De modo componendorum medicamentorum, & de nonnullis medicamentis, tum simplicibus tum compositis, ad omnes peccantes humores.

Hi, qui medicinam facere aggrediuntur, commoda & incommoda à medicamentis provenientia potissimum intelligere debent. hæc autem apud Avicennam, & Scriptores alios legi poterunt. cognoscendæ etiam sunt simplicium medicamentorum qualitates, nec non quas corporis partes respiciant. Sunt enim medicamenta; quæ peculiarem corporis partem roborant, ut Mentha totum corpus calefacit, sed stomachum potissimum, quod fit per quandam illius herbæ, & stomachi sympathiam, ut alibi diximus de Betonica, Melissa, Cucurbita, Chamæpity, Nuce Moschata, Chamædry, Lauro, Centaurio, quæ caput respiciunt. Considerandum etiam est

est in decoctis præscribendis, ut quæ crassioris substantiæ sunt, primo loco ponantur; nam primo, & diutius decoquendæ sunt radices. secundo loco herbæ, tertio semina, quarto fructus, quinto flores, sexto aromata. Illud etiam sciendum est, quòd radices, & semina pondere, herbæ manipulis, flores pugillis; fructus verò numero mesurantur. Exemplum contra obstructionem & calidam hepatis intemperiem syrupus ita describendus erit.

℞. Corticum citri radicum centaurij ana ℥ ij.

corticum radicum apij fœniculi, petroselinii, quæ per noctem in aceto infusæ fuerint, ad calorem illarum contemperandum, ana ℥ j.

secundo loco, endiviæ non lotæ, scariolæ, hepaticæ, lactucæ, scolopendrij capill. ven. ana. m. iij.

tertio loco, quatuor seminum frigidorum majorum, & minorum ana ℥ ij.

quarto loco, prunorum sjuubarum sebesten ana numero xxx.

quinto loco, florum violarum nymphææ, rosarum ana p. j. vini malorum granatorum ℥ v.

santalorum omnium ana ℥ iij.

sacchari albi q. satis est, & fiat syrupus.

Exemplum in intemperie frigida.

℞. Cor- Ad frigid. hepatis.

Contra obstructionem & calidam hepatis.

188 DE CURAN. VULNER.

℞. Corticum radices raphani, fraxini, geniste, apij, feniculi, petroselini, graminis, asparagi ana ℥ j.

menthae, melissae, chamædryos, chamæpityos ana m. j.

quatuor seminum frigidorum majorum ℥ ij.

florum chamæmeli, meliloti, stæcadis, rosmarini, geniste ana pug. j.

caricas pingues num. xx.

squinati cinnamomi ℥ j.

sacchari mellis ana ℥ ℥.

Notandum est, quòd in compositione syruporum laxativorum ponenda sunt, quæ laxandi vim habent inter flores, si tenuiorum partium sint; si verò sint partium crassiorum, inter aromatica, vel femina, & flores conjunge, pro ratione decoquendorem. Exemplum pro melancholico humore.

Pro humore melancholico.

℞. Corticum superius dictorum ℥ j.

herbarum superius dictarum ana ℥ j.

deinde adde.

℞. Senæ cuscute, polypodij quercini, seminum cartami, agarici ana ℥ ij.

florum ameos violarum stæcadis ana p. j. potes deinde addere aromatica, & saccharum. post decoctas herbas facienda tamen primò est colatura herbarum & radicum, cui addenda sunt laxativa & aromatica. Illud maximè observandum in

me-

medicamentis præscribendis, ut herbarum manipulis radices unciis, flores pugillis, fructus numero præscribantur. In laxativorum compositione doses cognosci debent: est enim plus discriminis in illis quam in aliis medicamentis. & quia simplicium medicamentorum veræ doses tradi non possunt, nisi cum delectu & ratione; ideo medicamentorum facultates peculiariter sunt cognoscendæ, & alia etiam quæ in illis exhibendis respicere oportet; quæ sunt, ægrotantis vires, temperatura, ætas; regio ipsa, & anni tempus, & ejusdem constitutio. ideo difficile est simplicium & compositorum medicamentorum doses tradere & docere, & pro ratione eorum, ex quibus componuntur, doses augendæ sunt vel minuendæ. Exemplum. Diacatholicon ex fortibus medicamentis non constat; ejus dosis est ℥j. electuarium de succo rosarum, & diaphœnicon medicamenta fortiora recipiunt, nempe dacrydium: eorum dosis est ℥ss. cum sola exhibentur: cum verò aliis admiscantur, dosis erit immutanda. Exemplum in evacuatione cholerae & phlegmatis. cum. s. æquis portionibus commiscenda sunt medicamenta, dosis ita constituenda erit.

℞. *Electuarii diacartami, electuarii de succo rosarum ana ℥. ij.*

Doses
compos.
medi-
cam.

non autem ana ℥ ℥.

notandum etiam, quod si cholera magis redundat quàm phlegma, tunc in majori dosi exhibendum erit electuarium de succo rosarum: si e contra major sit copia phlegmatis, diacartami dosis augenda erit. & hac ratione composita medicamenta miscenda sunt. Eadem ratione in simplicibus medicamentis procedendum.

purgatio ℞. Rhabarbari electi, turpeti gummosi ana ℥ ℥.

spicæ Zinziberis ana ℥ j.

fiat pulvis cum saccharo. & nota, quòd rhabarbari dosis est ℥ j. ℥.

Turpeti dosis illi æqualis est, sed ratione compositionis cum simul miscentur, dosis est minuenda. si verò simplex medicamentum exhibendum fuerit, in sua dosi integra exhibebitur. Exemplum in evacuatione cholerae.

Cholera purgat. ℞. Electuarij de succo rosarum ℥ ℥.

exhibeatur in aurora, in evacuatione phlegmatis.

℞. Diacartami ℥ ℥.

in evacuatione melancholice.

℞. Diasene ℥ j.

hic dosis augenda est; nam medicina non est fortis. notandum est quod propter medicamentorum commistionem compositorum doses aliquando augentur, aliquando minuuntur ut. ℞

Me-
lancho-
liam
purgat.

℞. el
dia
dia
tri
pul
spe
ma
cap
por

in las
immut
mus.
dicio
nuam
contu
Ex

usq
cor
à Me
endiv

T
us
&

co
quæ
A

℞. electuarij de succo rosarum ℥j.

diacartami ℥ij.

diacatholici ℥ij. ℞.

triferae sarracenicæ ℥iij.

pulveris trium santalorum ℥j.

specierum diagalangæ ℥j.

mastichis capill. ven. ana ℥j.

capiatur modo opiatæ. s. in sex diebus,

nam opiatæ una dosis est ℥vj.

poteris & tuo iudicio his addere de opiatis

aliis ℥ij. vel iij.

in laxativis præscribendis; quibus non immutatis ad plures dies uti consuevimus. id observandum est, ut nostro iudicio illorum dosim augeamus vel minuamus, prout ægrotantes laxiori, aut contumaciori sunt alvo.

Exemplum in educenda cholera rhabarbari
dosis ℥j.

usque ad ℥iij.

corrigitur cum G. vj. spicæ & aliis quæ à Mesue traduntur, & nocte una in aqua endiviæ macerandum est.

Tamarindorum dosis est à ℥ij.

usque ad ℥j.

& corriguntur cum aqua casei. dacrydij
dosis est ℞.

corrigitur cum G. ij. mastichis, & aliis
quæ tradit Mesues.

Myrobalanorum citrinorum dosis est à

℥ij. ad ℥v.

in

in infusione verò à ʒ v. ad ʒ xx.

myrobalanorum cepulorum tritorum dosis
est à ʒ ij. ad ʒ iij.

in infusione verò à ʒ iij. ad ʒ x.

myrobalanorum empellitricorum tritorum
ab aureo uno ad aureos tres in infusione
ab aureis tribus ad aureos sex, corriguntur

Aloes. aqua casei, & alijs quæ dicuntur à Mesue.
dosis est à ʒ ss. ad ʒ ij.

in infusione ab aureo uno ad aureos tres,
ad ʒ ij. corrigitar tragacanthii ʒ ss.

alijs quæ affert Mesues: ex solventibus
medicamentis aliqua tutò, aliqua non
sine discrimine exhibentur; ideo illorum
dosim omitto. Est etiam compositorum
medicamentorum tradenda dosis, eo-
rum, inquam, quæ choleram educunt,
quæ pro ægrotantium viribus augenda
est, vel minuenda.

Electuarii de succo rosarum dosis est ʒ ss.

diaprunis solutivi dosis est à ʒ ij. ad ʒ ss.

trifere sarracenicæ dosis est ʒ j.

de pilulis choleram educentibus.

Pilularum aurearum dosis est ʒ j.

pilulæ communes ad ʒ ij. exhibentur.

Pilularum è fumararia dosis est ʒ j.

pilularum è rhabarbaro ʒ j. ss.

hæc autem omnia pro iudicio medici
& ægroti viribus. Sunt præter hæc alia
solutiva, sed his ut plurimum utimur.
mutantur & doses medicamentorum in
pe-

pecu
dose
regie
rendi
fit sc
boru
sunt
majo
de m
Turp
ex
co
ag
in
co
ex
co
co
Eled
Bene
Hier
Hier
Hier
Diac

peculiaribus regionibus, tunc eorum doses à medicis & pharmacopolis illius regionis sunt addiscendæ. Animadvertendum etiam est, an in medicamentis sit scammonium, colocynthis, aut elleborus: quæ enim hæc recipiunt, fortes sunt medicinæ, ideo non exhibentur in majori dosi quàm ad ℥ iij. aut ad ℥ ℥. de medicamentis pituitam ducentibus.

Turpetum à ℥ j. ad ℥ ij. exhibetur in infusione ad ℥ iiij. corrigitur cum zinziberis ℥ ℥. agarici dosi est à ℥ j. ad ℥ ij. in decoctione verò ad ℥ v. corrigitur sale gemmæ colocynthis à ℥ j. ad ℥ ℥. exhibetur: corrigitur tragacantho. Poly-podij dosi est à ℥ ij. ad ℥ ℥. corrigitur ℥ j. anisi. Hermodactylorum dosi est à ℥ j. corriguntur cum ℥ j. zinziberis. Cartami dosi est à ℥ iij. ad ℥ ℥. corrigitur tragacantho & mastiche.

Turpe-
tum do-
fis ℥ j.
Agarici
dosi
℥ j. ad
℥ ij.
Colocyn-
this dosi
a. ℥ j. ad
℥ ℥.
polypo-
dij dosi
℥ j. ad
℥ ℥.

Electuariorum pituitam educentium doses.

Benedicta	} Diaturpeti	} omnium				
Hiera ruffi			} Electuarium	} dosi est		
Hiera pura					} de citro	} ℥ ℥.
Hiera logadii						
Diacartam						

I Pilule.

n dosis
torum
fusione
guntur
lesue.
res,
ntibus
a non
orum
orum
, co-
cunt,
genda
℥ ℥.
℥ ℥.
ur.
edici.
ec alia
timur.
um in
pe-

Pilulæ.

Pilulæ {

 ex agarico : cocia : lucis :

 arthreticæ : ex hermodactylo :

 ex eupatorio. è hiera :

 alephanginæ : ex euphorbio :

 è castorio : è quinq; myrobalanis

 ex mezenno.

Notandum, quòd electuaria Indum
 majus & minus phlegma educunt, &
 ejusdem ferè sunt facultatis; in hoc dif-
 ferunt, quòd electuarium Indum mi-
 nus non est adeò calidum. Turpetum &
 scammonium choleram & pituitam educunt.
 Diaphænicon medicamentum est compo-
 situm, & ad egritudines & febres compo-
 sitas utile est, & ad chronicos morbos est medi-
 camentum tutissimum : confert coli doloribus
 & egritudinibus ventris, humoribus crudis
 & frigidis; & est solutivum aptissimum.
 Electuarium Indum majus educit redun-
 dantes humores speciatim pituitosos &
 putridos à stomacho, & membris nutri-
 tioni inservientibus, & flatus in illis
 contentos dissolvit.

*Dosis simpl. medicamentorum edu-
 centium melancholiam.*

Senæ dosis est à ʒ ij. ad ʒ iiij. infusæ
 verò dosis est ab ʒ ʒ. ad ʒ j. corrigitur
 autem ʒ j. Zinziberis, aut glycyrrhizæ,
 aut

aut x
 lazuli
 si nov
 dem c
 ʒ. ʒ.
 ter la

Dosis

ru

Diafæ

Diac.

Hiera

Trife

Hi

& rel

& vis

cit : c

turæ

tus d

juvat

fistul

Pil

Pil.

No

gidis

dicat

regio

aut xilobalsami, aut cuscuta. Lapidis lazuli dosiſ est à ʒ j. ad ʒ ij. corrigitur, si novies lavetur. Lapis armeniacus eadem doſi exhibetur. Epithymi doſiſ est ʒ ʒ. corrigitur, si aqua rosacea bis aut ter lavetur.

Dosiſ compositorum medicamentorum educentium melancholiam.

Diasenæ	} Diacar- } omnium } tami } doſiſ ʒ j.
Diacatholici	
Hieræ ruffi	
Triferæ Sarraceni	

Hiera ruffi caput purgat, stomachum & reliquum corpus ab humoribus crassis & viscidis; & atram bilem tantum educit: confert mania, epilepsia, oris tumoræ, & paralyſi, & melancholia: flatus discutit, stomachi concoctionem juvat; & est medicamentum conferens fistulis, ulceribus canerosis, & lepra.

Pilula humorem melancholicum educentes.

Pil.	{	è fumo terræ.	} omniū doſiſ } est à ʒ j. } ad ʒ iiij.
		ex elleboro	
		ex lapide lazuli.	
		ex epithymo foetida.	

Notandum, quod in regionibus frigidis & transmarinis in majori doſi medicamenta exhibenda sunt quàm in aliis regionibus.

Confectio Hamech confert ægritudinibus ab atra bile & humoribus adustis, ut mania, melancholia, vertigini, oblivione, & ægritudinibus cutis, ut scabiei, morpheæ, lepræ, carbunculo, elephantia, & impetigini.

His absolutis, doceamus dosim medicamentorum quæ tuta sunt, & audester exhiberi possunt. Primo loco de his quæ bilem purgant, loquemur. Secundo loco ea quæ pituitæ conferunt, exponam. Tertio loco ea quæ humorem melancholicum respiciunt, explicabo. In universum, dico quod istorum debiliorum medicamentorum, aquarum, & electuariorum roborantium, & non solventium dosis est ζj .

Syrupi ad bilem.

Syr. de endivia	Syr. acetosus simplex
Syr. è capill veneris	Syr. è ribes
Syr. violaceus	Syr. de limonibus
Syr. de agresta	Syr. de acetositate citri
Oxyfacchara simplex	Syr. de portulaca
Oxyfacchara comp.	Syr. de papavere
Syr. è berberis	Syr. de jujubis
Syr. è cydonijs.	Dosis cujuslibet horum syruporum est ab ζj . usque ad ζij .

Aquæ bilem contemperantes.

(Scariolæ : endiviæ : lactucæ :
Aqua il plantaginis : acetosæ : limonum :
portu-

Aqua

E

Elect

Rosat

Diatr

Abbat

Diapr

Dosi

No

sis est

assum

tabell

tuari

tuend

satis e

& qua

cenda

sed un

aut du

piende

Co

Conf.

Conf.

Conf.

Conf.

Conf.

Aqua { portulacæ: nymphææ: rosacea
 { scolopendrij: capil. ven. cichorij
 { curcurbitæ: cucumeris.

Electuaria bilem cohibentia.

Electuarium è tribus santalis:
 Rosata novella: Electuarium de gemmis:
 Diatragacanthum frig. Diarhodon:
 Abbatis: Diamargariton frigidum:
 Diapruni: Diacydonium.

Dosis cujuslibet istorum est ℥j.

Nota, quod cujuslibet electuarij do-
 sis est ℥j. non tamen unica vice tota est
 assumenda, sed singulis vicibus singulæ
 tabellæ sunt capiendæ; & nisi adsint ele-
 ctuaria, eorum loco conservæ substi-
 tuendæ. atque horum non traditur dosis:
 satis enim est communem mensuram,
 & quantitatem novisse, neque commis-
 cendâ omnia simul sunt, quæ scripsimus,
 sed unum tantum per se exhibendum,
 aut duo vel tria commiscenda sunt, ca-
 piendo uniuscujusque partes æquales.

*Conservæ ad bilem, & earum
 dem dosis.*

Conf. rosarum	Conf. nymphææ
Conf. violarum	Conf. capill. ven.
Conf. corticum citri	Conf. buglossæ
Conf. papaveris	Conf. acetosæ
Conf. borraginis	Dosis cujuslibet haram

198 DE CURAN. VULNER.

harum conservarum est ab ℥ss. ad ℥ij. plus minus, prout ægro convenit. vel sic componantur.

℞ Conservæ rosarum & violarum ana ℥ss. conservæ capil. ven. ℥. j.

pulveris trium santalorum, specierum diarbodon ana ℥ j.

sacchari quod satis est misce, & fiat conditum auro cooperitū. possunt etiam addi ea quæ roborant viscera; ut os de corde cervi ad ℥j. vel ij. aut siquid aliud tibi visum fuerit, ut spodiū & santala, quorum dosis ut plurimum est ab una ℥ ad ℥ij. His etiam conditis adduntur aliquando lapides, quorum dosis ut plurimum est ℥ j. vel ij. & quandoque limatura auri, cujus dosis est ℥ss. ℥ j. & sic de aliis.

Syrupi ad pituitam.

Syr. è stœchade,	Syr. de Hyssopo,
Syr. byzantinus	Syr. de prassio,
Syr. de mentha,	Syr. è calamintha,
Syr. de artemisia,	Syr. de eupatorio,
Oxymel scilliti.	Syr. è glycyrrhiza,
Syr. de absinthio,	Oxymel simplex.

Dosis est omnium æqualis ℥ij.

Aqua verbenæ	Saxifragiæ	Melissæ
Calaminthæ	Enulæ camp.	Salviæ
Aqua majoranæ	Satureiæ	Hyperici
Euphragiæ	Menthæ,	

est

O
est ℥
ad ℥
aqua
nis,
tur:
cupis

Diaf
Elef
Aro
Diac
Diat
Diat
Diat
Diat
Diat
Diat
Diat

The
Aur
Dof
stua
vel.
exhi
℞ 1
fa

Omnium dictarum aquarum dosis est ℥ iij. ut semper aquæ dupla ratio sit ad syrupum quem diluit. Sunt & aliæ aquæ, ut feniculi, petroselini, graminis, asparagi; quarum ℥ iiij. exhibentur: si verò plures aquas simul miscere cupis, earum doses augendæ.

Electuaria ad pituitam.

Diafurfurum	Dianthos cū muscho
Elect. plir. cū moscho	Diatrion pipercon
Aromaticū rosatum	Diaprassium
Diacostu	Diacalamintha
Diamentha	Diacymion
Diarhodon nilci	Diacastoriu
Diagalanga	Garyophyllatum
Diamarathru	Diazinziber.
Diaireos simpl.	Dianisu
Diahissopum	Dosis cujuslibet
Diacaryon	est à ℥ ij. ad ℥ iiij.

Opiatæ ad pituitam.

Theriaca Mithridatum Trifera mag.
 Aurea Alexandrina (sine opio.
 Dosis istarum est à ℥ j. ad ℥ ij. Cum electuariis uti volueris, eorum dosis est ℥ j. vel. ℥ ℥. ut tu vis. si eadem in tabellis exhibere libet, dosis erit ℥ j. hoc pacto.
 ℞ Diaireos specierum diahissopu ana ℥ ℥.
 sacchari quod satis est, & fiant tabellæ ponderis ℥ j. vel ij.

Conservæ ad pituitam.

Conservæ { auri : cryngiorum : anthos :
 { salviæ : enulæ camp.
 { corticum citri : ireos :
 { cyperi : zinziberis : citruli.

Nota, quòd istarum conservarum dos-
 sis est à ʒ j. ad ʒ iij. vel minus, & ea-
 rum plus requiritur pro condito facien-
 do quàm pro tabellis. dosis in tabellis
 semper est à ʒ j. ad ij. in conditis ab ʒ j.
 ad ij. & si plura commiscenda sunt, sin-
 gulorum est minuenda dosis. & hoc de
 omnibus aliis intelligendum, & multi-
 tudo mistorum à medicis non probatur.

Syrupi ad humorem melancholicum.

Syrupi { de agresta : de buglossa :
 { de borragine : de eupatorio :
 { è fumaria : byzantinus :
 { è calamintha : è scolopendrio :
 { è lupulis : de epithymo :
 { è tamarice.
 { Dosis ab ʒ j. ad ʒ iij.

Aquæ ad humorem melancholicum.

Aquæ { borraginis : Buglossæ : Tamaricis :
 { fraxini : Lupulorum : Genistæ :
 { fumarie : Rosarum : Melissæ :
 { calaminthæ : Scolopendrij.
 { Dosis ʒ ij. vel iij.

Ele-

ER.

thos:

truli.

n do-

& ea-

icien-

bellis

3 j.

o fin-

oc de

multi-

atur.

cum.

a:

rio:

rio:

um.

ticis:

istæ:

iffæ:

Ele-

Electuaria humori melancholico conferentia post evacuationes & purgationes exhibenda.

Pliris arcoticon Diambra
Lætificans Galeni Elect de gemmis
Diatrion: Santalon: Diarhodon Abbatis.
Diamargariton.

Dosis istorum est ʒʒ.
Si electuaria parata, & ad manus non habeas accipe eorundum species. Singulorum dosis erit ʒ j. si multa simul commisceantur addito saccharo eo modo, quo pulvis ducis parari consuevit, hoc pacto.

℞. Specierum elect. pliris cum moscho, specierum lætificantis Galeni, specierum elect. de gemmis ana ʒ j.

sacchari quod satis est, fiat electuarium in tabellis, vel ad modum pulveris ducis, cujus singulis diebus summo mane exhibendum erit cochleare unum cum aqua buglossæ.

Conservæ ad humorem melancholicum.

Conf. { borraginis: buglossæ:
violarum: anthos: capill. ven.
rosarum: Dosis istarum est
ab ʒʒ. ad ʒ j.

I s Opia-

*Opiatæ ad humorem melancho-
licum.*

Requies magna cum aqua endiviæ, Ru-
bea trochiscata, diarhodon. dosis ista-
rum est ʒ j.

Nota, quòd præter dictas aliæ etiam
sunt rationes componendorum medica-
mentorum, quibus medicus indiget, ut
sunt clysteres, pessi, vomitoria, apo-
phlegmatismi, errhina, & alia. ut itaque
junioribus medicis consulamus, brevif-
simè & per compendium illorum com-
ponendorum rationem explicabimus,
& rudiori quodammodo, ne horum
ignorantia errent, & à pharmacopolis
irrideantur.

*Clyster ad ægritudines è frigida
materia.*

℞. Quatuor emollientium ana m. j.
absinthij, centaurij, abrotani, borraginis
ana m. j.
quatuor seminum calidorum minorum
ana ʒ ij.
florum rosmarini, stuehadis, geniste,
majoranæ ana m. j.
caricas pingues numero x.
cicerum rubeorum pug. ij.
fiat decoctio in aqua: in qua dissolvantur
benedictæ. Hieræ picræ ana ʒ ss. olei

olei liliacei, laurini ana ℥j.
 mellis communis despumati ℥j. salis ℥j.
 & fiat clyster, qui tepidus injiciatur.

Nota, quod in clysteribus herbæ illæ
 ponendæ sunt, quæ respiciunt partem
 affectam. ut si ægritudo in capite sit,
 addendæ erunt betonica & salvia, si in
 hepate, absinthium & eupatorium; si in
 matrice, nepeta si validiores cupis, ad-
 dere poteris diacartamum, aut alia pitui-
 tam educentia, ut agarici ℥j. aut turpe-
 tum si corrigantur.

Clyster in materia calida.

R̄. Malvæ, betæ, parietariæ, flo. cucurbitæ,
 lactucæ, endiviæ ana m. j.

quatuor sem. frigidorum mundatorum
 minorum ana ℥j.

flo. chamæmeli, buglossæ, borraginis
 ana p. j.

Pruna, jujubas, sebesten, ana numero xij.
 fiat decoctio in aqua, in qua dissolve dia-
 cartami ℥j.

electuarij de succo ros. ℥iij.

olei violacei ℥ij.

mellis ℥j.

salis ℥j.

succi betæ ℥ij.

fiat clyster, qui injiciendus est in modica
 quantitate.

Nota, quod si ægritudo composita

fuerit, debent medicamenta componi ; calida. s. & frigida miscenda sunt femina similiter : si ægritudo autem simplex fuerit, unius generis medicamentis uteris. & si particulare aliquod membrum roborare exoptas, adde simplicia, quæ membrum illud respiciant. in calida materia clysteribus addi poterunt folia bliti albi, & aliarum herbarum frigidarum, ad caliditatem intestinorum contemperandam. Alii succos etiam addere consueverunt, nempe cucurbitæ, aut betæ, aut melonum.

In materia frigida.

Julebum in materia frigida.

℞. Syr. è stœchade, de hyssopo, de mentha, de radicibus ana \mathfrak{z} ℞.
aquarum menthe, betonicæ, apii, melissæ, ana \mathfrak{z} v.

fiat julebum. aromatiza \mathfrak{z} ij.

cinnamomi & \mathfrak{z} i.

zinziberis, clarifica, ut decet, & utere.

Notandum, quòd si morbus in capite fuerit, aut pectore, aut stomacho; tunc ea medicamenta, quæ membrum illud respiciunt, augenda erunt. Si caput laboret, Syrup. è stœchade, aut oxymel scilliticum, in majori dosi exhibendi erunt quàm alii. si pectus sit malè affectum, tunc dosis sir. è prasio, aut de hyssopo augenda erit. Si stomachus malè ha-

habeat, syrupum de eupatorio, & aquam absinthij augebis. si renes oxymel diureticum, & aquam quinque radicum. si matrix, syrupum artemisiæ, & ejusdem aquam. & semper affectis membris sunt accommodanda medicamenta.

Fulebum in materia calida.

℞. Syrupi de endivia, è capill. ven. ana \mathfrak{z} ij.
oxyfacchari comp. \mathfrak{z} v.
aquarum lactucæ, endiviæ, buglossæ, acetosæ ana \mathfrak{z} iij.
miscæ, & clarifica, & aromatiza cum \mathfrak{z} ij.

santalorum rubeorum, & alborum. Et nota, quòd syrupus violaceus non debet admisceri oxyfaccharo, vel syrupo acetoso: nunquam enim dulcia acidis sunt permiscenda in ægri tudinibus pectoris, vel tussi: in passionibus nervorum exhiberi non debet oxyfaccharum, aut syrupus acetosus, nec intinctus cum aceto, aut rebus acidis factus, illis convenit: & pro ratione membrorum affectorum medicamenta illa respicientia sunt exhibenda. ut si caput calida intemperie laboret, syrupum è nymphæa, & ejusdem aquam augebis: si verò cor laboret, syrupus de buglossa, & rosaceus augendi si stomachus vel hepatis, syrupus endiviæ, & aqua ejus.

Julebum in materia melancholica.

℞ Syrupi ex epithymo, de buglossa, de borragine, de sumaria ana ℥ ij.
 aquarum lupulorum, tamaricis, sumariae, melissae, buglossae, ana ℥ iij.
 misce, clarifica, aromatiza cum ℥ j. santalorum & cinnamomi. & illud animadvertite, ut medicamenta, quae membrum affectum respiciunt, non obliviscaris, ut saepius admonuimus.

Julebum ad omnes humores.

℞ Syrupi è radicibus de hyssopo ana ℥ ℥ ss.
 Syrupi è sumaria, de endivia ana ℥ ij.
 Syrupi de epithymo, de buglossa ana ℥ iij.
 aquarum melissae, acetosae, borraginis, buglossae ana ℥ iij.
 misce, clarifica, aromatiza cum ℥ j. cinnamomi & utere.

Julebum ad ventris fluxum compescendum.

℞ Syrupi myrtbini, Syrupi è cydoniis: Syrupi rosati ℥ iij.
 aquarum prunellorum, plantaginis, soliorum quercus ana ℥ iij.
 misce cum aqua rosarum, clarifica, & fiat julebum.

Ju-

Julebum contra pestem.

℞. Syrupi de limonibus, de acetositate citri,
de agresta ana ℥ ij.
syrupi de endivia, & syrupi de prunis
agrestibus ana ℥ ℥.
aquarum artemisiae, acetosae, rosarum bu-
glossae, endiviae ana ℥ iij.
misce & addita ℥ j.
santalorum alborum; fiat julebum.

*De solventibus pituitosum
humorem.*

℞. Fol. rosmarini, stachadis, borraginis,
buglossae ana p. j.
quatuor seminum frigidorum majorum &
minorum ana ℥ j.
cicerum rubeorum p. j.
absinthij, betonicae, hyssopi, borraginis
ana m. ℥.
senae, thymi, epithymi, cuscute, agarici
ana ℥ j.
glycyrrhizae rase ℥ ℥.
passularum mundatarum ℥ j.
fiat decoctio in aqua, in cuius colatura
dissolve turpeti ℥ j.
Zinziberis ℥ ℥.
& fiat potio. Aliter.
℞. Diacartami ℥ ℥.
dissolve in aqua menthae, & fiat potio.

Me-

Medicinæ solutiue fortes quæ indigent corrigentibus, hæ sunt :

Dacridium, agaricus, scammonium, colocynthis, elula, turpetum, euphorbium, elleborus, mezereon, aloes, caraputia, lapis lazuli, lapis armeniacus, fena.

Medicamenta quæ non indigent corrigentibus.

Casia fistula, tamarindi, pruna, rhabarbarum, fumaria, polypodium, myrobalanorum omne genus, epithymus, manna, passulæ, borrago, & familia.

Ad calorem febrilem.

R̄. Conservæ rosarum, violarum, nymphææ, acetoſe ana ℥ ℥.

ſpecierum antidoti diarhodon ℥ ij.

Syrupi, roſati, & de acetofuate citri, quod ſatis eſt.

De medicamentis, prout peculiarem corporis partem reſpiciunt, & primo ad frigidas capitis ægritudines.

Syrupus è ſtœchade, oxymel, mel roſatum : aqua ſalviæ; rutæ, betonicæ.

Ad

Ad calidas capitis ægritudines.

Syrupus violatus, è nymphææ : aqua
melissæ, endiviæ, lactucæ.

Ad ægritudines frigidas pectoris.

Syrupus de epithymo, è glycyrrhiza,
de prassio, de hyssopo : aquæ calamin-
thæ, enulæ.

Ad calidas ægritudines pectoris.

Syrupus violatus, jujubarum, papa-
veris, aquæ nymphææ, & lactucæ.

Ad ægritudines frigidas cordis.

Syrup. de borragine, de buglossa :
aquæ melissæ, & enulæ camp.

Ad calidas ægritudines cordis.

Syrupus de agresta, violatus è nym-
phææ : aquæ violarum, rosarum, nym-
phææ.

Ad calidas ægritudines stomachi.

Syrupus de mentha, de absinthio, è
calamintha : aquæ pulegij, levistici.

Ad frigidas ægri. intestinorum.

Syrupus è mentha, de absinthio : a-
quæ pulegij & sambuci.

Ad

Ad calidas ægrit, intestinorum.

Syrupus myrthinus, de agresta, de cydoniis, rosatus: aquæ portulacæ, & plantaginis.

Ad ægrit. frigidas hepatis.

Syrupus de epithymo, de eupatorio, è fumaris: aquæ fumaricæ, & scabiosæ.

Ad ægrit. calidas hepatis.

Syrupus è papavere, syrupus acidus, oxysaccharum: aquæ fumaricæ, cichorij.

Ad frigidas. ægrit. splenis.

Syrupus è scolopendrio, è calamintha, oxymel, scilliticum: aquæ sceniculi, & de radicibus.

Ad calidas ægrit. splenis.

Syrupus è nymphæa, è capillis veneris, aquæ capill. ven. cichorij.

Ad ægrit. frigidas renum.

Syrupus de radicibus, oxymel, aquæ abrotani, & saxifragiæ.

Ad ægrit. calidas renum.

Syrupus de agresta, è portulaca, aquæ plantaginis, & portulacæ.

Ad

Ad ægri. frigidas matricis.

Syrupus de hyssopo, de artemisia,
de radicibus, de calamintha: aquæ artemisiae, salviae, melissae.

Ad ægri. calidas matricis.

Syrupus de endivia, de portulaca:
aquæ virgæpastoris, endiviae.

Ad ægri. frigidas juncturarum.

Syrupus è stœchade, acidus, scilliticus:
aquæ calaminthæ, pulegij.

Aloes humores biliosos, & pituitam purgat.

Agaricus pituitosos humores, & adustos; pulmonem, nervos juncturas.

Casia fistula bilem, & pituitam educit.

Rhabarbarum, bilem flavam, capitis humiditates, & omnium membrorum.

Elleborus albus, humorem melancholicum, & adustam bilem purgat ab universo corpore.

Fumaria adustos humores, cor, hepatis, & cerebrum expurgat.

Sena, humorem melancholicum, & adustam bilem.

Polypodium, bilem adustam; & humorem melancholicum educit.

Qua.

<i>Quatuor semina frigida minora.</i>	{	Semen lactucae
	{	Semen portulacae
	{	Semen endiviae
	{	Semen scariolae.
<i>Quatuor semina frigida majora :</i>	{	Melonum
	{	Cucurbitae
	{	Cucumeris
	{	Citruli.
<i>Quatuor semina calida majora :</i>	{	Foeniculi
	{	Anisi
	{	Cumini
	{	Carvi.
<i>Quatuor semina calida minora :</i>	{	Ammeos
	{	Amomi
	{	Apij.
	{	Dauci.
	{	Malva
<i>Quinque herbae emollientes.</i>	{	Parietaria
	{	Blitum
	{	Branca-ursina
	{	Mercurialis.
<i>Quatuor flores communes.</i>	{	Rosae
	{	Violae
	{	Flores borraginis
	{	Buglossae.
<i>Quinque radices communes.</i>	{	Apij
	{	Petroselinii
	{	Ruscini
	{	Asparagi
	{	Foeniculi.

Qua-

- Quatuor aquae cordiales: { Aqua scabiosæ
Endiviæ
Cichorii
Buglossæ.
- Herbæ capillares: { Adiantus
Polytrichon
Scolopendrium
Cuscuta.
- Quatuor unguenta calida: { Unguentum de althæa
Unguentum aregon
Unguentum marciatū
Unguentum agrippæ.

Diamargariton frigidū magistrale.

℞ Margaritarum albarum ℥ iij.

hyacinthi ℥ j. ℞.

coralli rubei, boli armenii, succini ana ℥ j.
spodii, rasuræ eboris, cornu cervi, usli
ostis de corde cervi, serici crudi, corticis
citri, sem. papaveris albi, sem. acetosæ,
sem. portulacæ ana ℥ j. ℞.

tormentilla, glycyrrhizæ, amyli, ligni
aloës ana ℥ j. ℞.

santali albi, & rubei ana ℥ ij.

santali citrini, coriandri preparati, gummi
arabici, gummi tragacanthi, ro-
sarum rub. ana ℥ ij. camphoræ ℥ j.
quatuor sem. frigidorum mundatorum ana
℥ j.

moschi ambaris ana ℥ v.

auri & argenti ana numero x. misce, &
fiat pulvis. Pul.

Pulveres roborantes magistrales.

℞. Glycyrrhizæ rosarum anisi ana ℥ ij.
 sem. papaveris, succi glycyrrhizæ, amyli,
 sem. portulacæ, sem. lactucæ, sem.
 scariolæ, sem. cydoniorum, flo, bor-
 raginis ana ℥ iiij.

diapapaveris ℥ iiij.

gummi ℥ j.

gummi arabici, santalorum alborum, &
 rubeorum ana ℥ iiij.

cinnamomi, styracis, sem. bombacis.

sem. malvæ, berberi, florum nym-
 phæ violarum ana ℥ ij.

ambaris moschi ana G. vj.

misce, & fiat pulvis.

Pulvis ad casum.

℞. Rhabarbari ℥ j.

mumiæ ℥ ij.

rubeæ tinctorum ℥ j. ℞.

misce, & fiat pulvis.

Confectio hyacynthorum magistralis.

Cordia-
 lis con-
 fectio.

℞. Hyacimbi, coralli rubei, terræ sigillatæ,
 tormenilla, dictamni, grani tinctorii,
 sem. citruli, croci, myrrhæ, rosarum
 santalorum omnium, ossis de corde cer-
 vi, sem. acetosæ, sem. portulacæ,
 rasuræ ana ℥ iiij.

sapphiri, margaritarum, topazii serici
 crudi, auri argenti ana ℥ ij.

cam-

camphoræ moschi ana ℥ j.

ambaris ℞. vj.

Syrupi limonum quod satis est, misce, &
fiat confectio cordialis.

Diamoschu magistrale.

℞. Galangæ, Zedoariæ, doronici, ben albi,
& rubei, calami aromatici, garyophil-
lorum, ocimi, serici combusti, carda-
momi, mastichis, melissæ, menthe sive
spodii, ligni aloes, coriandri
preparati feniculi, anisi ana ℥ j. ℞.
spicæ, cinnamomi, rosarum, absinthii
ana ℥ j.

mellis crudi quod satis est, misce.

Theriaca è citro magistralis.

℞. Sem. citri mundatorum, ℥ iij.

sem. acetosæ ℥ ij.

dictamni, sem. cydoniorum, sem. bom-
baccis ana ℥ v.

medulle nucum ad pondus omnium. Syru-
pi de acetositate citri quod satis est mis-
ce, & fiat confectio.

Limonata smaragdorum.

℞. Smaragdi ℞. x.

hyacinthi ℥ j. ℞.

sem. peoniæ, cinnamomi, rad. peoniæ
ana, ℥ iij.

sem. citri, dictamni ana ℥ vi.

coralli rub. grani tinctorii, sem. acetosæ
ana ℥ iij. croci

croci ʒ j.

visci quercini, rasuræ eboris, galange
limonatæ ana ʒ ij.

mellis quod satis est, misce.

*Confectio ad humores melancholicos
Gentilis.*

℞. Senæ, cinnamomi, croci, sem. anethi,
apij petroselini ana ʒ j.

melissæ, corticis, citri, caryophyllorum,
ben. albi & rubei, zedoariæ, sem. oci-
mi caryophyllati ana ʒ j.

ihymi. epithymi, flo. buglossæ, rosarum,
borraginis, polypodij ana ʒ ij.

turpeti ʒ v.

hermodactylorum ʒ iiij.

lapidis lazuli, lapidis armeniaci, myro-
balanorum, cepulorum, empeliico-
rum ana ʒ vj.

dacridij ʒ ij.

cum duabus partibus mellis, & una sac-
chari, fiat confectio.

Confectio cælestis Guidonis.

℞. Sem. juniperi ʒ j. ʒ.

caryophyllorum, mastichis nucis moscha-
ræ, Zinziberis, Zedoariæ, ana ʒ ij.
utriusque aristolochiæ, gentianæ, tormen-
tillæ, dictamni, enulæ

ana ʒ ij. ʒ.

salviæ, rutæ, balsamitæ, polij montani,
menthæ ana ʒ j.

bac-

baccarum lauri, doronici, croci, sem. citri,
 ocimi, mastichis, olibani, boli armenij,
 terre sigillatæ, spodij, ossis de corde
 cervi, rasuræ eboris, margaritarum,
 fragmentorum smaragdi, zapphiri,
 coralli rubei, ligni aloes, santalorum
 rubeorum, moschata, lignea ana ℥ ℥.
 conservæ rosarum, conservæ nymphææ,
 iberiatæ ana ℥ j.
 sacchari ℞ iij.

fiat electuarium cum aquis scabiosæ rosa-
 rum, & modico camphoræ.

*Composita medicamenta aboum
 laxantia.*

Diacatholicon	Nicol.
Diasena	Nicol.
Electuar. de succo ros.	Nicol.
Catharticum imperiale	Nicol.
Diaprunis solut.	Nicol.
Hiera picra comp.	Gal.
Diaprunis	Nicol.
Hiera ruffi	Mes.
Diacartamum	Arnol.
Hiera logadij	Nicol.
Confectio contra melancholiã	Gentilis
Hiera picra	Gal.
Confectio hamech	Mes.
Benedicta	Nicol.
Elect. elefscoph.	Mes.
Diacassia	Nicol.
	Ele-

K

Electuarium diacartamum magistrale.

℞. Specierum diatrageacanthi ℥ ss.
 pulpe cydoniorum ℥ ij.
 zinziberis, hermodactylorum ana iiij.
 pulpe cartami ℥ vj.
 dacridii ℥. iij.
 turpeti ℥ j.
 mellis rosac. ℥ ij.
 sacchari ℥ xvj.

De conditis.

Conserva rosarum	Mes.
Conserva acori	Mes.
Conserva violarum	Mes.
Citra condita	Mes.
Conserva borraginis	Mes.
Conserva buglossæ	Mes.
Conserva nymphææ	
Conserva stœchadis	
Loch de pino	
Loch de succo scillæ	
Loch de caulibus.	

Syrupi:

Syrup. è fumaria. S.	Mel rosatū colatū
Syr. è fumaria com.	Mel emblicorum
Syr. de mentha	Syr. de stœchade
Syr. byzantinus.	Syr. è succo borrag.
Syr. de absinthio	Syr. rosaceus
Syr. de eupatorio	Diamoron
Sy. de scolopendrio	Diacaryon

Syr.

Syr. acetosus simpl.	Miva aromatica
Syr. acetosus comp.	Syr. è glycyrrhiza
Syr. de acetositate citri	Syr. de pomis
	Syr. de praffio
Syr. de agresta	Syr. de hyffopo
Oxymel scilliticū.	Syr. de endivia
Miva cydoniorum	Syr. capill. ven.
Syr. myrtinus	Oxymel diureticū

De Pilulis.

Pilulæ	{	de rhabbaro :	è lapide lazuli:
		aléphantinæ :	affajeret
		è fumaria :	de lapide ar-
		aggregatiuæ :	menio :
		de opopanace :	è sagapeno :
		foetidæ majores :	de mezereoo:
		foetidæ minores :	aureæ :
		stomachicæ min :	de hiera :
		stomachicæ mai :	cochiæ :
		contra pestem :	
linguæ subditæ	Nicol :		
bechicæ	Joan. Dam :		
de hermodactylis :			
è quinque generibus miroba-			
lanorum Nicol :			

Notandum, quòd cùm quis humorem viscidum, & pituitosum educere vult, medicamento salis gemmæ modicum adjiciat: irritabit enim expultricem facultatem. Dosis scrupulum unum non excedat.